

Txaro Arteaga: "Aldaketa garaian ez, garai aldaketa batean gaude"

ARGIA

01796

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Negoiazioaren Unea

MADRILDIK HUSTU NAHI DEN KONTZERTUA

Iñaki Salvador

"Jazzak ez du musika herrikoiak duen purutasuna"

baina...

hi n[on] bizi haiz?

egunero

UMORE KANALA

www.argia.com

• SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea •
• GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kioskoa,
euskara, atsoitizak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • JOKOAK •

Argazkia: Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Mikel Vazquez:** "Mundua behera datorkizu, baina ezin zara etxean geratu" 9

■ **Hauteskundeen korapiloan harrapatutako negoziazioa** 12

■ **Txaro Arteaga:** "Aldaketa garaian ez, garai aldaketa batean gaude" 22

■ **Iñaki Salvador:** "Jazzak ez du musika herrikoiak duen purutasuna" 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Mikel Vazquez.	
Xabier Letona	9

EKONOMIA

Hauteskundeen korapiloan harrapatutako negoziatioa. Daniel Udalaiz / Katixa Garate	12
--	----

EUSKARA

Berriz eta Lezoko estrategiak.	
Asier Bidart	20

GIZARTEA

Elkarrizketa: Txaro Arteaga.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	22
Argia Sariak 2001.	
Onintza Irureta / Eli Pombo	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Espainia sakona New Yorkera eraman zuen gizona. Nagore Irazustabarrena	38
Elkarrizketa: Iñaki Salvador.	
Xabier Sagardia	40
Orain Dela 30 Urte.	
Pilar Iparragirre	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: German Kortabarria	8
Kultura: Xabier Portugal	36
Azkena: Joxemari Iturralde	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapenaren edizioa laguntzaile.

gizarte-ekintza
obra social

Errekor historihoa

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
Balaren Bakaikoa.

Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetza: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

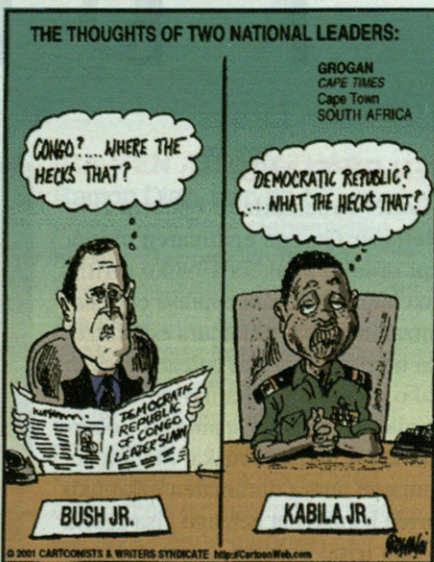
Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
Ipar Euskal Herria . . . 780 lib./118,92 euro
Espainia16.400 pta./98,57 euro
Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro
Airez33.000 pta./198,33 euro

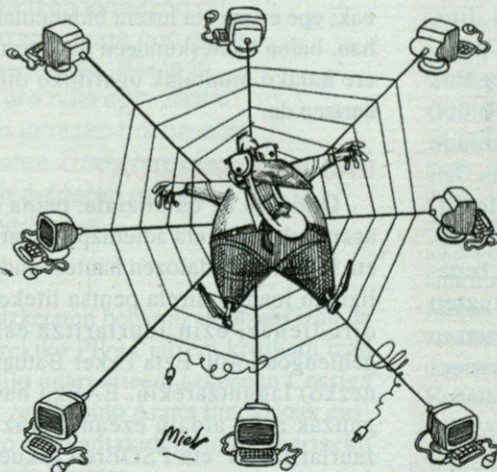
KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Crogan, Hegoafrikako "Cape times" egunkarian

-Goian: Bi nazio bururen pentsamenduak.
-Egunkarian: Kongoko Errepublika Demokratikoko liderra erail dute.
-Bush Jr.: Kongo? Non arraio dago hori?
-Kabila Jr.: Errepublika demokratikoa? Zer arraio da hori?

■ Miel, Singapurreko "The Strait Times" egunkarian

Hiruko Txikian

MELITON

Heldu zaio honi ere orain hogei-ta hamabi urte eta erdi ETAK egin okerra zuzentzeko tenorea. Abuztua zen. Lehen astea. 1968. urtea. Bere Irungo etxeko sotoan edo garbitu zuten. ETAK hartu zuen bere gain. "Estado de Excepción". Autmatikoki. Gau horretan bertan hasi ziren atxilotetak. Polizia etxeak eta Martuteneko kartzela lepo. Ondoren desterruak. Frantziatik kontrabandoz eka-rritako boltixer -voltigeurs zigarroak- eta kafearen -ez zen horietara mugatu-ko noski- "capoa" zen gure obsesioa. Bere aginduz eta bere eskuz torturatu-tako ezagunekin orfeoia, adiskideekin

koral eta lagunekin otxotea -zuzen-dari, ordezeko eta guzti- osatzeko lain baldin badut ere, aitortu behar dut demokraziaren kaltetun artean bera ikusteak ez nauela harritu. Eta ororen gainetik Espainia onartzen duen gehiengoa legitimatua dago bere demokraziaren gudari ohoragarriak ezagutarazteko, ondoko belaunaldiei eredugarri gerta dakien. Guk aldiz, oraindik orain ez dugu manzanas sidrarekin lotzea lortu, guretzat oraindik orain manzanasek tortura eta giza miseria baitakarkigu gogora. Autmatikoki ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

ETORKINAK, BIKTIMAK

Espainiako Estatuan aurretik jakin ezin diren ondorioak izango dituen giza arazo eta arazo politiko baten sorrera ikusten ari gara. Atzeritarren Legea indarrean jartzearekin batera, milaka etorkin manifestazioak eta gose grebak egiten ari dira, hemendik aurrera "pape-rik gabekoak" ilegalak izango baitira. 130.000 etorkin inguru daude Espainiako Estatuan. Jan ahal izateko euren lurraldean guztia utzi zuen jendea. Eta haiei esker, bertakoek nahi ez dituzten milaka lanpostu betetzen dira baldintza prekarioetan. Eta hala ere, ez dituzte "paperak" behar bezala. Gogoratu beharra dago etorkinak ez direla arazoaren kausa, arazoaren biktimak baizik. Arazoa herrialde aberatsek, geroz eta aberatsagoek, herrialde pobreei ezarritako nazioarteko harreman bidegabeak dira, planetako populazioaren %20a %80a baino gehiagoren aberastasunaren jabe gara. Arazoaren kausak FMI, Munduko Bankua, OMC... dira. Kapital espekulatiboa eta merkantziek planetan zehar libreki zirkulatu dezaketen bitartean, pertsonak ez dute gauzek duten eskubiderik. Horrelakoa da kapitalismoa ●

● DANIEL UDALAITZ

ZABALTZEN-EN TXANDA

ZABALTZEN banatzaileari egokitu zaio oraingoan Baltasar Garzon epailearen ukitua jasatea. Zazpi orduko miaketa 1996ko urritik 1997ko azaroa bitarteko Orain enpresa eta Euskal Kulturgintzaren arteko 19 faktura eskuratzeko. Europako herrialde normal batean soberan leudeke halako muntaia mediatiko-polizialik, egungo Espainian ez, ordea. Espainiako Gobernuak eta beste indar batzuek euskal kultura eta abertzaletasunaren aurka daramaten ezkutuko estrategia horren lekuko bat gehiago gisa agertu da operazio hau iritzi publikoaren zati handi baten aurrean. Euskal hezkuntza ereduak eta AEK ditugu operazio horren aurretiko hurbilenak; epe ertain eta luzera bideratutako jokoa da hau, baina hauteskundearen data gerturatu ahala ere halako muntaiak ugarituko diren susmoa hartzen da.

EAJ-EA KOALIZIOA?

Oraindik ez da ofiziala, baina dagoeneko agertutako datu eta adierazpenen arabera, EAJ eta EA EAEko datoen hauteskundeetara koalizioan joango direla pentsa liteke. Hala ere, dirudienez, ezin Jaurilaritza eskuratzeko gehiengoa lortu. Ezta Ezker Batuaren (ia ezinezko) laguntzarekin. EAEko hauteslegoan gauzak asko aldatu ezean, beraz, hurrengo Jaurilaritza PP eta PSOEn eskuetan izango dela, honek eremu abertzale gehiengoa sortzen duen zirrararekin: Lakua edota EITBko bulego ugarietatik hasi eta ezker abertzaleko eremu zabalenetara. Giro nahasia interesatzen zaie indar estataltai, abertzaleen larrialdia nolabait irudikatzea, eta hasi dira hori lortzera bideratuta dauden informazioak sortzen, esate batera joan den astean EAJ eta EAK EHko Aralar korronteko kide batzuekin zerrenda bateratuz eta bestelakoez hitz egin dutela eta gisakoak. sortutako informazioak eta gisakoak.

UDALBITZAKO TIRA-BIRAK

UDALBILTZAREN Aldeko Hautetsien Mugimenduak otsailaren 24rako deitu du Udalbiltzako batzar orokorra, bi helburu nagusirekin: erakundea berriro "martxan jartzea" eta haren "berezko izaera demokratikoa" aldarrikatzea. Udalbiltzaren banaketaren beste pasarte bat gehiago ikusi ahal izango da, beraz; orain arteko agerikoena seguruenik. Su-etenen apurketaren ondoren, EAJk eta EAK zuzendaritza organuetatik baztertu dute EH eta ezker abertzaleak Udalbiltzaren Aldeko Hautetsien Mugimendua bultzatu du.

20 URTETIK GORA ESPETXEAN

FERNANDO Arburua eta Koldo de Markos euskal presoek urtarilaren bukaeran bete dituz-

B A H E A

- Miguel Sanz Lehendakariak: "Azkenotan, ETak akats gehiegi dauzka. Etakide berriak trebatu gabe daudelako gertatzen da hori, beste batzuetan gazteak direlako eta, areago, gazte hauek ez dutelako guztiz sinesten egiten dutena (...) heriotzaren bidetik bere helburuak ez dituztela beteko sentsazioa dute, horrek artelatutasunez aritzea ekartzen die eta horregatik huts egiten dute beren estrategia hiltzailean".
- Victor Maeztu, CDNko idazkari nagusia: "Aurreko batean ere esan nuen Miguel Sanz

IRA-REN ATENTATUAK

Ramon Diaz izan da XXI. mendeko ETaren lehenbiziko hilketa. Donostiako Itsas Komandantziako sukaldaria zen eta atentatuaren ezaugarriek, IRAk armada britainarraren koarteletan lan egiten zuten zibilen aurkako atentatu haiek gogorarazi dizkigute. Politikariak, kazetariak, zerga iraultzailea ordaintzen ez dutenak, armada eta segurtasun indarren egoitzetan lan egiten duten zibilak... ETak bere helburuen eremua zabaltzen jarraitzen du eta ez da erraza muga non egon daitekeen asmatzea. Beste bi zartagailuk ere huts egin zuten: bata Getxon jarritako bonba-auto bat zen, bestea Zizur Nagusian militar baten autoaren azpian jarritako lehergailua.

te 20 urte kartzelan. Beste zortzi presok ere 20 urte beteak dituzte espetxean: Teo Izagirre, Koldo Kareaga, Xabier Izaga, Saturnino Lopez, Jose Ignacio Goikoetxea, Jon Agirre, Fermin Anzizar eta Gaizka Areizaga. Beste bederatzi presok 21 urte beteko dituzte aurtean: Jose Maria Etxaniz eta Eugenio Irastorza otsailean bertan; Juan Antonio Olagorta, Jose Maria Sagardui eta Joxe Etxebarriak uztailan; Patxi Eskisabelek urrian; eta Ernesto Alberdi, Pedro Guridi eta Fernando Irakulisek azaroan.

COSSIGA ETA PP-REN IKA-MIKAK

AZNARREN Gobernuak ez du gustuko Francesco Cossiga Italiako lehendakari ohia Euskal Herrian ikustea. Jeltzaleen lagun gisa agertzen du bere burua, euskal gatazka konpon-

tzeko elkarriketaren beharraz mintzatu izan da eta gatazkarekiko PPren jarrera kritikatu izan du. Trikimailu ugari artean, azkenean Cossiga Bilbon izan zen Sabino Arana fundazioak euskaldunekiko bere adiskidetasuna eskertzeko emandako saria jasotzen.

ARZALLUZ ETA SANZ

ETA-K hildako sukaldariaren inguruan esandakoengatik, fiskaltzak Xabier Arzalluzen aurkako neurriak har ditzan nahi du PPK. PPK-ek ezik, ordea, hitzotan ETari bere jarduerarekin jarraitzeko animorik ez du inork ikusi. ETarentzat, aldiz, agian akuilu handiagoa da Miguel Sanzek ETakoak trebatu gabekoak eta egiten dutena sinesmenik gabe egiten dutela esatea, eta horregatik erratzen dutela.

■ Yon Goikoetxea.

IZPIAK

Yon Goikoetxea EAKo Gipuzkoako lehendakariak bere kargua utzi du lan arrazoi pertsonalak argudiatuta. EAEko parlamentari kargua ere utzi egin du Goikoetxeak. Lehendakari kargu hori nork beteko duen ikusi behar da orain, baina litekeena da Goikoetxearen lerroan dagoen Iñaki Galdos parlamentaria izatea.

Mitxel Bengoa Ertzaintza-ko elite unitateko buru izendatu du Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Sailak. Bengoa komisariordea izanda orain arte eta, Bilboko Komisaldegiko ardura zuenean, bajan zegoen ertzain bat lege kanpo atxilotzeagatik auziperatua dago.

Fernando Sebastian Iruñea eta Tuterako artzapezpikuak gogor kritikatu du ETaren aurkako borrokan inposatu nahi den hizkuntza moldea eta elizak bere hizkuntza moldea erabiltzeko eskubidea aldarrikatu du.

■ F. Sebastian.

presidentearen eta haren alderdiko lagunen asmoak Hegoafrikako *apartheid*-a ekartzen zidala gogora. Izan ere, hegoaldeko herrialde hartan, herritarrentzako zerbitzuak bitan zeuden banatuak: alde batetik, beltzentzako zerbitzuak, eta, bestetik, zurientzako zerbitzuak. Hemen ere, Nafarroan bederen, beste horrenbeste egin nahi dute: zerbitzu bereziak osatu nahi dituzte euskaldunentzat eta erdaldunentzat”.

• Xabier Arzalluz, EAJko buruzagia: “Gainean dituen orbanak estaltzeko ETA eta EAJ erabiltzen ditu PPK”.

Itunaren barrenak

Bortizkeriaren aurka eta askatasunaren alde" egin duten ituna, "antiterrorista" izenez ere bataiatu dute PPk eta PSOEek, baina zinez "antiabertzalea" dela esan beharko genuke. Gaiáz zerbait badakien Mayor Orejak esan duenez, "oldar nazionalista"ri aurre egiteko sinatu dute ituna Espainiako bi alderdi nagusiek.

Alabaina, ituna ez da hutsetik sortutako zerbait. PPk Espainiaren naziotasuna indartu eta batasunari bere horretan eusteko estrategia politiko zabal bati ekin zion 1996an boterera iritsi zenean; lehen agintaldi hartan ez zen grina handiz saiatu, behar adina indar ez zuelako. Baina 2000ko hauteskundeetan lortu zuen gehiengo osoarekin harropuzturik, asmoak mozorrotu beharrik ez zegoela iritzita, "Espainiaren ordua da" deiadarra bota dute. "España como unidad de destino" goiburutzat hartu dute (ez baitira alferrik frankismoaren oinorde eta protagonista zuzenak).

Orain baino lehenago ere egoinezina nabaria zen estatuan, ikusten baitzuten urte askotako zati-ketaren ostean herri proiektu bera mamitzen joan zitekeela abertzaleen artean. Gernikan 1997ko urriaren 18an egindako ekitaldi politikoan, besteak beste, abertzaleen arteko hurbiltze horren beharra aldarrikatu zuen ELAk. Han sindikatuak agortutzat jo zituen bai Estatutuaren, bai borroka armatuaren bideak.

LIZARRA-GARAZI-KO

Adierazpenak estatuko indarrei ikara eragin zien, batez ere ETArekin su-etenak iraun zuen artean, estatuaren izana eztabaidatzeari ere onartezina irizten baitiote. ELAren Kontseilu Nazionalak itunaren berri izan zuenean esan zuen: PPk eta PSOEek eraso honekin gure herria subjektu politiko izateko eskubidearen aldeko aukera orori legitimitatea ukatzen dio, aukera horrek borroka armatua arbuiatuagatik ere. Tokitan dira "Armarik gabe edozer proiektu gauzatu liteke" eta antzeko esaldiak.

Ituna ez doa bide errepresiboetatik haratago (hau ez da harritzekoa, agiriaren oinarria gatazka politikoaren ukapena baita); euskal herritarren gehiengoak indarrean dagoen marko politikoa aldatu beharra irizten diola saihesten du,

eta euskal gizarteko kide asko eta asko politikaren jokalekutik kanpo uzten du.

Hortaz, besterik badiote ere, PPk eta PSOEek gaurko estatuaren osotasuna beste helbururik ez dute, ondorioz gatazkaren jarraipena kosta baliteke ere. Are gehiago, PSE-EEko bigarrena den Rodolfo Aresek esan duenez "bakea ordena politiko baten ondorio da". Hots, ordena politikoa aldatzen saiatzea gerra aldarrikapena ote da?

PSOEko Rodríguez Zapatero idazkari nagusiaren arabera -PPren doktrina berbera da- Konstituzio espainola da guztiaren berme, oinarri eta jatorri; baita Euskal Herriaren nortasunaren sorburu ere. Alegia, Euskal Herrian erreferendumean behar besteko bozak

bildu ez dituen legea omen da guztiaren funts eta oinarri: "Euskadi es España, forma parte de la vieja nación española, y si tiene hoy identidad es porque hay Constitución". Hauek dira nazionalismoak madarikatzen omen dituzten horien hitzak.

PARTIDU POPULARRA

eta PSOEren ahalegina itun antiterroristaren altzora politika eta gizarteko talde eta erakundeak biltzea da. UGTk eta CCOOK lehenik, CEOE eta Cepyme enpresari-elkarteek aurrerago, bat egin dute agiriarekin. Itunaren benetako jomuga aukera politiko jakin batzuk dira; aipatutako sindikatu eta patronalek, aldiz, bortizkeriaren aurkako batasunaz ari direlarik, gogoan dutena azaldu dute: CEOEko Cuevasek esan duen moduan, itun antiterrorista lan harremanen euskal esparrua deuseztatzeko tresna izan liteke, esparru hori ELAk eta LABek bultzatzen baitute, Lizarrako

Adierazpena sinatu zuten bi sindikatuak alegia.

Ituna eta bere inguruko gorabeherak berri txarra ditugu inondik ere, baina argigarriak ere bai. Estatu mailako indar nagusiek sistema ez ukitzeko helburu politikoaren baitan jartzen dute beste edozer, agian bakera iristeko aukera ere. Beraz, Euskal Herriarentzat burujabetza proiektua gauzatzearren, baita gizarte, ekonomia eta lan munduko esparruan ere, abertzaleok estrategia hori kontutan izanik jokatu behar dugu, zuhurtzia osoz, zatikatzaile litekeena baztertu eta gizartean oihartzun zabalena izan dezaketen hautuak eginez ●

DANI BLANCO

German Kortabarria
ELAko komunikazio arduraduna

"CEOEko Cuevasek esan duen moduan, itun antiterrorista lan harremanen euskal esparrua deuseztatzeko tresna izan liteke, esparru hori ELAk eta LABek bultzatzen baitute, Lizarrako Adierazpena sinatu zuten bi sindikatuak alegia"

Gurasoak dira, munduko aita-ama asko bezala; eta Gurasoak elkartekoak, beren seme-alaba preso edo atxilotuen eskubideak defendatzearen. Eguna gaua bilakatu zitzairen bat-batean, zuria beltz. Mikel Vazquez elkarteko heledunak kontatu digu zertan diharduten.

“MUNDUA BEHERA DATORKIZU BAINA EZIN ZARA ETXEAN GERATU”

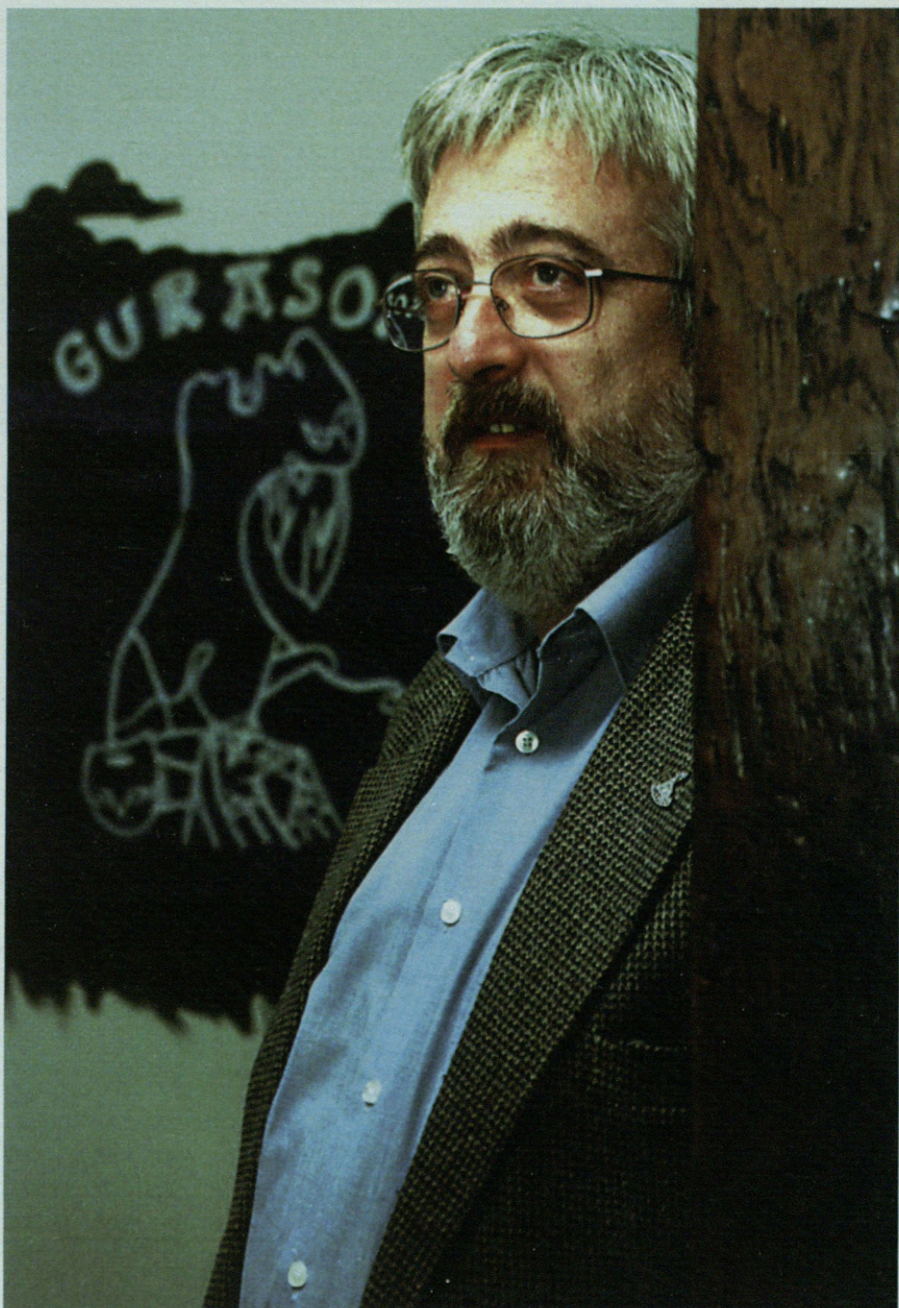
Neketz pentsatuko zuen guraso talde honetako edozeinek noizbait halako egoera batean egon zitezkeela, seme-alabak espetxean, horietako askok tortura eta tratatu txar larriak jasan ondoren eta urte luzeko espetxe zigorrarekin. Gauetik egunera bizimodua goitik behera aldatzen duen gertaera bizi izan dute eta egoera berriari elkarrekin egin diote aurre. Mikel Vazquez, Gurasoak elkarteko ele-dunarekin aritu gara solasean Iruñeko beren bulegoan.

■ Zein eratako gurasoak biltzen zarete elkartean?

Era guztietakoak, adinari zein ideologiari dagokienez, alderdietan militatu izan dutenetatik hasi eta bat-batean halako arazo bat esku artean suertatu zaienera. Hemengo jendea, eta baita Katalunia edo Galiziako jatorrikoa, esate batera. Sarritan talde terapia gisa ere funtzionatzen du elkarteak, guztion arazoak berdintsuak dira eta sarritan gurasoak erabat galduta daudelako egoera berriaren aurrean.

■ Nola hasi zen zure kasua?

96ko urtarrilean joan ziren etxera semearen bila, orduan 16 urte zituen Aritzek eta autobus bat erre izana leporatu zioten. Lagun bat atxilotu zutela jakin zuen eta alde egina zegoen. Hiruzpalau egun etxetik kanpo egin zuen. 10-12 kaputxadunek etxea hankaz gora jarri zuten, baina ez zuten ezer topatu. Egune-tara 20 gaztek beren burua aurkeztu zuten Entzutegi Nazionalan, Ismael Moreno epailearen aurrean. Han, leporatutakoa ukatu zuen eta aske atera zen. Martxoan auziperatze autoaren berri eman zioten, milioi bat pezetako (40.000 libera) bermea jarri eta egunero komisaldegira agertu beharra. Apirilean, sinatzera joan zen egun horietako batean atxilotu egin zuten

■ "Iruñeko komisaldegiko hiru egunetako inkomunikazioaren ondoren, semea egoera tamalgarrian ikusi genuen Madrilén".

JOVE LACALLE

■ Salbuespenak jotako Adin Txikikoen Legea

Urtarrilaren 13an sartu zen indarrean Espainiako Gobernuak prestatutako Adin Txikikoen Legea. Kritika ugari izan du eta bere prestaketa lanetan sektore ugari bere aurrerakoitasuna onartu izan badu ere, bukaeran egindako aldaketek atzerakoiago egin dutela azpimarratu izan da, batez ere terrorismo delituarekin zerikusirik duten adin txikikoen kasuentzat salbuespen gogorak finkatzen dituelako.

Oro har, legearen espirituan hezkuntza zigor hutsa baino garrantzitsuagoa dela irakurri daiteke, eta zigorra heziketara bideratu behar dela. Horretarako neurri ugari hartzen da, esate batera, adin penala 16 urtetik 18ra igo izana; edota, adin txikikoak espetxeetatik atera eta zigor zentru berezietara eramatea eta hauetan erregimen erdi-irekiak eta irekiak izatea. Zigorra askatasunean betetzekotan ere modu askotara izan daiteke: eguna zentru batean pasatu gizarte trebakuntza sustatuz; zaintzapeko askatasuna; gizarte lanak egin; asteburua etxean egon beharra...

Estatu mailan egon den kritikarik handienetakoa zera da: legeak teorikoki aurrerapen handiak ekarri arren, praktikan ezer gutxirako balioko duela, neurriok praktikara eramateko finantz baliabiderik jarri ez delako.

Horrez gain, bada erabat larria eta diskriminatzailea den

salbuespena: ETArekin edo kale borrokarekin zerikusirik izan dezaketen adin txikikoek talde berezia osatuko dute. Adin Txikikoen Legeak 14 urtetik 18ra arteko gazteak hartzen ditu, baina adituek hala aholkatzen badute, zenbait kasutan 21 urtera arte ere zabaldu daiteke; aipatutako taldeko gazteentzat ez da inoiz halako zabaltzerik izango. Jose Maria Vazquezek gidatuko duen Epaitegi berezia izango dute Entzutegi Nazionalan (gainerakoak lurraldeko auzitegian epaituko dituzte), eta zigorre dagokienez ere talde honetakoek askoz zigor handiagoak izango dituzte (17 urteko batek 10 urtera artekoa gehi zaintzapeko askatasuneko 5 urte) eta zigorra Madrilgo zentruetan bete beharko dute (bestela beren herrietatik ahalik eta zentru gertuenean).

Neurri hauek kritika gogorak jaso dituzte euskal gizarteko sektore askotatik, Eusko Jaurlaritzako Justizia Kontseilaritzatik hasita. Gurasoak elkarteak ere antikonstituzionalizat jo du salbuespena eta Europar salatuko duela iragarri du. Azpimarratzekoa da Espainiako Gobernuak Kode Penalak izango dituen aldaketak igorri zizkiela Estatu Kontseiluari, Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiari eta Fiskaltzari; hiru erakunde hauek beren kezka azaldu zioten Adin Txikikoen Legean izandako aldaketa hauegangatik, baina Gobernuak ez zien jaramonik egin ●

eta inkomunikatu; handik hiru egunetara egoera tamalgarrian ikusi genuen Madril. Valdemoroko espetxean sartu zuten eta ekainaren 10ean aske utzi zuten. Uztailearen 11tik 1998ko urtarrilaren 5a arte egunero sinatu behar izan zuen Iruñeko komisaldegian. Hor egon zen inkomunikatua eta San Gregorio kaletik behin baino gehiagotan egin zidan atzera beldurra jota. Orain beste 26 gazterekin batera sumario batean dago eta guztientzat 579 urteko gartzela zigorra eskatzen diete -gureari 11-.

■ **Aurretik inguruan bizi ahal izan zenuten halakorik edo dena berria zen zuentzat?**

Denak bat-batean harrapatzen zaitu: bazkaltzera ez datorrela, bere lagun batzuen atxiloketa ezagutzen duzu, semea ihes egin duzula, polizia etxean, inkomunikazioa, espetxea... Mundua behera datorkizu. Nik militatu izan dut alderdi politikoetan, baina ez duzu inoiz pentsatzen zure semea halako dinamika batean ibili daitekeenik. Hala ere, hasieratik argi ikusi genuen ezin genuela burua makur-makur eginda etxean

geratu, bizitzak hau ekarri zigula eta aurre egin behar geniola. Eta horrela hasi ginen astero Madrilera espetxera joanez eta egoerara ahal bezala moldatuz. Guraso asko ikusi dut depresioak jota, psikologoekin terapiapean.

■ **Eta norberaren ingurunearen erre-akzioa?**

Familiaren aldetik erabateko laguntza izan dugu, eta lagunen aldetik oro har ere bai. Baina beti nabaritzen duzu zerbait

□ “Sarritan, talde terapia gisa ere funtzionatzen du taldeak, guztion arazoak berdintsuak dira eta”

batzuegan, lehen agurtzea eta orain ez eta halakoak. Alderantzizkoak ere bai, lehen bistaz ezagun ziren batzuk hurbildu egiten dira eta semeaz galdetu. Baina beste familia batzuetan apurketa handiak ere ezagutu ditut.

■ **Zer aholkatuko zenioke norbaiti halakorik gertatuz gero?**

Gurekin kontaktuan jartzea. Inkomunikatua dagoenean, egunero joan behar da dagoen lekura arrokekin eta abar, ez

dizute kasurik egiten, baina behintzat ikus dezatela badirela seme-alabez arduratzen diren gurasoak. Ez daitezela beren etxean itxi. Eta batez ere ez dezatela seme-alaba beren kasa utzi, halako kasuak ere ezagutu izan ditugu eta.

■ **“Seme-alabek egin dituzte egindakoak, baina gurasoen hezkuntzaren errua da”. Zer sentitzen da halakorik entzutean?**

Duela gutxi “El Mundo” egunkariko artikulua batean, kale istiluetan zerikusirik izan duten seme-alaben gurasoen %50 haiek egindakoarekin ados daudela esaten zen. Hori ez da horrela, gure artean era

guztietako ideiak daude eta gure seme-alabei ahalik eta hezkuntza egokiena ematen saiatu izan gara. Gatazka bat dago hemen eta horren alde batek gu ukitu gaitu.

■ **Ba al duzue bi su artean harrapatutakoaren sentipenik?**

Batzuetan. Kale borroka kontuetan aritzeaz akusatutakoak eta gurasoak babes gutxien izan dugunak izan gara. Su-eten garaian, esate batera, kale borro-

JOXE LACALLE

■ "Seme-alaben eskubideak zaintzea, hori da gure zeregin nagusia".

karena etengabe egon zen prentsaren lehen lerroan. Ezker abertzale mailan ere, kale borrokan aritutakoak apur bat alde batean utziak izan dira. ETaren biolentziaz ari dira beti, gazteenganako Estatuaren biolentziaz gutxi entzuten da.

■ **Zuen seme-alabak manipulatuak izan diren sentimendurik ba al duzue?**

Ez. Gure seme-alabek zerbait egin badute hala nahi zutelako izan da, ideia batzuegatik. Agian ideia erratuak izango dira edo egindakoa ez da egokiena, ez naiz balorazio horietan sartuko, baina beren borondatez egin dituzte eta sentimendu bati jarraituz.

■ **Gogor kritikatu duzue Adin Txiki-koen Legea, aurkako bide juridikorik edo pentsatu al duzue?**

Oraingo ez, baina bere 14. artikulua-ren aurkakoa delako (legearen aurrean herritar guztiak berdinak direla dioena), Konstituzioaren aurkakotzat jo dugu. Zigor desberdintasunak ikaragarriak dira arazo sozial arrunt bat izan edo kale borrokari lotua izan: inkomunikazioa, helegiteko aukerarik eza, Entzutegi Nazionaleko eremu berezia... Neurri diskriminatzaile mordo dago.

■ **Legeak ezartzen dituen kartzela zigor gogorrek kontuan hartuta, gazteak uxatu baino ETAn sartzea bultzatzen dituztela aipatu izan da.**

97an Mayor Orejarekin izan ginenean

hori adierazi genion eta, dirudienez, kasuren batean hala gertatu da. Bi autobus erre dituen gazteari 35 urteko gartzela zigorra ezartzen badiozu, akaso gehiago interesa dakioke alde egitea eta zuzenean ETAn sartzea. Guraso askok dugu gai hori buruan.

■ **Adin Txiki-koen Legearekin leku askotara joango zaretela iragarri duzue. Aurretik ere gizarteko eragile askorekin egon zarete. "Hauek? Ezker abertzaleko talde bat gehiago". Sarri entzungo zenuten gisakorik.**

Bai, baina etengabe saiatzen ari gara erakusten gurea ez dela ezker abertzeko "beste txiringito bat". Edozein jardura sozial edo errebindikatiboan atxilotuak diren gazteen eskubideak errespetatuak izan daitezela, hori da gure zeregin nagusia. Hori bai, ezker abertzaleko erakundeekin harreman ona dugu, adibidez Amnistiaren Aldeko Batzordeekin edo Senideekin; baina beste erakunde eta elkarte batzuekin ere bai.

■ **Zuek sentitzen al zarete biktimak?**

Bai, eta ez bakarrik gurasook, gure seme-alabak ere biktimak dira, bizi dugun gatazka pairatzen ari gara eta. Zoritxarrez, bai Estatu mailako, bai EAE eta Nafarroako Komunitatean maila instituzionalean ahanziak gaude-la uste dugu ●

◆ XABIER LETONA

■ Seme-alaben babesa helburu

Gurasoak elkarte 1996ko martxo eta apirilean zehar sortu zen, Iruñean Lipauto auzia zela eta 7-8 gazte atxilotu ondoren. Alarma soziala piztu zuten atxilotetok eta gainera, komunikabide askok gazteen gurasoei bizkarrratu zieten seme-alabek egindakoen erantzukizuna. Zenbait guraso orduan hasi zen antolatzen, bai bere seme-alaben auziak jarraitzeko eta bai gurasoen beren dignitatearen aurkako erasoei aurre egiteko. 96ko abendua eta 97ko urtarrilaren artean Nafarroan 35 gazte atxilotu zituzten eta honek elkartearen beharra azpimarratu zuen. Ordurako jada bazi-ren 40 inguru espetxeratutako gazteak, guztiak Madrilgo espetxeetan. Araba, Gipuzkoa eta Bizkaian. 16, 17 eta 18 urte inguruko atxiloteta ugari egon ziren eta elkarte Hegoalde osora zabaldu zen. 1998ko urtarrilean jada egin zuten lehenbiziko manifestazioa. Antolaketa aldetik, herrialde bakoitza elkarte desberdina da juridikoki baina guztiak koordinadora bat osatzen dute. Beren helburuak eta zereginak humanoak dira nagusiki, eta funtsezkoena atxilotutako gazteen eskubideak berma daitezela zaintzea da, bai atxiloteta garaian eta baita espetxe zigorra bete behar bada ere, hau Euskal Herrian izan dadin. Horrez gain, gurasoek horrelako egoera gaitzean zer egin jakiteko erreferentzia guinea ere izan nahi zuten, guztiak zuten arazo berari erantzunak guztien artean emateko. Gizarteko agente guztiekin egin dituzte bilerak, hasi Jaime Mayor Oreja eta Baltasar Garzon eta eliza, alderdi, eta era guztietako elkarteekin jarraituz. Nafarroan 40 bat guraso biltzen dira astero, beste horrenbeste Bizkaian, 30 Gipuzkoan eta 20 Araban. Beren ustez, halaber, elkarrikeria da Euskal Herrian bizi den gatazka politikotik ateratzeko bide bakarra ●

HAUTESKUNDEEN KORAPILOAN

Azken asteotan adierazpen politikoen zaparrada izan dugu Madriletik nahiz Gasteiztik urte hau amaitu aurretik berritu beharreko Euskal Kontzertu Ekonomikoaren inguruan. Zaparrada horren azpian aurkitzen da EAEko hauteskunde atariko giroak eragindako krisialdi politikoa eta Madrileko Gobernuak, kontzertu berritze horretaz baliatuz, Kupoa edo EAEk Estatuko Aurrekontu Nagusiei egiten dien ekarpena handitzeko duen asmoa. Auzia zertan den ezagutu aldera, Pedro Albizu EAJko diputatua elkarrizketatu dugu eta EHuko irakasle Baleren Bakaikoa eta EHko sozio-ekonomia arduradun Eusebio Lasaren iritzi artikulua jaso ditugu.

**Testuak: Daniel Udalaiz
Katixa Garate**

Azken hilabeteotan modu ikusgarrian igo da ernegazio politikoa eta, hain zuzen horregatik, adierazpen eta liskar ugari izan da Espainiako Estatuko ordezkarien eta Eusko Jaurlaritzako edo Foru Aldundietako ordezkarien artean Euskal Kontzertu Ekonomikoaren inguruan. Esan bezala, kontzertu hau berritu beharra dago urte hau amaitzerako, Espainiako eta EAEko ordezkarien negoziazioen bitartez. EAEren zerga sistema honek bere herrialdeko zergak biltzeko ahalmena ematen dio, eta gaitasun hori EAEk eta Nafarroak soilik dute Espainiako Estatuan.

Espainiako Gobernuko ekonomiako

lehendakariorde Rodrigo Ratok, edo euskal diputatu foralek eta Eusko Jaurlaritzako beste hainbat ordezkari esanak esan, ez dago inolako zalantzarik EAEko Kontzertu Ekonomikoa berritzeko negoziaketan funtsezko garrantzia izango dutela datozen hauteskundeek. Kontuan izan behar da, gainera, segur aski, negoziaketa horiek ez direla hasiko hauteskunde horien emaitzak ezagutu arte, baldin eta uda pasa arte atzeratzen ez badira, behintzat.

Euskal herritarren artean, zenbaitek autogobernuaren adierazpentzat hartu du Kontzertu Ekonomikoa hori, eta, aldiz, beste batzuek herri honen burujabetzarik ezaren adierazgarri dela uste dute. Lite-

HARRAPATUTAKO NEGOZIAZIOA

"erabateko autonomia ematen dio euskal Administrazio Publikoari eta, 1979ko abenduaren 18an onetsitako Autonomia Estatutuan oinarriturik, Euskadiri dagozkion eskumenak (eginkizunak eta zerbitzuak) gauza ditzake horri esker".

Baina, zein da gaur egungo Kontzertuaren jatorria? Eduardo J. Alonso Oleak argitzen digu, iraganean oinarrituz Kontzertu Ekonomikoaren etorkizunari buruz egindako lanean. Kontzertu Ekonomikoa, dioenez, ez zen sortu zerga deszentralizatzeko xedez, eta ezta Estatuaren eta euskal probintzien arteko zerga-harreman gisa ere -horren antzeko zerbait izan arren gaur egun ematen zaion esanahia-, baizik eta zubi gisa, lehenagoko foru erregimena -formalki 1876ko uztailaren 21eko legeak deuseztatua- kendu eta Antonio Canovas del Castillok erregimen

Kontzertu Ekonomikoa 1876. urteko behin-behineko neurri batean du jatorria

komuna ezartzeko zuen helburu nagusia betetzeko, 1877ko ekitaldirako hemengo gizonak soldadutzarako erreklutatzen hasi ondoren. Baina herri honetan gertatu ohi denez, dio, behin-behinekoa izateko jaio zena behin betiko bihurtzen da, hainbat eragile politiko eta ekonomiko direla medio. Eta, amaitzeko dioenez, 1878an emandako behin-behinekotasun horrek ezartzen dio hauskortasun larriena kontzertuari.

Kontzertu Ekonomikoaren sistema 1978an berretsi zen, Konstituzioaren Lehen Xedapen Gehigarriak berariaz aitortuz euskal foru herrialdeen nortasun politikoaren errealitate historikoa: esku-bide historikoak. Euskadiko Autonomia Estatutuaren III. Tituluak Ogasun Autonomo propioa aitortzen dio EAERI bere eskumenak erabili eta garatzeko. Horrela herrialde historikoek, batetik, zergak arautzeko ahalmena dute eta, bestetik, horiek kudeatu eta biltzeko erabateko

Datu esanguratsuak

✓ Euskal Kontzertu Ekonomikoa 1876az geroztikoa da eta, 1937 arte, inolako etenik gabe arautu zituen Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabak Madrilekin zituen zerga arloko harremanak.

✓ 1936an, bete-betean gerran sarturik, Kontzertua deuseztatua izan zen Bizkaian eta Gipuzkoan, Francorenganako "probintzia traidoreak" izateagatik, eta Arabara mugaturik geratu zen.

✓ 1979an, Bizkaiak eta Gipuzkoak Kontzertuaren eredua berreskuratu zuten Gernikako Estatutua onestera koan.

✓ 1981ean Kupoaren Legea onetsi zen, eta horren bidez EAEk (Euskal Autonomia Erkidegoa) Espainiako Estatuak eskaintzen dituen zerbitzuak ordaintzen dizkio Estatuari, eta hori bost urtez behin negoziatzen da espainiarren eta euskal herritarren arteko biatariko batzorde batean.

✓ EAEk ordaindu zuen lehen Kupoa 116.979 milioi pezetakoa (4.679 milioi libera) izan zen, hortik 14.341 milioi (574 milioi libera) Arabak emanak, 38.243 milioi (1.530 milioi libera) Gipuzkoak eta 64.395 milioi (2.576 milioi libera) Bizkaiak.

✓ Kontzertu Ekonomikoa eta Kupoa, biak, aurtengo abenduaren 31 baino lehen berriro negoziatu beharrekoak dira.

✓ Nafarroak ere Hitzarmen Ekonomiko berezia du zerga arloan eta epe mugarik gabea da. Joan den urtean 51.493 milioi pezeta eman behar izan zituen ●

keena da, horien artean, batez ere gazteen artean, Kontzertuaren jatorria eta helburua ezagutzen ez duen hainbat jende egotea. Horregatik, eta gaiak duen gaurkotasuna kontuan izanik, erreportaje honetan horixe argitzen saiatu nahi izan dugu.

BEHIN-BEHINEKO NEURRIA.

EAERen eta Espainiako Estatuaren arteko zergaren inguruko harremanak, gaur egun, Kontzertu Ekonomikoaren bidez arautzen dira, eta horri esker EAEk edozein Ogasun Publikok dituen ohiko baliabideak ditu zerga-bilketaren bidez. Esanahi ekonomiko hutsaz gainera, Eusko Jaurlaritzako testu ofizial batek dioenez,

DANI BLANCO

■ Eztabaidaren esaldiak

✓ "Ez dirudi egokia denik Kontzertu Ekonomikoa negoziatzea egonkortasun politikorik ez dagoenean eta hauteskundeetarako deialdia gainean izanik" (Cristobal Montoro, Espainiako Ogasun ministroa)

✓ "Administrazioetako erakundeen arteko harremanak ezin dira koiuntura politikoen menara egon" (Rodrigo Rato, Espainiako Gobernuko gai ekonomikoetarako lehen-dakariordea).

✓ "Oso zaila izango da Kontzertuaren negoziaketan aurrera egitea, bertan esku hartzen duen alderdi politikoren batek -EAJk- behar den zintzotasun konstituzionalik erakusten ez badu" (Mariano Rajoy, Espainiako Gobernuko presidenteordea).

✓ "Eusko Jaurlaritzak bere nahia erakutsi orduko negoziatzen hasteko prest gaude; orain artean, urtarilaren 10ean, ez du horretarako eskaririk egin" (Rodrigo Rato)

✓ "2000ko uztailean Herri Administrazioen Ministro Jesus Posadari dei egin genion, Kontzertu berriaren negoziatzeetarako lehen hartu-emanetan hasteko" (Eusko Jaurlaritza)

✓ "Kontzertuak ez du funtsezko aldaketarik behar berrietua izateko" (Rodrigo Rato).

✓ "Euskaldunok ez dugu dagokiguna baino pezetak bat bera gehiago ordainduko" (Josu Jon Imaz, Eusko Jaurlaritzako bozeramailea).

✓ "Ezinezkoa da BEZa arautzeko eskumena ematea. EAJk ikas ditzala ondo EBren zerga arauak" (Rodrigo Rato, Espainiako Ekonomia eta Ogasun ministroa) ●

■ Joan den urtean

Estatuaren eskumeneko diren karga orokorre aurre egin diezaien, eta horien artean aipatzeak dira nazioarteko harremanak, defentsa eta indar armatuak, aduana eta muga zerga erregimenak eta

autonomia. Kontzertuak ezartzen du noiz erabiliko den euskal zerga araudia eta noiz lurralde komunarena, edo zerga ordainarazpena zein Zerga Administrazioari dagokion.

Baina Kontzertuak bere ezarpen alderdiak, esate baterako Kupoari dagokionean, EAEren ahalmenak arautzen ditu eta haren jarduera gaitasuna mugatzen du, Madrilekiko mendekotasuna finkatuz eta nabarmenduz.

KUPOA: EAE-K MADRILI EGITEN DION EKARPENA.

Kontzertu Ekonomikoaren bidez EAEk bere zerga sistema berezia du, eta zerga-sistema orokor bat osa dezake zerga ezberdin bakoitza arautuz, hala nola Pertsona Fisikoen gaineko Zerga, Sozietateen gaineko Zerga, Balio Erantsiaren Zerga eta abar. Finantza-aren ikuspegitik, eta Autonomia Estatutuaren eta Kontzertu Ekonomikoaren ezarpenak erakundeen arteko finantza egoera desorekatuak eragin ez dezan, EAEk bere zerga bidezko baliabide batzuk Espainiako Administrazioari ematen dizkio soilik

esparru edo interes orokorreko garraioa.

EAEk egiten duen ekarpen horri Kupo deitzen zaio. Kupo, hasiera bate-

■ Espainiako Administrazioak Kupo handitu nahi izan zuen 1997an, baina ez zuen horrela egin EAJk Aznarren izendapenean emandako laguntzagatik

an, Ogasun Ministerioak Gerra Karlisten ondoren bere jardura ezarri izan balu euskal probintzietan bilduko zukeen diru kopurua zen, eta horri kendu egin behar zitzaizkion Aldundiek Estatuaren orde z bere gain hartzen zituzten gastuak -nagusiki, probintzietako poliziak, errepideak eta diru-bilketa gastuak-. Baina, gerora, Francoren diktaduraren ondoren eta Autonomia Estatutua ezarritakoan,

DANI BLANCO

DANI BLANCO

ren Kupo 144.000 milioi pezetakoa izan zen eta Nafarroakoa 51.493 milioi pezetakoa.

Kupoaren kalkulua beste modu batera egiten da. Estatuak eskaintzen dituen zerbitzuengatik probintzi hauek ordaindu beharreko kopuruan oinarritzen da. Errentaren balioespen baten arabera zehazten da, %6,24 ezaguna. Lege bat argitaratu zen zehazki horretarako, Kupoaren Legea, Kontzertuarekin zerikusirik ez zuena,

1981ean onetsia eta 25 urterako iraupena duena. Bost urtean behin ezartzen da, eta urtero berrikusten da, autonomia bakoitzak bereganatzen dituen eskumenen arabera eta defizit publikoa eta aurrekontua kontuan hartuz.

Kupoaren zenbatekoa Estatuaren kargen arabera erabakitzen da. Beraz, EAEk

Estatuari ordaintzen dion Kupo ez dago bere eskuarteko baliabideen arabera, baizik eta Espainiako Estatuko karga orokorren menara. Nolanahi ere, neurri batean, EAEren ekarpena bere ahalmenen arabera izango da, bere errenta erlatiboaren arabera den heinean. Izan ere, Estatuaren karga orokorrekin EAEren indize erlati-

■ Orain Kontzertu Ekonomikoari erasoka, hurrengoan...?

Espainiar erresumako gobernuek eta berau babestu izan duten indar politikoek ez dute oso gogoko izan Arabak, Bizkaiak eta Gipuzkoak izan duten zerga sistema kontzertatua. Bestelakoa izan da, ordea, Nafarroaren kasua, salbuespen batzuekin.

Ezaguna da 1920ko hamarkadan, Calvo Sotelo Ogasun Ministroa zenean, Kontzertu Ekonomikoak jasan zuen eraso. Ondorioz, Foru Aldundi eta gobernu zentralaren kideekin osatutako "Jurado Mixtoa" sortu zen zerga sistema berezi hau hurbiletik jarraitzeko, eta horrek zerga autonomia murriztu zuen. Hala ere, jipoi handiena Franco jeneralak eman zion Bizkaiari eta Gipuzkoari, lurralde traidoretzat aitortuta, Kontzertu Ekonomikoa kendu zienean 1937ko uztailan. Bien bitartean, Arabak eta Nafarroak foru-sistema hau mantendu zuten.

Gaur egun indarrean dagoen Kontzertu Ekonomikoa 1981ean onetsi zen eta jatorrizko eskuduntzak oso murrizak ziren, baina 1990ean Sozietateen gaineko

Zerga arautzeko eskuduntza areagotu zen eta 1997an, Alderdi Popularraren eskutik, PFEZ arautzeko gaitasuna handitzeaz gain, Zerga Bereziak ere kontzertatu egin ziren. Itxuraz bederen, zerga subiranotasuna handitu zitzaigun. Baina gobernu zentrala, gure auzoko Autonomi Erkidegoen gobernuen laguntzarekin, EAE ezartzen ziren neurri fiskal gehienak errekurritzen hasi zen, arautzeko gaitasuna hozkailuan sartu zigularik. Geroago, 2000. urtearen hasieran, "Bake fiskala" sinatu zuten gobernu zentralak eta EAEko ordezkariak. Ordutik, Foru Aldundien zergak kudeatzeko gaitasuna geratzen zaie, baina arautzeko oso urria.

Beraz, eta gaur egungo indar korrelazioa ikusirik, hurrengo Kontzertu Ekonomikoaren oinarriak oraingoarenak izango dira: zergak kudeatzeko gaitasuna egongo da, baina oso urria arautzekoa, batik bat Sozietateen gaineko Zergari dagokionez. Bestalde, Kupoaren egozpen-indizea handitzeko saiakerak ere egingo dituzte, nahiz frogaturik egon oraingoak nahiko ongi gauzatzen duela autonomien arteko elkartasuna ●

ALBERTO ELOSEGI

Baleren Bakaikoa
EHUko irakaslea

■ Pedro Azpiazu, EAJko diputatua Espainiako Kongresuan: “Kontzertuaren negoziazioa dauden gobernuen erantzukizuna da”

■ Kontzertu Ekonomikoa berritzeke dagoen une hone-tan, nork negoziatu beharko luke Espainiako Gobernuarekin, egungo Eusko Jaurlaritza ahulak ala hauteskunde-
ostean osatuko denak?

Nik uste ez dela etorkizuneko Jaurlaritza zein izango den edo egungo Jaurlaritzaren indarraz hausnartu behar Kontzertu Ekonomikoaren negoziatioei begira. Argi dagoena Alderdi Popularraren Gobernuak Eusko Jaurlaritzarekin 2001eko abenduaren 31 aurretik negoziatu behar duela da, eta PPK honen aurrean ezin du eragozpenik jarri. Negoziatzen hasi behar du eta prozesuan zehar Eusko Jaurlaritza aldatu-ko balitz, Jaurlaritza berri horrekin jarraitu beharko luke negoziatzen. Kontzertu Ekonomikoaren negoziatioa gobernuen erantzukizuna da, momentuan dauden gobernuena. Momentu honetan Ibarretxe-ren Gobernuak eta Aznarren Gobernuak hasi behar dute negoziatzen.

■ Rodrigo Rato Espainiako Gober-nuko gai ekonomikoetarako lehenda-karioordeak esan duenez, Kontzertuan izan duen arrisku bakarra euskal Oga-sun Foralen jokabide desgokiak eragin du. Arrazoia al du?

2000 urteko urtarrilaren 18an itun fiskala deitutako akordioa sinatu zuten Gobernu Zentralak eta Eusko Jaurlaritzak. Akordio horren bitartez harreman normalak ezarri nahi zituzten Madri-len eta euskal Ogasunen artean, arazoak saihestearren. Akordio hartan bai euskal Ogasunak eta bai Estatu-ko Ogasunak berdintasun maila berean ordezkatuta egongo ziren organu bat ezarri zen, ogasun batek, Bizkaikoak esaterako, arau berri bat ezartze-ko asmoa zuenean organu hari komunikatzeko. Eta organu horretan arau hori aztertuko zen, koherentea izan zedin. Akor-dio horretan Estatuak organu horri jarriko zituen neurrien berri emateko konpromisoa hartu zuen. Baina Estatuak ez du neurri bat beraren berri ere eman. Gobernu zentralak ez du akordioa errespetatu. Gobernuak akordio honen bitartez Foru Aldundiak eurek planteatutakoari men egitea nahi zuen, baina ez beraiek. Gobernuak Estatu-ko ogasun ezberdinak ulertzerakoan, sentibe-ratasun falta agertu du.

■ Rodrigo Ratok esan du urtarrilaren 10 arte behintzat Eusko Jaurlaritza ez dela Madrilekin harremanetan jarri Kontzertu Ekonomikoa negoziatzeko. Eusko Jaurlaritzak, aldiz, ekainetik Administrazio Publikoen Ministerioarekin harremanetan jartzen saiatu dela adierazi du.

Ekainean lehendakarioordeak, Idoia Zenarruzabeitiak, idatzi bat bidali zuen Administrazio Publikoen Ministeriora eta ordu-ko erantzuna negoziatioetarako momenturik hoberena ez zela izan zen. Baina ez dira gauzak nahastu behar. Agian hauteskun-de osteko Eusko Jaurlaritza ere ez zaio gustatuko Alderdi Popu-larrari. Hau ez da gustu kontua, erantzukizunena baizik.

■ “Ezin da BEZaren ahalmen arau-emailea eman.

EAJk ikasi ditzala EBko arau fiskalak”, adierazi du Ratok.

Guk badakigu inposizio indirektoa, BEZa hain zuzen, zerga oso bateratua dela Europa mailan eta geroz eta bateratuagoa izango dela. BEZ ezberdinak ezartzeko maniobra marjinak oso txikiak izango dira, ez bakarrik guretzat, baita Estatuarentzat eta Europako beste estatuarentzat. Konbergentzi prozesu bat dago martxan. Prozesu hori dela-eta orain BEZaren zerga tasak ez dira berdinak estatu guztietan eta nahiz eta bateratu nahi izan,

Europa osoan antzeko tasak izan arte mar-jinak daude.

■ Nola uler daiteke “bake fiskala” sinatu eta gero, Kontzertu Ekonomikoa negoziatuko den unean, Madrilek Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako pizga-rrri fiskalen aurkako helegitea aurkeztu izana?

Akordioak balio izan zuen bere egu-nean Europako auzi judizial bat konpon-tzeko. Koordinazio mekanismo bat ezar-tzea zen helburua, Europarekin arazoak izatea saihesteko eta administrazioak bata besteari neurri fiskalak ez errekurri-tzeko. Itunak zentzu horretan ez du inoiz funtzionatu. Madrilek itunaren urteurrenean errekurritu du gai-nera. Hala ere, nire ustetan, koordinazio elementuak izan behar dira gaiak eztabaidatzeko. Kontzertu ekonomikoaren eremu naturala eremu politikoa da, ez judiziala. Eremu judiziala akats larria da, eta ez da positiboa inorentzat.

■ Madrilek 2000ko urtarrilean sinatutako “bake fiska-la” bernegoziatuko den testuan barneratzea eskatu du. Ados al zaudete?

Zerga eta Kupoaz gain, Kontzertuaren beste alderdi garran-tzitsua ogasunen arteko koordinazio eta kolaborazio organuak dira. Hori indartu nahi zen itun fiskalaren bitartez eta hori indar-tu beharko da ere hurrengo Kontzertu Ekonomikoan, baina benetan betetzeko.

■ Kupo handiago bat onartzeko prest zaudete?

Lehenik, oso ondo azaldu beharko ligukete zergatia. Printzi-pioz ez gaude prest. Guk ahalmen arau-emaile handiagoa nahi genuke, nahiz eta aldi baterakoa izan eta Kontzertu Ekonomiko indartsuago bat nahi genuke ikuspegi politikoa eta juridiko bate-tik. Dena den, Kontzertua alde ezberdinek egin behar dugun ituna da eta hortaz puntu komun batera iritsi beharko dugu.

■ Gobernuak Kupo handituko dela eta Espainiako Gobernuak beste erregio-ko egoerarekin berdindu nahi duela dirudi. EAJ prest legoke “pase foral” moderno bat egiteko?

Nik espero dut hori ez izatea Gobernuaren asmoa. Gainera, nik pentsatzen dut hemen izango dela Kontzertu Ekonomiko dezente bat izan nahi duen Alderdi Popularreko jendea. Guk Kontzertu Ekonomikoa indartsua izatea nahi dugu, autogobernu maila garrantzitsua duena. Eta horretarako lan egin beharko dugu ●

MONIKA DEL VALLE

■ Bizkaiko Foru Aldundia.

boa aplikatzearen arabera erabakitzen baita Kupoa. Indize erlatibo hori EAEk Estatuko osotasunarekiko duen ekarpen ahalmenaren arabera da.

Batzorde misto bat arduratzen da kupoa zaindu eta negoziatzeaz. Batzorde hori hamabi kidez osatzen da. Horietako hiru euskal Foru Aldundietako bakoitzaren izenean daudenak, beste hiru Eusko Jaurlaritzaren izenean eta gainerako seiak Espainiako Gobernuaren izenean. Ekarpentak hiru epe jakinetan eta kopuru berdinetan egiten dira Espainiako Estatuaren altxortegian: maiztean, irailean eta abenduan.

EAErentzat 1981ean ezarritako lehenengo Kupoa 116.979 milioi pezetakoa (4.679 milioi libera) izan zen, horietatik 14.341 milioi pezeta (574 milioi libera) izanik Arabari zegozkionak, 38.243 milioi (1530 milioi libera) Gipuzkoari eta 64.395 milioi (2.576 milioi libera) Bizkaia.

MADRILEK KUPOA HANDITU NAHI DU. EAEk

ekarpen ekonomiko handiagoa egitea nahi du Espainiako Administrazioak. Hitz gutxitan esanda, EAEren Kupoa handitzea eta beste erkidegoekiko aldeak ezabatzea izango da Madrilen helburua. Azken batean, abertzaletasunaren aurkako erasoaldi honen barruan, Kontzertu Ekonomikoa "desitxuratu" eta egungo zerga sistema mugatua arriskuan jartzea da nahi dutena. Horixe da azken asteotan Madrileko egun-

karietan ageri diren informazioetatik ateratzen den ondorioa. Horrela, "El Pais"ek, urtarilaren 3ko edizioan zioenez, "Espainiako Gobernuak EAEren legerik garrantzitsuenaren, hau da, Kontzertu Ekonomikoa-ren, lehen berrikuntza baliatuko da, haren funtzionamendua aldatzeko Kupoa igoaraziz, Estatuak eskaintzen dituen zerbitzuegatik Euskadik ordaintzen duen kopurua handituz, gaur egun euskal autonomiaren aldeko saldoa ematen duelarik". Eta, gainera, PSOEren ustez, Kontzertua ezartzearen emaitzek, epe luzera, erregimen komune-ko erkidegoen finantzaketarekin bat egin behar dutela zioen.

PPren aldetik, Lurralde Antolaketarako Estatuko idazkari Gabriel Elorriagak adierazi duenez, Kontzertuaren Legea berritzeak haren funtzionamenduaren hainbat arlo aldatzeko aukera ematen du 20 urtez erabili ondoren, "gaur egungo ekonomiaren nahiz zergen egoerek ez baitute inolako zerikusirik duela 20 urtekoekin".

Horrela, Espainiako Gobernuak aldatu nahi duen arloetako bat Kupoaren kalkularena da. Aipatutako egunkari madrildarraren ustez "Euskadiri behar baino finantzaketa handiagoa ematen dio". PPren iritziz, Kupoaren sistema berriaren bidez "Euskadiko eta Nafarroako erkidegoek, finantzaketari dagokionez, gainerako erki-

JOSEBA OLALDE

■ Arabako Foru Aldundia, irudian.

degoekiko duten aldea pixkanaka desagertaraztea" lortu behar da. Helburu hori erdiesteko PSOEren laguntza bereganatu nahi du PPK. Hain zuzen ere, duela 2 urte, garai hartan PSOEren arduradun autonomikoa zen Ramon Jauregui ados jarri zen alderdi sozialista katalaneko buru zen Pasqual Maragallekin eta Euskal Kontzertu Ekonomikoa-ren emaitzak eta finantzaketarako sistema komunak arautzen dituenak

ALBERTO ELOSEGI

■ Gipuzkoako Diputazioa.

pixkanaka hurbiltzen joatea erabaki zuten, luzeenez ere 20 urteko epean denek bat egin zezaten ahaleginduz. Gaur egun Rodriguez Zapateroren lehendakari zapean dagoen Batzorde Betearazleak bere egin du konpromiso hori.

Espainiako Administrazioan oso kezkatutik daude 1987az geroztik Kupoa, hau da, EAEk Espainiako Estatuari egiten dion ekarpentia, "maldan behera erori delako" lehen aipatutako egunkari madrildarraren esanetan. Eta, gaineratzen du, "urte horretan, 1987an, Euskadik Kupoaren bidez 103.896 milioi pezeta ordaindu zizkion Estatuari; 1995ean, kopuru hori 17.822 milioi pezetara jaitsi zen. Harrezkero, Ogasun Ministerioko adituak Kupoa negatibo bihurtua dela esaten hasi ziren. Ulertezinezko egoera gertatzen zen, hau da, Estatuak litzatekeela EAeri ordaindu beharko liokeena, nahiz eta honek haren zerbitzu orokorrak jasotzen jarraitu".

1997an, egunkari horrek diotenaren arabera, Espainiako Gobernuak Kupoa aldatzen saiatu zen, zerga berezien kudeaketa EAEko Gobernuaren esku uzterakoan. Konpromiso hori, hain zuzen ere, urtebete lehenago, Aznar Espainiako Gobernuko lehendakari izendatzeko EAJk emandako laguntza-
ren ondorioz etorri zen. Baina garai hartan Aznarren Gobernuak atzera egin zuten, EAJk Parlamentuan babesa eskaintzen jarraitzearen truke. Gaur egun, EAJ eta PPren arteko harremanak nola dauden

■ Subiranotasun fiskala da bidea

Kontzertu Ekonomikoaren berriztapenaren inguruan eztabaida pizten ari da euskal gizartean. Horregatik beharrezkoa da ondo argitzea zein den gaur egun Kontzertu eta Komenio Ekonomikoek islatzen duten errealitatea. Azterketa serio bat egiten badugu, berehala konturatuko gara Euskal Herriaren ukapen politiko eta ekonomikoaren beste adierazle bat direla.

Kontzertu eta Komenio Ekonomikoek, Estatu espainolarekiko dependentzia ekonomikoa agerian uzten dute. Jatorria, inposizio baten ondorioa da. Karlismadik galdu ondoren, Foruak kendu eta gero soberania fiskala ere joan egiten zaigu. Eta harrezkero Kontzertu eta Komenio Ekonomikoa Estatu espainoleko egitura fiskalaren menpe daude, Espainiar "Ley General Tributaria" delakoaren agindupean. Zergen presioa ere Estatu osokoaren antzekoa izatea behartuta gaude. Gainera, historian zehar, eguneroko praktikan, lau foru administrazioak Estatuako arauak berridaztera dedikatu dira. Eta Estatuako arautegitik zertxobait aldendu direnean berehala etorri dira inguruko autonomiak, Estatu edo Europar Batasuna errekurtsioa sartzera, azken egun hauetan berriz ere gertatu den bezala. Hau gutxi baten, Madrili kupo bat ordaindu behar diogu gure burujabetza ukatzeko Estatuak erabiltzen dituen tresnak ordaintzeko. Besteak beste, armada, errege-etxea eta polizia. Gure kalkuluen arabera, urtero Hego Euskal Herriak 500.000

MIKEL MARTINEZ

Eusebio Lasa

EHko sozio-ekonomia arduraduna

milioi pezeta baino gehiago joaten zaizkigu Espainia aldera.

Datu hauek mahai gainean jarri ondoren, non dago PNV eta EA-k demagogikoki hainbeste aldarrikatzen duten Kontzertua eta Komenio Ekonomikoen autogobernuaren birtualitatea? Serioak izan gaitezten, Euskal Herriko menpekotasunaren eta partizioaren adierazle argiak besterik ez dira. Horregatik, euskal gizarteak jakin behar du Kontzertua eta Komenioa defendatzea gaur egungo marko konstituzionala eta autonomista defendatzea dela, gaur egun agortuta dauden tresna hauen arautegien azpian baitaude. Horregatik, ez da garaia zenbait zerga biltzeko eta beste batzuetan aldaketa txiki batzuk proposatzeko. Garaia da subiranotasun fiskal osoa edukitzeko, Euskal Herri osorako. Kontuan eduki behar dugu ere Ipar Euskal Herriak ez duela inolako ahalmen fiskalik. Frantziar Estatuako zerga-sistema zuzen

zuzenean aplikatzen da. Guk, gainera, subiranotasun fiskala eskatzen dugunean zerga sistema aurrerakoi eta berbanatzailea antolatzeke nahi dugu. Ez orain arte bezala, Kontzertuak eta Komenioak daukaten ahalmen txikia ere PNV, EA, PSOE eta PP-UPN-k erabili dute neurri atzerakoiak garatzeko kapitalen eta enpresen mesedetan. Hau dena kontuan edukirik, dei bat egiten diogu PNV eta EAri Espainiaren menpeko diren Kontzertua eta Komenioa gainditu eta subiranotasun fiskala lortzeko estrategia elkarrekin lantzeko. Ez dago beste biderik ●

ikusita, gauzak beste bide batetik joango lirateke eta Kupoaren igoera gauzatu egingo litzateke, baldin eta PPK, PSOE-ren laguntzarekin, Ajuria Enea bereganatzen ez badu.

EAeren Administrazioak dioenez, berriz, Espainiako Estatuarekin duen harremana guztiz defizitariora gertatzen zaio, urtean bilioi erdi pezeta ingurura iritsiz Gizarte Segurantzak, itundu gabeko zerga, loteria eta Kupoaren bidez ordaintzen dion kopurua. Joan den urtean 144.000 milioi pezetakoa izan zen EAeren Kupo eta Nafarroarena 51.493 milioi pezetakoa.

Kupoaren kalkularekin batera, PPren ustez Kontzertua berritzeak aurreko bi hamarkadetan izandako berezikeriak zuzentzeko balio behar du. Horrela, bere bozeramaile Elorriagak dioenez, Kontzertuaren arabera EAEk duen zerga-presio

orokorrak ezin du Estatuako gainerako lurraldeena baino txikiagoa izan, baina arau horrek ez du ezer ziurtatzen, zeren,

□ EAEko Foru Aldundiak eta Eusko Jaurilaritza dira euskal Administrazioaren eta Kontzertu Ekonomikoaren ardatza

autonomi erkidegoek arauak ezartzeko eskumena dutenez, presio fiskal hori ezberdina izan baitaiteke.

Baina PPK asmo gehiago ere baditu. Kontzertuaren berrikuntzak, diotenez, Estatuaren ikuskaritza gorenaren zeregina

berraztertu behar du, legean bertan ezarria baitago, eta beraien iritziz "inoiz ez da gauzatu". Beste asmoetako bat enpresen zerga ordainketa argitzea da. Gainera, diotenez, "Kontzertuaren legearen ezarpenak eskaintzen dituen interpretazio ezberdinen arazoa erabakiko litzateke" eta hori lagun-garri gertatuko litzateke legea Europako Batasunaren aurrean defendatzeko garaian.

MADRILEK "BAKE FISKALA" HAUTSI DU, EAE-K DIOENEZ. Espainiako Gobernuak berriro ere epaitegi eskudunetan errekurritu ditu Bizkaia, Araba eta Gipuzkoako Aldundiak inbertsioaren aldeko zerga pizgarri batzuei eta zerga zigorraren murrizpenei buruz ezarritako hainbat arau. Bai Eusko Jaurilaritzak eta bai EAEko Aldundiak adierazi dutenez, Espainiako Gobernuak, jarrera horrekin, hautsi egin du 2000ko urtarilaren 18an sinatutako

bake fiskala. Akordio hartan foru ogasunek eta Espainiakoak zergei buruzko neurriak alde aurretik eztabaidatzeko konpromisoa hartu zuten, istilurik sor ez zedin. Beste akordio baten bidez Espainiako Gobernuak euskal fiskalitatearen aurka ekindako jarduera guztiak bertan behera uzteko konpromisoa ere hartua zuen, Aldundiek pizgarri jakin batzuk indargabetzearen truke.

Lehen ere egon izan dira EAEren eta Madrilaren artean honelako istiluak. Kontzertuaren historian zehar ugari izan dira Ogasun Ministerioaren eta Aldundien artean sortutako istiluak, Aldundiek beren eskumen propioztat jotzen zuten jarduera defendatuz. Nolanahi ere, Alonso Olea historialariaren iritziz, arazoa ez da Ogasun Ministerioaren eta Aldundien artekoa, 1878az geroztik gertatu izan den bezala, eskumenei buruzko eztabaidak egotea -Bizkaian eta Gipuzkoan Kontzertua indarrean egon ez den epealdian izan ezik-, eta benetako arazoa eskema honetan Europako Batasuneko erakundeak sartzean sortzen da, gatazka iturri berri bat agertzen delako, horien aurrean zailago delako Aldundien eskumenak ordezkatzeko eta, gainera, esan daiteke epaitegietako erabakiak bidezkotu nahi direla batasunaren itzalean.

Kupoari esker, itundutako zerga guztiak biltzen dituelarik, Aldundiek beren eskumenak dituzte hainbat zergatan, baina, 1997ko maiatzaz geroztik, arauak ezartzeko eskumena da bere baliabide garrantzitsuena, nahiz eta oso mugaturik geratu zeharkako zergetan esku hartzeko aukera (esate baterako, BEZa). Batez ere Sozietateen Zergaren inguruan sortu dira aldundiek ezarritako foru arauen aurkako errekursoak. Hain zuzen ere, inbertsioaren aldeko zerga kenketarako neurrien inguruan sortu izan da arazoa, inbertsioa bultzatu nahi duten neurri horiek Estatuak emandako laguntza gisa hartzen baitira eta merkatu librearen legeak hausten direla argudiatzen da. Adibide ezagun batzuk aipatzearren, hor ditugu Daewoo, Ramondin edo Lehiakortasunerako Europako Komisaritzaren urratze prozedura.

Orain Madrilek EAEko Foru aldundien hainbat arauen aurka jarritako errekursoek arazoa larriago egiten duen ezauzgarri bat dute, hots, errekursoak bake fiskala sinatu zen egun berean jarri zirela,

DANI BLANCO

■ EAEk ekarpen ekonomiko handiagoa egitea nahi du Espainiako Gobernuak.

2000ko urtarrilaren 18an. Josu Bergarak, Bizkaiko diputatu nagusiak horregatik esan zuen, "bake fiskala hautsitzat eman daitekeela 2000ko urtarrilaren 18tik aurrera, hau da, sinatu zen egun beretik. Sinatzen zen une berean, elkarri eskua luzatzen zien bitarte une berean, Estatu-

ren abokatua Bizkaiko arau baten aurkako errekurtsua aurkeztzen ari zen". Hiru Aldundietako ordezkariak, PPren esku dagoen Arabakoak ere bai, epaitegien aurrean defendatuko direla iragarri dute, nahiz eta oraindik ez garbi egon elkarrekin arituko diren ala ez ●

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@euskalnet.net • www.eskura.com

Euskararen erabilerak jasan lasaitasunari amaiera eman nahian dabilta Berriz eta Lezoko herritarrek. Egun, hausnarketa, azterketa eta diagnosian dihardute lanean, etorkizun laburreko erabilera sustatzeko asmoz.

BERRIZ ETA LEZOKO ESTRATEGIAK

euskara teknikari den Iratxe Ibarrek dioskunez, "jakin badakigu euskaldunen kopurua gorantz doana, baina erabilera bere horretan lotu da, eta horren aurrean zozzer egin beharra ikusi genuen". Horrenbestez, Berriz zein Lezoko Udalek erabilera bultzatzeko plan estrategiko baten beharra begietsi zuten eta berau iazko urrian abiarazi zuten. Hasierako plana diseinatzeko proposamena Elhuyar Kultur Elkartek egin zuen arren, diseinu-prozesuan herritarren parte-hartzea lortu gura dute; hartara, atxikimendua eta gizarte-sarea irmotu, eta herritarren hizkuntzajokabidearen apurkako aldaketa erraztuko baita. Orobat, eratze-prozesua kolektiboa izango da, denen artean adosturiko erabakiak hartu, diagnostikoak egin eta ekintzak

■ Lezotar eta berriztarrek herritarrek euskaraz mintzatzea bultzatu nahi dute.

Euskararen erabilera sustatu gura izan duten ekimenak ugariak izan dira; alta bada, eskergarria da tokian tokiko euskara biziberritu nahian, berein taldek egin duen ahalegina. Halaz guztiz, oraindino ere esparru eta gune gehienetan euskararen erabilera ez da gura izango genukeen adinakoa; haatik, hantxor-hemengo zenbait herrik euskararen plan estrategikoa abian ipini du. Plan hau fase bitan (diseinu-fasea eta plana bera) egikariturik dago eta, gehienetan bederik, normalkuntza planetan diharduten enpresa eta lekuan lekuko udalaren artean burutzen da. Plan estrategikoaren xederik behinena, euskararen erabilerak gorantz

egitean datza, beti ere, herritarren parte-hartzea eta ekimenean oinarriturik.

Hauxe da, esaterako, Berriz (Bizkaia) eta Lezo (Gipuzkoa) herrien kasua. Herriotan euskaldunak ugari (Berrizen %56,4 eta Lezon %53,4, apur gorabehera) ez eze, euskararen ezagutzak ere gora egin izan du nabarmen; hala ere, hori guztiori ez bide da euskararen erabilera islatu. Berrizko

proposatuko baitira. Lezoko planaren aholku taldekide eta Elhuyarreko teknikaria den Helene Armentiarren esanetan, "guk geure aldetik laborategiko diseinua egin genezakeen, baina plana arrakastatsua izan dadin ezinbestekoa da herritarrek plana bere egitea eta horretarako beraiek parte hartu eta plana diseinatu behar dute". Bestenaz, plan hauek laberik harakoak dira; hau da, plan-pilotuak, bere osotasunean praktikara inon eraman gabeak. Aurrerantzean, tentuz aztertu, ondu eta beste edonon abiarazteko modukoak.

Planaren antolamendu-egitura lau lan-taldetan dago banaturik: Jarraipen-batzordea (Elhuyarreko teknikariak eta Udaleko arduradun tekniko eta politikoek eratutakoa), hasierako antolaketa eta

EUSKARAREN EZAGUTZA ETA ERABILERA LEZON ETA BERRIZEN

Oharra: 2 urte eta gehiagoko biztanleria, euskara-maila eta erabileraren arabera. (EUSTAT, 1996)

	Biztanleria	Euskaldunak	1a euskaldunak	Erdaldunak	Euskararen erabilera		
					Eusk. aktiboak	Bietara aktiboak	Eusk. pasiboak
Berriz	4.028	2.270	436	1.322	1.543	403	582
Lezo	5.634	2.998	949	1.687	1.796	795	1.068

Euskara sailaren babeslea:

Usurbilgo Udala

Gau eta egun,
Euskara Lagun

koordinazio lanak egin, eta prozesuan zehar, jarraipena eta erabaki nagusiak hartzen dituen; aholku-batzordea (Elhuyarrek teknikariek osaturikoa), lan-metodologia landu eta prozesuaren urrats desberdinetan aholkularitza eta trebatze-lanak egiten dituen; talde dinamizatzailerak (prozesuan beren beregi esku hartu gura duten herritarrek osatua), diseinu-fasean zehar, orientabide operatiboaz, lan-taldean jarraipenaz, dinamizazio-lanez eta herritarrekiko harremanaz arduratzen dena; eta, lan taldeak (Berriz eta Lezoko herritarrek eratua), herriko sektore estrategikoak (hezkuntza, iritzi publikoa, elkarteak, ostalaritza eta merkataritza, zerbitzuak eta beste) zehatz aztertzea helburu dutena. Berriz herrian, berbarako, hamabi lan talde sortu dituzte eta taldeotan ehun eta laurogei herritar inguruk dihardu, euskararen erabilera urriaren zer-nolak aztertu guran. Lezon, osterak, hamazazpi taldeetara berrehun eta berrogeita hamar biztanle inguru batu da. Edozelan ere, lan talde eta herritarren kopurua ezberdina izanik, herri bateko nahiz besteko plana berbera dela ziurtu daiteke. Herri bietako planek arazo eta helburu berak dituzte. Bietan, adibidez, esku hartu nahi duten herritar zenbait ezin izaten da bileretara hurreratu, euskaldunok euskararekiko ditugun konplexu eta aurreiritziak direla, kanpo faktoreak direla, edota lehen fase honen luzera (iazko urritik aurtengo ekainera bitarte) dela kausa. Halaz ere, planaren nondik norakoak herritarren artean zabaltzeko asmoz, diseinu-fase honetan egindakoaren berri zuzena emango zaio biztanleriari.

ARDURAK BULTZATURIK. Elhuyarren laguntzaz Berriz eta Lezo herriek burutzen diharduten plan estrategikoa ez da abian den bakarra, apurka-apurka egoera bera bizi duten herriek ere euren plana diseinatzeko hasi baitira. Xeheki, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako hamasei biztanleria gunek (mankomunitate, herri eta auzoak, kasu) hartu-emanak izan dituzte Kontseiluarekin, eta berriki euskararen plan estrategikoak beharrezko dituen aurre-baldintzak aztertzen dihardute, planari ekingo diotenentz eabazteko. Finean, euskararen erabilera axoldurik, udalerrri zenbaitek euskararen plan estrategikoari ekingo dio, erabilerak jasan geldialdia suspertu nahian ●

◆ **ASIER BIDART**

Arturo Campion

Arturoren kaiera

EUSKARAK KOTIZATUKO BALU...

Hizkuntza gutxituen eta ekonomiaren arteko harremanak. Gai hori aztertuta ondorio asko atera daitezke. Horietako bat: inbertsio gisa euskara ez da errentagarria. Euskalduntze plangintzek kostu gehiago besterik ez dakarte enpresarentzat. Beste bat: Europako Batasuneko hizkuntzen burtsa existituko balitz beste hizkuntza gutxitu askok baino gehiago kotizatuko luke euskarak. Eta beste bat: euskararen sektoreak Barne Produktu Gordinareneko % 2 betetzen du. Hau guztia Jose Mari Zendoiairen, EHUKo Ekonomia Aplikatuko irakaslearen "Ekonomia eta hizkuntza gutxituak: euskararen kasua" tesian jasotakoa da.

ENKARTERRIKO MIHIAK ASTINDU NAHIAN

Gora doa euskaldunen kopurua Enkarterrin, baina bazter gutxitako ezinarenkin topo egin dute Enkarterriko Mankomunitatekoek; euskara jakin bai, baina, hitz egiteko nagia ugari. Nagi horiek kentzeko 1,5 milioi pezetako aurrekontua izango dute Enkarterriko AEK-k, udal euskaltegiek eta beste hainbat taldek.

EUSKAL TIPOGRAFIKAK ENKANTEAN

11 milioi pezetatan (440.000 libera) jarriko dira enkantean Hinrich Sachs ikertzaile suitzarrak garatu dituen euskal tipografiaren programa informatikoak. Softwarearen ustiapen eskubideak salgai izango dira martxoaren 9tik aurrera EAE eta Nafarroako Arkitektoen Elkargoaren egoitzan.

DEFGHIJab cdef

ABCDDETTUW
abcdeopqrstz □

UPELARI ERE EUSKARAZ

Astigarragan eta Hernanin 1.200 lagunetik gora bilduko dira inguruko sagardotegietan afaltzeko asmoz. Bi helburu izango dituzte hauek: sagardo bikaina dastatzea eta baita upelari ere, euskaraz egitea. Sagardo ontziari ezezik AEK-ko ikasle eta irakasleekin euskaraz mintzatzeko aukera aparta izango dute euskara ikasleek AEK txotx! egunean, hilaren 3an.

Urrea

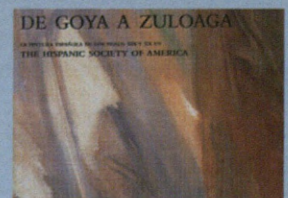

■ Nafarroako Gobernuaren astinduari behar bezala aurre ez ote diogun egin dio batek baino gehiagok. Batzuek esnatzea erabaki dute: ELA, LAB, EILAS, ESK eta CGT sindikatuek, Oinarriak, UEMA eta EHEk bat egin dute Nafarroako Gobernuko azken urteotako hizkuntz politikari erantzuna emateko.

I k a t z a

■ "De Goya a Zuloaga". La pintura española de los siglos XIX y XX en The Hispanic Society of America. Ale honetan orrialde batzuk aurrerago duzue Bilboko erakusketa bikain honen berri. Espainia sakona dute eduki margoek. Erakusketako eskuorria eta liburua ere Espainia sakonaren adierazle dira: dena gatzeleraz dago.

Txaro Arteaga

"Aldaketa garaian ez, garai aldaketa batean gaude"

P E R F I L A

"Hara, beste feminista..."

pentsatu duzu, akaso, Txaroren argazkia ikusi orduko. Legebiltzarrean irudikatu duzu erasokor, lehendakaria atzazal morez seinalatzen, diskurso osoan

@rik esan ez duelako iskanbilan. Inori "feminista!" ohiukatzea "matxista" esatea bezain iraingarri bihurtu da (berdintasunaren seinale?).

Baina Txarok ere gustora entzungo lituzke elkarte gastronomikoetako txiste sexistak, txistea ona bada, eta emakumeari elkartean sartzen utziko balitzaio. Ez da astapotroekin aterki-joka hasten den oiloloka, baina gizalegea defenditu behar den tokian, eta ez gizon-legea, badaki biboteak erakusten (nahiz eta emakumearen kanon estetikoek depilatu nahi dizkiguten, politikoki polita ez delako).

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Dani Blanco

Garai hartako 19 urteekin Parisa joan zinen frantzesak ikastera. Nola hartu zenuen erabakia?

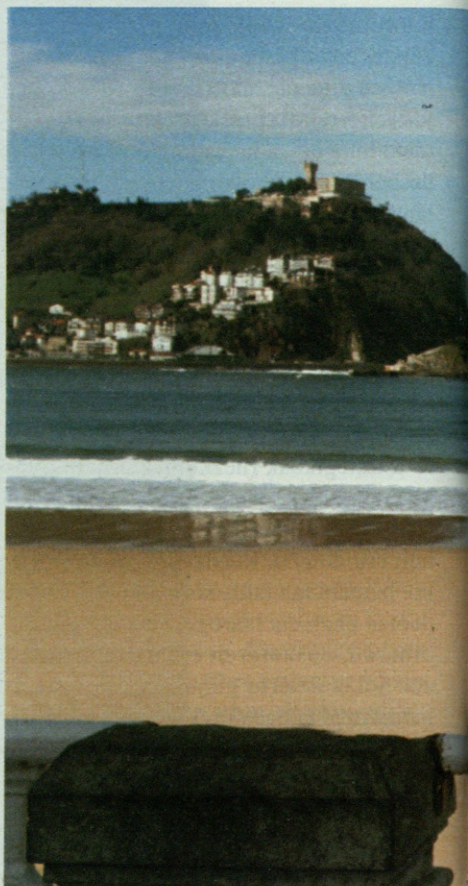
Beti eduki izan dut garbi zer ez dudan nahi. Zer nahi dudan, berriz, oraindik ere ez dakit badakidan. Garai hartan Suchard-eko bulego batean lan egiten nuen. Oso gustura ari nintzen lanean, baina pentsatzen nuen bizitzak zerbait gehiago izan behar zuela, mundu hau oso txikia zela eta gehiago ikusi behar nuela. Garai hartan Parisa joatea atrebimendu handia zen. Gogoratzen dut aita eta anaia aurka jarri zirela. Ama ez, oso ondo iruditzen zitzaion eta berak bultza ninduen pausoa ematera. Oso esperientzia interesgarria iruditu zitzaidan eta Ingalaterrara joan nahi nuen ingelesa ikastera. Baina Frantziatik itzultzean ama hil zitzaidan. Aita eta bi anaia ditut, eta garai hartan oso gogorra egiten zitzaidan haiek bakarrik uztea. Gaur egun ziur aski ez nintza-teke horregatik etxean geratuko.

■ Herri Irratian nola hasi zinen?

Ba kasualitate hutsez, beste bati laguntzera joanda. Maite Egaña, Iñaki Gabilondoren emazte zena oso lagun mina nuen. Herri Irratian esatariak behar zituzten, Maite frogak egiteko aurkeztu zen berehala, eta azterketa horretara laguntzeko eskatu zidan. Nik ez nuen inolako bokaziorik, ezta asmorik ere, egun hartan laguntzea baino. 300 lagun aurkeztu ginen frogak egitera, eta ni hartu ninduten, kasualitatez.

■ Garai hartako irratia...

Franko garaia ziren, irratiko zuzendaria ere falangista petoa zen... albisteak Radio Nacionalek bakarrik eman zitzaizkion. Ez zen inor ateratzen kalera elkarriketak egitera, mikrofono aurrean barre

■ "Zortea izan dut nire intereseko gaia"

egitea bekatu larria zen, dena idatzita eta oso kontrolatua zegoen... Baina handik urte batzuetara gidaritza hartzen hasi ginen pixkanaka, eta beste era bateko irratia egiten hasi ginen, irratia kalera ateratzen... Eta batez ere euskaratzen.

■ Zure bizitzaren balorazioa baikorra da orduan...

Nire bizitzan dena kasualitatez gertatu zait. Irratian kasualitatez sartu nintzen, Emakunden ere bai... Jubilatzen naizenean hasiko naiz lehen aldiz pentsatzen zer egin

"Txiste matxista batzuk oso onak dira"

nahi dudan nire bizitzarekin. Baina kasualitate horietan zorte handia izan dut.

Irratian egindako bilakaerak asko irakatsi zidan. Jende jator asko ezagutu nuen eta proiektu bat sortu eta landu genuen. Mundua aldatu nahi genuen. Beti mundua aldatu nahian nabil, nonbait ez zait gehiegi gustatzen... Irrati bidez eragina izan dezakezu, eta garai hartan asko hitz egiten nuen berdintasunari buruz. 60ko hamarkadan feminismoaren

mundu ezberdinetatik landu dudalako, irratitik eta gobernutik, oso esperientzia ezberdinak biziz"

filosofia hona iritsi zen, eta "hor badago zerbait" sumatu nuen berehala. Irratian emakume feminista asko elkarrizketatu nituen, eta oso garai interesgarria izan zen.

Eta gero aukera eman didate gobernuan lan egiteko. Kanpotik, irratitik eta, beti esaten dugu zer egin behar den. Eta egiteko aukera tokatzen zaizunean gogorra da, baina bestalde pertsonalki heltzeko oso interesgarria. Emakume jakintsu asko dago munduan eta aukera eman dit jende asko ezagutu eta ikasteko.

■ **Gizartearen egitura bi ikuspegietatik aztertu duzu zure bizitzan, beraz.**

Alde batetik komunikabideen ikuspegitik era batera ikusten da (boterea...), eta gobernutik beste era batera. Denok egon behar genuke gure bizitzan denbora pixka batez administrazioan lanean, zer den ikusteko eta administrazioari zer eskatu behar zaion eta zer ez jakiteko. Dena ez da administrazioaren eginkizuna, gizarteak ere hartu behar ditu bere gain hainbat erantzukizun. Zortea izan dut nire intereseko gaia bi mundu ezberdinetatik landu dudalako, oso esperientzia ezberdinak biziz.

■ **Frustrantea ere ez al da gobernura sartu eta hainbeste aldarrikatutako gauzak ez lortzea?**

Ez, ni oso errealista naizelako. Farandularen mundutik nator eta gaien aurrean antzerki saio bat balitz bezala jartzen naiz. Zuk dituzu zuzendaritza, eta publi-

txarragoak, batzuk beti bete nahi dutela paper printzipala... Baina zure eginkizuna indar horiek denak orekatzea da antzezlan osoa ongi atera dadin.

Oso garbi ikusten ditut mugak. Garbi eduki behar da zer gauza aldatu ditzakezun, eta aldatzeko aukera dagoen hori aldatu egin behar da. Baina mugak hor daude. Zu gobernu batetik ari zara lanean, eta hori garbi eduki behar duzu. Baina jendeak ere garbi eduki behar du Emakunde ez dela elkarte bat. Gu gobernu peto-petoa gara eta oso garrantzitsua da gai hau gobernuan egotea eta gobernutik bultzatzea berdintasunaren aldeko politika.

■ **Feminista baten etxean berdintasuna lortzen da?**

Bai zera! Saiatzen gara. Hori bai, feminista batek inoiz ez du berdintasunaren kontra dagoen bikoterik hartzen. Zu pixka bat inkonformista zara bizitza eta gizarte egoerarekiko. Nire bikotea (Josetxo) klandestinitateari oso lotuta zegoen eta bera ere oso kezkatuta eta tentsibilizatuta zegoen gizarte gaiekin. Biok garbi izan dugu pertsona bakoitzak bere bizitza landu behar duela eta bere bidea egin behar duela. Horrek zerikus

CURRICULUM

- **Jaio:** Donostian, 1944. urtean.
- **Bizi:** Oiartzunen.
- **Emakundeko zuzendaria, 1998az geroztik.**
- **Kazetaritza:** 1963tik 1988ra Donostiako Herri Irratian jardun zuen.
- **Pinpox, Ponpox eta Burutxuri pailazoekin** aritu zen arduradun lanetan.
- **Alaba baten ama.**

koaren gustuko antzezlan bat osatu behar duzu. Badakizu aktore eta aktoreen artean batzuk hobeak dituzula eta besteak

BERE HITZETAN

▼
"Ezin da esan benetako demokrazia dagoenik, biztanleen erdiek, emakumeek, ez baitituzte aukera berak politikaren, ekonomiaren, gizartearen eta kulturaren arloetan"

Euskaldunon Egunkaria 2000-03-03

▼
"Etxeetan lansaririk gabe egindako lanaren balioa Barne Produktu Gordinaren % 35 eta 55 bitartekoa da"

Euskaldunon Egunkaria, 1999-03-06

▼
"Emakumeek bortxaketa salatzerakoan komisaldegietan 18 aldiz errepikatu behar izan dute beren istorioa, eta indarrean jarri dugun protokoloaren bidez, behin bakarrik kontatzen da"

Argia, 1992-04-19

▼
"Emakundek ez du Emakume taldeen edo kolektiboen protagonismoa ordezkatu behar. Gure papera talde horien laguntzailea eta bultzatzailea izatea da, dauzkaten arazoak gaindi ditzaten. Inola ere ez dugu euren papera hartu behar"

Argia, 1992-04-19

▼
"Gizarte hau terrorismo politikoarekin oso sentsibilizatuta dago. Emakumeek jasaten dutena genero-terrorismoa izan daiteke. Askoz heriotz gehiago eragiten ditu, baina ez du besteak bezalako erantzunik izaten"

Gara, 2001-01-21

▼
"Lana berrantolatu behar da. Orain arte lanerako bizi izan gara eta hori aldatu beharra dago"

<http://www.ehu.es/gabinete/bilduma/2000/junio/30jun/mundo16.htm>

■ "Kanpotik beti esaten dugu zer egin behar den. Egiteko aukera tokatzen zaizunean gogorra da, baina bestalde pertsonalki heltzeko oso interesgarria"

handia du feminismoarekin. Errespetu handiarekin bizi izan dugu gure harremana. Bion artean banatu ditugu gauzak.

■ **Feminista batentzat ez du ondo ematen, baina ez al zaizu gertatu txiste matxistek grazia egitea?**

Txiste matxista batzuk oso onak dira. Gainera gauza hauek umorearekin eta filosofiarekin hartu behar dira, bestela muturjoka pasako genuke eguna. Ni pertsonalki ez naiz feminismo kontuengatik inorekin

haserretzen (ez Irungo alardekoekin, ez Gaztelubide elkartekoekin...) baina instituzionalki egon behar dudana tokian nago, eta hortik ez nau inork mugitzen.

■ **Feminismoak, egun matxismoaren beste muturraren itxura hartu du...**

Beti metrailetarekin edo gerlari itxurarekin ateratzen naute. Eta justu feministok aztertu eta konturatu gara generoen sisteman bizi garenaz. Biologikoki jaio garen sexuaren arabera funtzio

batzuk egozten dizkigu gizarteak. Horren arabera egin den lanaren banaketak gizon eta emakumeok mugatu gaitu. Guk asko galdu dugu, baina gizonak ere bai, nahiz eta gizarte androzentriko honetan gizonak izan "erdigunea". Hainbeste mugatu gaituen gizarteratze prozesu hori, eta balore batzuk eraiki dizkigun gizarteratze prozesu hori aldatzeko bidean ari gara. Aldaketa garai batean beharrean, garai aldaketa batean gaudela esango nuke. Lanaren banaketak eratu du dena eta hori hausten ari da. Beraz, gizartearen oinarria hausten ari gara.

Baina badira pseudofeministak ere, ezer ulertu gabe kontua gizonen kontra egitea dela uste dutenak.

■ Aldaketa nondik dator?

Gizarteko lan denak banatu behar ditugu gizon eta emakumeen artean. Munduaren gestioa konpartitu behar dugu. Prozesu horretan desajuste handiak daude, gizartea ez dagoelako eredu berri horretarako prestatua. Gizartea emakumea etxean eta gizona kanpoan egoteko antolatuta dago. Gu oinarri ideologikoak jartzen ari gara emakumeak mundu publikoan sartzeko eta gizona mundu pribatu. Emakume gazteek oso garbi dute lan egin nahi dutela eta hori oso garrantzitsua da, horrek mugituko dituelako beste gauzak. Emakumeek asko aurreratu dugu, gogoeta egin dugu gure bizitzaz, eta badakigu pertsona askeak izateko nondik nora jo behar duen gizarteak. Baina gizonak nahiko despistatuta daude. Oraindik ez dituzte bere burua eta bere mugak aztertu: ez dute planteatu etxeko lanak ez egiteak autosufiziente ez izatea ekarri dietela, edota sentimenduen mundua ukatu zaiela. Mutilek asko sufritzen dute mundu afektibo falta horregatik bere erlazioetan. Hausnartu egin behar dute, eta gero erabaki dezatela zer egin eta izan nahi duten.

■ Berdintasunaren izenean ez al gara gizonen akatsetan erori?

Emakume batzuk gizonen munduan sartu dira eta emakumeok ikasi ditugun gauzak ahaztu eta utzi dituzte. Eta kontua

"Lanaren banaketak gizon eta emakumeok mugatu gaitu. Guk asko galdu dugu, baina gizonak ere bai"

ez da emakumeek tortilla eta paella egiten ez ikatea, hori kultura delako eta pertsona autonomo egiten duelako. Gauza da gizonak ere autonomo izaten ikatea. Horrela emazteek ez dute senarraren ondoan iraungo diruagatik, eta gizonak ez dute iraungo bakarrik bizitzen ez dakitelako, eta harremanak askeak izango dira.

■ Hurrengo belaunaldia nolako izango da?

Gazteei buruzko ikerketa bat bukatu berri dugu. Berdintasunaren diskurtsoa asumitu dute eta bere gurasok borrokatu zuten gauza bat dela pentsatzen dute, beraiek horren ondorio direla. Diskriminazioak nonbait existitzen duela sinesten dute, baina ez dute haiengan sentitzen. 18 urtetik 30era bitartekoen artean egin

"Bikoteetan pertsona bakoitzak bere bizitza landu behar du eta bere bidea egin"

dugu ikerketa, eta egoera ezberdina izi dutenak kontuan hartuz (ezkonduak, ikasleak, gurasoak...). Hiru eremu landu ditugu: afektuaren mundua, arduren mundua eta aisialdiarena.

■ Zer dio inkestak lan eta ikasketei buruz?

Lan munduan garbi ikusten da non dagoen diskriminazioa. Gizonak baino bi aldiz emakume langabetu gehiago baitago. Ikasketetan emakume gehienak "femenino" deitzen diren karrerak ikasten dituzte. Karrera teknikoetan emakumeen %4a ari da, eta gizonen artean %43a. Gizarte gaietako karreretan gizon-emakumeen kopurua orekatua da eta zerbitzuetan ia denak emakumeak dira. Lan merkatuan, gainera, oso baldintza kaxkarrak gaude. Azterketa honetarako gazteek neska eta mutilen bertuteak zerrendatu zituzten: neskek txukunak, arduratsuak... eta mutilak utziagoak direla esaten dute, baina elkarteetan zuzendariak beti gizonak dira.

Baina etorkizunerako garrantzitsua da unibertsitatean emakumeak egotea, horiek beste bide bat hartuko baitute.

■ Etxeko kontuak nola daude?

Etxean gauzak aldatu direla esaten da, etxeko lanak "banatzen" dira, ez dago hierarkiarik... Baina alabari lan gehiago egitea tokatzen zaio anaiari baino, neskei etxera etortzeko ordua jartzen zaie eta mutilei ez, neskek gauez etxera bakarrik joateko beldurra dute eta mutilek ez...

■ Eta koadriletan zer gertatzen da?

Koadrila aztertzen hasita, gazteak

BIZITZAREN PASARTEA

Senarra eta biok elkar ezagutu genueneko oso bitxia da. "De cesta" joan ginen biok, amu gisa, alegia, bikote bati ligatzen laguntzera. Urtezaharretarako Baionako pub batean egin genuen zita. Horrela ezagutu nuen Josetxo. Gau osoa elkarrekin berriketa batean pasa genuen eta 32 urtean ez gara bereizi. Beste bikoteak ez zuen ligatu.

■ “Gizonek oraindik ez dituzte bere burua eta mugak aztertu: egoerak auto-sufiziente ez izatea ekarri dietela, edota sentimenduen mundua ukatu zaiela”

konturatu dira mutilek nahi duten tokietara joaten direla, arazoen aurrean laguntza afektiboa neskek ematen dutela batik bat...

Dantzaleku eta tabernetan mutil eta neskak non kokatzen diren ere oso bitxia da. Mutilak barra, sarrera eta komuneko bidean jartzen dira, eta neskak erdian. Neskak oraindik ere binaka joaten dira komunera eta mutilak kontrol posizioetan daude. Horiek detaile txikiak dira, baina horrelako gauza asko egoteak atzetik beste zerbait erakusten du.

■ **Gizonezkoek zer jarrera dute berdintasunarekiko?**

Gizonen jarrerak hiru motatan bereizten ditugu: Batetik, berdintasunarekin ezer jakin nahi ez dutenak daude. Bigarren multzoak onartzen du berdintasuna, baina eguneroko bizitzan ahalik eta gutxien aldatzen saiatzen da. Jarrera honen barruan hiru mota daude: batzuk behartzen dituztena egokitzen dira (plantxatza, hizkera zaintza...). Besteek negoziatu egiten dute eta beste batzuk benetan aldatzen saiatzen dira baina ez dute baliabiderik egoera berrira moldatzeko (bakoitzak jaso duen heziketa jaso duelako, duen esperientziatik abiatzen delako, eta abar). Eta hirugarren mota kontzienteak eta aktiboak dira. Bi muturretakoak dira gutxien, eta gizon gehienak tarteko multzo horietan daude.

■ **Tratu txarrei erantzuten dien lege-dia ez al da oso estua? Larruan inpri-**

matuta eraman behar dira frogak...

Asko aurreratu dugu lege eta zerbitzu aldetik. Baina ez dute zuzentzen oinarrian dagoen arazoa. Alegia, emakume eta gizonen arteko botere erlazioa. Dependentsia ekonomikoa, dependentsia psikologikoa (emakumeek jaso duten sumiso izateko hezkuntza)... Hori aldatu arte ez da arazoa konponduko. Baina egia da estamentu legegilea oso mantsoa dela. Gainera kontuan hartu behar da epaileek guk bezalako heziketa androzentrikoa jaso dutela.

■ **Emakumeen datuak noizbehinka kaleratzen dira, baina itzalean gera-**

B E R T S O A

Doinua: Aita izena

***Bizitza hontan kasualitatez
pasa omen zaizu dena...
Paris hartatik Gasteiz hontara
iraultza baten errena
“metrailetakin” jartzen zaituzte
“berdintasuna” ze lema!
Inauteriak iritsi dira
Nafarroatik barrena
ta Emakunde ez litzateke
farandularik txarrena***

Jexux Mari Irazu

**“Emakumeak lehenik
bataila legalak
irabazten ditu eta gero
bataila errealak”**

tzen dira andreak ere jipoitzen dituzten gizonenak.

Gizonezkoek jasandako tratu txarrak ere emakumezkoenak bezain salagarriak dira. Seguru nago gizon asko dagoela psikologikoki erasotua. Hori da emakumeek hartzen duten buelta. Ez daude bere egoerarekin eta ondoko gizonarekin gustura, eta azpitik izorratzen saiatzen dira. Gizonezkoek ez dute salatzen, indartsu planta, urguilua eta horrelakoak mantentzeko.

■ **Diruagatik edo plantxatutako alkan-dorak izateagatik irauten dute bikote askok. Baina egun bikotea izatea estatuta ere bada. Beti egon dira gaizki ikusiak bikote eta umerik ez dutenak...**

Egun Espainiar Estatuan gutxiengoa da familia tradizionala, alegia, bikote heterosexualez eta haurrez osatutakoa. Pertsona bakarrekoak geroz eta gehiago dira. Oso azkar aldatzen ari da. Legeak beti doaz gizartearen atzetik. Baina emakumeen mugimenduak beti irabazi izan ditu lehen-dabizi bataila legalak eta gero errealak. Zeren eta hau mentalidade, jokaera aldaketak bat da eta hori aldatzen gehiago kostatzen da lege bat idazten baino.

■ **Prostituzioa lanbidea edo diskriminazioa da?**

Legalizatu egin behar litzateke. Helburua prostituziorik ez egotea da, ez dut sinesten jendea nahi duelako prostituitzen denik. Prostituzioa emakumearen azken errekurtsioa da. Baina legalizatzen bada arazoa azaleratzen da.

■ **Abortuarena ere ez da eztabaida antzua...**

Oso garbi dut aukeratzeko eskubidea bikoteak duela. Sendagile edo epaile batek ez du ezer erabaki beharrik. Baina lortu behar dena nahi ez duen inor haurdun ez geratzea da. Ez dira helburuak nahastu behar. Erabakia bikotearena da baina noski, azken hitza emakumeak du, oraingoz bera baita umearekin kargatzen duena.

**“Seguru nago gizon
asko dagoela
psikologikoki erasotua”**

A R G A Z K I Z A H A R R A

"60ko hamarkadan feminismoaren filosofia hona iritsi zen, eta Herri irratan emakume feminista asko elkarrizketatu nituen".

■ **Zein da emakumeen egoera mundu mailan?**

Dinamita purua da. Oso egoera txarra bizi da orokorrean, baina gizarteak uste duena baino askoz mugimendu indartsuagoa dago.

Suediak du sei hilabetez Europako lehendakaritza, eta eztabaidarako hartu duten lehen gaia berdintasunarena da. Iparraldeko herriak dira iparra. Finlandian emakumeen %80ak baino gehiagok egiten du lan etxetik kanpo. Zerbitzuak ere oso ongi antolatuta dituzte, haurtzaindegiak, ordutegiak. Hamalau hilabeteko baja dute umeak edukitzeagatik, dirulaguntza handiak daude seme alabentzat... Bizitza beste era batera dute antolatuta. Denak daude libre arratsaldeko 18:00etan. Eta ez diote etxeari, arropari eta itxurari hainbeste begiratzen, hemen ez bezala. Praktikoagoak dira eta horretan denbora asko aurrezten dute.

■ **Hemen, emakume talde gehienak talde politiko bati lotuta daude. Emakumeen borrokak ez al luke bat izan behar?**

Finlandian alderdi guztietako emakumeak elkartu dira gobernuan lehendakari emakumea atera zedin laguntzeko. Norvegian, berriz, alderdi ezberdinetako emakumeak elkartu ziren isilpeko sare batean parlamentuan %40ko kupoa lortzeko. Alderdikeria baino handiagoa da han emakumeen kontzientzia. Hori ikasi beharra daukagu. Emakumeok alderdi politikotik gehiago sartuko bagina gure izaeraga-

tik erlazio hobea legoke gauza askotarako.

Hemen horretarako gauza asko aldatu behar lirateke. Ia atzo arte emakumeak gizona lortzeko konpetentzia geunden. Emakume batek bizitza aurrera ateratzeko zuen aukera bakarrenetarikoa norbaitekin ezkontzea baitzen. Eta neskon artean konpetentzia kultura hori izaten jarraitzen dugu oraindik beste maila batean.

■ **Beste baloreak dituzten kulturatan noraino inposatu ditzakegu gureak?**

Ez dago tradizioz giza eskubideen gainetik jar daitekeenik. Islamdar kultu-

"Emakume batzuk gizonen munduan sartzean emakumeek ikasitako gauzak ahaztu eta utzi dituzte"

retan eta bestelakoetan gure erabakiei erreserbak jartzen badizkiete ere, hori pixkanaka gizarte denetara iristen da, bertako biztanleen mentalitatea eraldatzen doa. Afganistanen, esaterako, emakumeek debekatuta dute ikastea eta etxetan eskola klandestinoak antolatzen hasi dira. Guk ekonomikoki lagunduko diegu. Ezin duzu herri horretan gehiago egin, baina horraino behintzat egingo dugu. Pekingo kongresuko idazkari nagusiak oso argi esan zuen: mundu osoko emakumeen arazoen jatorria bera da. Aldatzen dena errealtatea moldatzeko dauden aukerak dira. Ugandan emakumeak jo egiten dira, eta hemen ere bai. Baina ezberdintasuna da Ugandan emakumeak auskalo zenbat kilometro egin behar dituela zauria garbitzeko iturri bila, eta sendagilea beste hainbeste kilometrotara duela, eta gainera etxera itzultzean agian berriro astindu bat emango diotela, emakumeak jotzea ongi ikusia dagoelako. Hemen dugun abantaila da jotzen gaituztenean iturria etxean dugula, anbulatorioa kale izkinan eta salatu dezakegula, gizartean gaizki ikusia dagoelako ●

■ **"Pertsonalki ez naiz feminismo kontuengatik inorekin haserretzen baina instituzionaliki egon behar dudak tokian nago, hortik ez nau inork mugitzen"**

DANI BLANCO

■ Sarituek eszenatokia bete-bete egin zuten. Zazpi sari banatu ziren: Irratia saria, Telebista saria, Prentsa idatzia saria, Internet saria, Publizitatea saria, merezimenduzko saria eta sari berezia. Azken hau Gerra Zibilaren aurretik "Zeruko Argia" aldizkaria eta orain ARGIA aldizkaria jasotzen duen Lutxi Zalduak jaso zuen. Sari hau harpidedun guztiei eskaini dizuegu.

ARGIA SARIAK 2001

Urtarrilaren 26an banatu ziren Argia Sariak 2001. Komunikazio Biziagoak emandako zazpi sariak jasotzera joandakoek eta gonbidatuek Lasarteko Txitxardin Beltxa jatetxea bete-bete egin zuten. Hamabigarren edizio honetan "betiko" harpideei eman zitzairen sari berezia.

KOMUNIKAZIOAREN ZAZPI SARIAK ARGITUAK

Euri jasa galanta ari zuen joan den ostiraleko eguerdi aldera. Ehundik gora dezente lagunek Lasarteko Txitxardin Beltxa jatetxean izan zuten aterpea. Han banatu zituen Komunikazio Biziagoak hamabigarren aldiz Argia Sariak 2001. Sari banaketa baino lehen ordeza, hezea eta hotz kirria gainetik kendu behar ziren. Horretarako lehendabizi bazkaritarako berotzeko mokadu bat edo beste eta txanpain goxoa. Mahaietara ehundik gora lagun bildu zirenean Pello Zubiria, ARGIA aldizkariko

zuzendariak ongiatorria eta ondo bazkalteko gonbitea luzatu zien guztiei.

Txokolatezko tarta eta laranjazko izozkia plateran genituela Joxe Mari Irazusta Komunikazio Biziagoa-ko lehendakariak 2000. urtean komunikabideak egindako urratsak gogoratu nahi izan zituen. Ez zituen ahaztu, nolana ere, AEKren auziperatzeak, Nafarroako Gobernuak hartutako erabakiak eta Zabaltzen banatzaileak jasandako miaketa.

Ondoren Antton Mendizabalek egindako sari sinbolikoak banatzeko

ordua heldu zen.

Irratiko saria Iruñeko Euskalerrria irratiko "Metropoli forala" saioak jaso zuen. Prentsa idatzian "Hernaniko Kronika"ri eman zitzaion eta saria jasotzera egunkariko hiru kazetariak hurbildu ziren: Jexux Mari Irazu, Unai Agirre eta Aritz Zerain. Telebista atalean berriz, "Bihar ere argituko dik, Felix" saioa izan zen sariduna eta Asier Aranguren eta Andoni Egañak jaso zuten saria. Internet sailean irratia sarean sartzeko asmoz ahalegina egin

DANI BLANCO

DANI BLANCO

■ Joxe Mari Irazusta Komunikazio Biziagoa-ko lehendakaria sariak aurkezten. Esquinean Lutxi Zaldua ARGIAko harpidedunak 1960ko "Zeruko Argia"ko azala jaso zuen Edurne Urruzmendi harpidetza saileko arduradunaren eskutik.

DANI BLANCO

DANI BLANCO

■ Constanza Erkorekak Bizkaiko Turismo Sailari emandako saria Erramun Osaren eskutik jaso zuen. Esquinean Pello Zubiria ARGIA aldizkariako zuzendaria gonbidatuak agurtzen.

DANI BLANCO

DANI BLANCO

■ Ludo Docx, Joxean Agirre, Itziar Osa, Gotzon Lobera eta Sabin Gorrotxategi. Esquinean Jon Jaka, Eustakio Arrojeria eta Lore Leanizbarrutia.

дутен hiru gazte saritu ziren, irratia.com proiektuarekin. Publizitateko saria berriz Bizkaiko Foru Aldundiak abian jarritako "Bizkaia, turismo argia" kanpainak eramane zuen.

Merezimenduzko saria Nafarroarantz

joan zen. "Sarea" proiektua garatu dute hiru irratia nafarrek. Saria, beraz, Beleixe, Esan Erran eta Aralar irratiek jaso zuten. Zazpigarren saria eta azkena eman zena izan zen hunkigarriena. Lutxi Zaldua ordiziarrek jaso zuen sari berezia. Gerra

Zibila aurretik "Zeruko Argia"ra harpidetu eta orain ARGIA aldizkaria jasotzen duen emakume honi eman zitzaion saria. Nola ez, ordiziarra aspalditik harpidedun zaituztegun irakurle finen ordezkaria izan zen ●

Argia sariak egun jakin batean ematen dira, errekonozimendu hori merezi duen lana ordea, urteko egun guztietan erakusten dute irabazleek. Bestalde, aurtengoan sari berezia gure harpideteei eman nahi izan diegu, hainbat urtetan zehar gudan jarritako konfiantza saritu asmoz.

SARIEN ATZEAN DAGOENA

■ Irratia "Metropoli forala"

Juan Kruz Lakasta eta Pello Argiñare-nak bideratzen duten Euskalerrria irratiako "Metropoli forala" irratsaioak jaso du irratiako saria.

"Metropoli forala" arratsaldeko magazina da, astelehenetik ostegunera seietatik zortziak bitartean entzungai dena. Orain bi urte sortu zen, lehenago zegoen "Zirika" magazinaren zabalpen eta berrikuntza gisa. Mikel Bujanda, Euskalerrria irratiako zuzendariaren aburuz saioak "planteamendu berritzailea" du, errealtatearen beste ikuspuntu bat ematen saiatzen baitira. Gainera, ironia dosi handia sartzen da jokoan, baita elementu anitz ere, horrek dinamikoa bihurtzen du magazina, erritmo handikoa eta berezko pertsonalitatea duena.

Pello Argiñarenarentzat zailena kolaboratzaile guztiak gidatu eta koordinatzea da. Guztira 80-85 lagun inguru. Gainera, kolaboratzaileak aukeratzeko orduan, multzo anitza osatu nahi izan dute eta era berean eskarmentudun jendea hautatzen saiatu dira. Horrela, kolaboratzaileen artean honelako izenak aurki genitzake: Jon Alonso, Aingeru Epaltza, Gari Berasaluze, Usue Barkos, Paco Aristi, Asisko Urmeneta, Koldo Almandoz, Alberto Irazu... Zentzu horretan Argiñarenak saria "kolaboratzaileek merezi dutela" dio.

"Metropoli Forala" k atal eta eduki desberdinak ditu: minutu bateko mani-

festua, non zortzi kolaboratzailek minutu batean zehar nahi dutenari buruzko iritzia ematen duten; sukaldea, artea, sexua bezalako gai tematikoak; aisialdiari lotutako gaiak; komunikabideei begirada kritikoa; asteko irudia, asteko tokia eta asteko herria; dekalogoak...

Gauzak horrela, ez da harritzekoa saioak 9.000 entzule inguru izatea ezta irratiako arduradunak etorkizunean saioarekin jarraitzeko asmotan izatea ere.

■ irratia.com-en web orrialdea.

■ Internet Irratia on line

Teknologia berrien garaian Euskal Herriko lehen irrati digitala izan da saritua Internet sailean. Zehazki Koldo Alonso, Patxi Gaztelumendi eta Jabi Zabalak aurrera ateratu duten proiektuari eman zaio saria.

www.irratia.com helbidean aurki daitkeena garai eta teknologia berriek ahalbidetzen dutenaren ildotik sortu da: grabatutako saioak, zuzenean eskaintzen direnak, musika kanalak...

"Beste kulturetan zer dagoen eta zer ez dagoen ikusi eta sareak ematen dituen baliabideak aprobetxatuz zerbait egitea pentsatu genuen" dio Jabi Zabalak ideien nondik norakoaz galdetzean.

Baina irratia.com helbidean eduki desberdinak entzuteaz gain, bideoak ikusi eta albisteak irakurtzeko aukera ere badago.

Oraingoz ordea, "denbora pasa" egiten dute lan irrati digitalean, momentuz dirurik ez baita ematen. Egin duten inbertsioa diru aldetik ez da handia izan, baina laneko orduak eta nekeak kontu ezin dira.

Etorkizunari begira ideia interesgarriak dituztela diote. Besteak beste, eduki gehiago sartuz jendea animatuko dela uste dute eta Argia sariak nolabaiteko bultzada emango dielakoan daude.

■ Prentsa idatzia "Hernaniko Kronika" egunkaria

Hernaniko herrian zabaltzen den "Kronika"ri eman zaio prentsa idatziko saria. Euskarazko lehen-dabiziko herri egunkari honek 2000ko San Juan bezperan hasi zuen bere ibilbidea eta gaurdaino behintzat tinko dirau.

Dobera euskara elkartearen sustapenez jaio zen proiektu honek bi orri betetzen ditu Hernani herriko berriak txukuntxukun bilduz. Jexux Mari Irazu, Unai Agirre eta Aritz Zerainek osatzen dute "Kronika"ren erredakzio taldea eta beraiek dira ostegunetik astelehenera hernaniarrek beren eskuetan izan dezaketenen egunkaria aurrera ateratzeko ardura dutenak.

Guztien artean "Hernaniko Kronika" jende ugari irakurtzea lortu dute, baita erdaldunek ere, ulermenari lehentasuna ematen saiatzen baitira, herri hizkera errespetatuz.

■ Saioko lan taldea estudioan.

■ "Kronika" egunkariko lan taldea.

DANI BLANCO

■ Gerra ondorengo "Zeruko Argia" ARGIA bihurtu zen 1980an.

■ Sari berezia Gure harpidedunentzat

Aurtengoan gure harpidedunak saritu nahi izan ditugu. Baina saria guztiei ematea ezinezkoa zenez, zaharrenetarikoa bat etorri zen berau jasotzera: Lutxi Zaldua ordiziarra. 80 urte baino gehiago dituen emakume hau duela 60 urte inguru hasi zen Zeruko ARGIA jasotzen, "euskara debekatua

zegoen garaian". Emakume honek aldizkariaren aldaketak ezagutu ditu eta orain lehen baino sail eta gai gehiago lantzen direla dio.

Baina Lutxik bezala, beste harpidedun guztiek merezi dute errekonozimendu hau. Gainera, horietako asko ordiziar hau bezala, urte askotan zehar izan dira harpidedun eta aldizkariaren gora behera guztiak ezagutu dituzte.

Zeruko ARGIA hilabetekari bezala

sortu zen 1919an aita kaputxinoen eskutik. Hasieran biblia itxura zuen eta A3 formatoan hemengo eta mundu zabaleko berriak lantzen zituen.

1921. urtean "Argia" astekaria sortu zen. Hortik aurrera Zeruko ARGIA hilabetekaria eta "Argia" astekaria Euskal Herriko errealitatearen alde lanean aritu ziren, harik eta Frankoren diktaduraren etorrerak eten zituen arte.

60ko hamarkadaren hasieran Zeruko ARGIAk berpizteko saiakerak egin zituen, baina 1963. urtera arte ez zuen lortu. Orduan hura bultzatzeko sortu zen taldeak beregan bildu zituen gerra aurreko Zeruko ARGIAren eta "Argia"ren ildoak.

Garai latz horiek gogoratzeko asmotan aurtengo Sari bereziak 60ko hamarkada hasieran kaleratutako Zeruko ARGIAren ale baten faksimile itxura hartu du.

1980an Zeruko ARGIA gaur egungo ARGIA bihurtu zen, nahiz eta 1992an itxura berria hartu eta 1997ko martxoan kolorez hornitu. Agian aldaketa horiengatik esango du Lutxik orain "gustukoago" duela aldizkaria.

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:
N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularraren telefonoa: Titularraren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D. ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

■ Telebista

Felix Iñurrategi gogoratuz

Alberto eta Felix Iñurrategik EITBekin urte baterako proiektua sinatua zuten. Beraien ametsa (lau zortzimilako) egi bihurtzeaz gain, esperientzia hori mundu osoari jakinarazi nahi zioten. Felixen bapateko heriotzak ordea, proiektuari beste norabide bat emanarazi zion.

Iñurrategi anaiekin batera lan egiten zuen lan taldeak garbi zuen gertaera horren aurrean zerbait egin behar zuela. Horregatik ordu erdiko dokumental bat prestatu zuten, Felix oroitzuz: "Bihar ere argituko dik, Felix". ETB1-ek urtarillaren lehen emititu zuen eta ETB2-k bost egun beranduago. Dokumental horrek jaso du hain zuzen ere, telebista saileko Argia saria.

Proiektuan Felix eta Albertoz gain, beste hiru lagunek hartu zuten parte: Asier Aranguren (errealizadore eta kazetari lanetan), Andoni Egaña (gidoilari) eta Gotzon Arribas (irudiak grabatuz).

Asier Arangurenak adierazi zuenez, dokumental hori "omenaldi bat baino, oroimen bat zen gehiago". Maitasunez eginga, goxo eta xamur. Ez zuten zerbait triste egin nahi. Felix ameslaria zen eta ametsak egi bihurtzea gustatzen zitzaion. Horregatik, "bere bizikera adierazi nahi

genuen", esan zuen Arangurenak, "bere ametsak betetzen ari zela hil zela esan nahi genuen".

Udaberrian Iñurrategi anaiek urte baterako sinatutako proiektu horren emaitza ikusteko aukera izango dugu. Felixen heriotzaren aurretik jada, irudi ugari zituzten grabatuak: Patagonia, Nepal (Manaslu eta Anapurna), Pakistan (Gasherbrum 1 eta 2). Azken horretan hil zen Felix. Lan taldeak ordea, ez zuen etsi eta beste irteera bat egin zuen: Malira. Datorren otsailean Alpeetara joatekoak dira. Irudi guzti horiek ordu erdiko dokumentalak bihurtuko dituzte.

■ Merezimenduzko saria

Nafarroako hiru irrati batera lanean

Beleixe, Esan-Erran eta Aralar irratiak "Sarea" izeneko programazio modu berria jarri zuten abian joan den urteko urriaren 2an. Era horretara, orain entzuleek hiru irratiak hartzen dituzten eremuen berri dute. Irrati sare berriak Basaburua, Lekunberri, Larraun, Araitx, Betelu eta Sakanako informazioa eskaintzen du. Guk lan bateratu hori saritu nahi izan dugu, hiru irratiari merezi-

■ Hiru irratiak "Sarea" osatu dute.

menduzko saria emanez.

Esan-Erran irratiak Fermintxo Garxitorenak esan zuenez irrati topaketa batzutan hiru irratiak elkarrekin funtzionatzen zutela konturatu ziren. Hau da, jasotzen zuten informazio eta albiste ugari berdina edo oso antzekoa zela nabaritu zuten. Horrela sortu zen "Sarea" proiektua.

2000. urte osoa proiektua mamitzen aritu ondoren, urriaren 2tik aurrera astelehenetik ostiralera Beleixe, Esan-Erran eta Aralar irratiak 10:30etatik 12:30etara elkarrekin lanean aritzen dira. Haseran egunkarien errepasoa egiten

dute eta ondoren magazin bat.

Proiektu horrek ekar zezakeenak haseran arduradunak beldurtu bazituen ere, orain oso gustora daude. "Irrati hauek lokaltasuna lantzeko sortu ziren eta horregatik haseran lokaltasun hori galtzeko beldurra zegoen" esan zuen Femintxok.

Orain ordea, etorkizuna itxaropenez ikusten dute eta hemendik aurrera beste kide bat bereganatzea nahiko lukete, Leiza irrati hain zuzen ere.

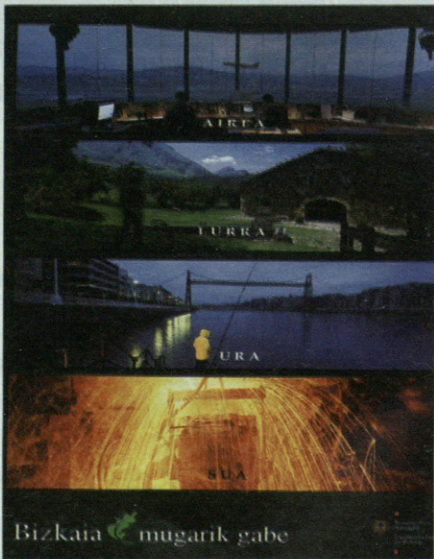
■ Publizitatea

"Bizkaia turismo argia"

Publizitatearen atalean Bizkaiko Foru Aldundiko "Bizkaia turismo argia" kanpainak jaso du Argia saria. Berau joan den urtean zabaldu zuten euskarri eta forma desberdinetan. Guztira hiru kanpaina izan ziren.

Lehena, "Badakizu zenbat hizkuntza erabiltzen diren Bizkaian?" izan zen, prentsa eta opi bidez zabaldua. Bigarrena, "Aurten hainbat bisitari izango dogu Bizkaian. Eta zu?", udaberrian aurkeztu zen, aurrekoa bezala prentsa eta opi euskarritan. Hirugarren eta azken kanpaina berri, "Zer eman dezake honelako herri batek...? Nerabeek harriekin olgetan badute... Gazteek ardoarekin dantzatzen badute... Helduek tintarekin jaten badute... Guztiek antzinatik hizkuntza baten egiten badute...?" udazkenean aurkeztu zen telebistan ●

◆ ONINTZA IRURETA
◆ ELISABETH POMBO

■ "Bizkaia turismo argia" kanpaina.

■ Iñurrategi anaia.

Gabonetan Opariak Euskaraz

Kanpainaren barnean Argia jasotzeko harpidetzak zozketatu dira

Gipuzkoako Foru Aldundia ARGIA jasotzeko 200 harpidetza zozketatu zituen. Argazkian, Lorea Leanizbarrutia, Foru Aldundiko Euskara zuzendaria, eta Joxe Mari Irazusta, Argiako lehendakaria, zozketa egin zen unean.

Uztailerarte Argia aldizkarirako harpidetza lortu dutenak hauek dira:

1	REPES	IMAZ	Rosa	Ordizia	51	ALTZELAI	AGIRRE	Eneko	Brinkola
2	ARANBURU	MARIEZKURRENA	Joseba	Beasain	52	OTEIZA	OLAZIREGI	Itsaso	Lezo
3	TXINTXURRETA	PERDIGUERO	Iñaki	Donostia	53	HIDALGO	NAVARRETE	Cristina	Deba
4	ZABALA	MUGICA	Iñigo	Donostia	54	ZUBIZARRETA	AGIRRE	Amaia	Azkoitia
5	PUENTE		Rakel	Legazpia	55	NAVARRO	ROJO	Margari	Errenteria
6	SAN SEBASTIAN	NOVAL	Jose M ^a	Errenteria	56	AIZPURI	ZINKUNEGI	Joanes	Alegia
7	ORMAZABAL	IMAZ	Ines	Segura	57	POLUAGA	LOPETEGI	Maidor	Hondarribia
8	SAGREDO	MARTINEZ	Unai	Irun	58	BARRIOS	ETXEBERRIA	Luis	Errenteria
9	OIANGUREN	ULACIA	Josu	Donostia	59	GARCIA	NEIRA	Marcial	Donostia
10	AGIRRE	ALTUBE	Kontxi	Oñati	60	MURUGARREN	BARRIO	Arantza	Donostia
11	BERAZA	ORMAZABAL	Izaskun	Andoain	61	OTANO	ARRIETA	Ainhoa	Azkoitia
12	FERNANDEZ	ZABALETA	Leire	Azpeltia	62	ARANBARRI	SORALUZE	Josu	Azkoitia
13	GARCIA	IRIONDO	Ianire	Donostia	63	GOGORZA	UZIN	Ane	Azkoitia
14	IGARTUA	OLAETXEA	Manoli	Iruia	64	SARIETA	FERNANDEZ	Miriam	Azkoitia
15	SEVILLA	CAMPO	Marian	Donostia	65	ETXANIZ	CORRALES	Maialen	Azkoitia
16	PIQUER	PAISAN	Andoni	Olatzun	66	ARAMENDI	OLAIZOLA	Ohiana	Azkoitia
17	CERVERO	RUIZ	Yolanda	Urretxu	67	JUARISTI	IZAGIRRE	Mikel	Azkoitia
18	FIGUEROA	DE MIGUEL	M ^a Angeles Hernani		68	FERNANDEZ	GROUENDE	Esther	Azkoitia
19	CARRERA	PUERTO	Roberto	Donostia	69	LUCAS	GARIN	Xabier	Beasain
20	ELOSEGI	BELOKI	Rosa M ^a	Urnietia	70	URANGA	DIEZ	Aurora	Donostia
21	ROMERO	BETELU	Nere	Donostia	71	ARRUABARRENA	IBARGUREN	Paqui	Donostia
22	MARTINEZ	HERNANDEZ	Eva	Donostia	72	IZAGIRRE	LARRAÑAGA	Itziar	Azkoitia
23	MARTIN	LULUAGA	Xabier	Urnietia	73	GARCIA	RODRIGUEZ	Josu	Donostia
24	BURGALETA	BAJINETA	Larraltz	Donostia	74	SANTAKANA	GONZALEZ	Ion	Donostia
25	ANSA	OTXOA	Oier	Errenteria	75	MENDIZABAL	OLANO	Ainhoa	Zarautz
26	ZUBIZARRETA	PIKABEA	Joana	Azkoitia	76	PLAZAOLA	ZURUTUZA	Amaia	Ikaztegieta
27	KRUZELEGI	AGIRRE	Maite	Donostia	77	LARRETA	SARALEGUI	Joseba	Tolosa
28	AYAYA	PLATA	Marta	Soraluze	78	PALAZUELOS	ATXOTEGI	Aitor	Eibar
29	ARRONDO	ALDASORO	Jose M ^a	Beasain	79	BADIOLA	SALEN	Eneko	Eibar
30	RODRIGUEZ	IÑARRA	Nagore	Errenteria	80	ROSADO	GARCIA	Ugutz	Aretxabaleta
31	SALEGI	ARREGI	Garazi	Azkoitia	81	ROBLEDO	RUBIO	Ainara	Eibar
32	MOYA	HORTELANO	Jose Luis	Eibar	82	ARANBURU	MARIEZKURRENA	Juli	Beasain
33	JAIO	ARREGI	Leire	Eibar	83	IRIZAR	GOENAGA	Itziar	Andoain
34	BADIOLA	ESNAOLA	Ander	Eibar	84	MARTIARENA	MENDIBURU	Xuban	Olatzun
35	AZKOAGA	BASTIDA	Lorea	Eibar	85	RODRIGUEZ	MATIA	Juan Antonio	Pasaia
36	AZKONA	GARAÑO	Kontxi	Donostia	86	MANTEROLA	LOIGORRI	Izaskun	Donostia
37	ARREGI	ZABALA	Esther	Eibar	87	MUJICA	INTXAUSTI	Luis	Beasain
38	URANGA	SEGUROLA	Juanjo	Donostia	88	BERAZA	MARTIN	Jon	Andoain
39	FERNANDEZ	GARCIA	Soraya	Andoain	89	CANTERO	ASENSIO	M ^a Cruz	Errenteria
40	GALLASTEGI	LETE	Luis Angel	Soraluze	90	MADINABEITIA	OSKILA	Alazne	Pasal Donibane
41	CORRAL	UGARTEMENDIA	Leire	Irun	91	ARKAUZ	KEREJETA	Iker	Oñati
42	MARIN	GAJATE	Iñigo	Donostia	92	ARANBURU	ARANBURU	Begoña	Gabiria
43	GARCIA	LOURIDO	Itziar	Trintxerpe	93	GARCIA	BARRERO	Gorka	Beasain
44	SUBIZA	JOSAFAT	Josefa	Lasarte	94	ALONSO	SAENZ DEL BURGO	Maitane	Donostia
45	MAGUNAZELAIA	ARGOITIA	Ander	Eibar	95	LARRUSKAIN	DIEZ	Ainhoa	Bergara
46	UGARTEMENDIA	GORRITI	Izaskun	Hernani	96	BASTERRIKA	RODRIGUEZ	Ane	Eibar
47	TORANZO	MAIZA	Arantza	Donostia	97	TOLEDO	ALBISU	Naiara	Zumarraga
48	ERKIZIA	TOLOSA	Jose Luis	Errenteria	98	AGUIRRE	MENDIGUREN	Amaia	Azpeltia
49	AGIRRE	GARATE	Eduarne	Azpeltia	99	SALCEDA	ARANA	Garazi	Arrasate
50	HIDALGO	TREJO	Cecilio	Ordizia	100	MARTINEZ	FRANCO	Iñaki	Lasarte-Oria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta Kirol Departamentuz.

EUSKARA
Zure unibertsoan

E Z P A

PRINTZA

TRAMITE HUTSA

Pako Aristiren hitzak dira honakoak "Euskaldunon Egunkaria"n idatzia:

"(...) Euskararen alde dau-denek hizkuntzari eragiten dioten desprestigioak gehi-go kezkatzen nau. Euskara gozotasuna galtzen ari da, eta gero eta gehiago belarria mintzen duen hizkuntza bilakatzen ari da. (...) Edo-zein talde edo erakunderen prentsaurrekoetan, gehi-entan gaztelera biziaren ondoan euskara infame bat era-biltzen dute, agerpen hori prestatzeko batere lanik hartu gabe (...) Bere alde agertzen diren askorentzat, euskara tramite bat besterik ez da, errespetuaren antza hartu nahi lukeen itxura bat ematea besterik ez (...).

Normalean oso problemati-koa da euskaldun guztiok euskararekin daukagun harremana. Euskal rock tal-deen letra gehienak penaga-riak dira euskara aldetik; euskaraz jasotzen dugun publizitatea bezala, itzulpen instituzionalak bezala; (...) endredo bat edo beste dela eta niri deitzen didaten udal funtzionario gehienek adi-tzarekin hasten dute agurra, 'Dago Pako Aristi?' esanez. Ezetz esateko gogoia ematen dit, ni ez naizela hizkuntza itsusi hori erabiltzen dute-nen tribukoa.

Guk barrutik hizkuntzaren edertasunari eusten ez badiogu arrazoia ematen diegu bere desprestigioa bilatzen eta aldarrikatzen dutenei. Ederki antzematen baita zeini zaion euskara ezinbestez erabili beharreko hitz mordo gogaikarri: tama-lez, gehienei (...)"

JAZZERAKO ERRAZTASUNAK

BILBOKO Udalak eta Bilbaina Jazz Clubek akordio bat sinatu dute hiritarrek jazzera-ko duten zaletasuna sustatzeko. Ondorioz bigarren urtez burutuko da Bilbao Distrito Jazz egita-raua. Horrez gain, Bilbainaren egitarau iraunko-rra Bilboko sei auzunetan eskainiko diren sei kontzertuekin osatuko da. Egitaraua maiatzaren 18an hasi eta ekainaren 21ean itxiko da, Musi-karen Europear Egunean. Bestalde, hitzarmena-ren ondorioz, Bilbaina Jazz Cluben hainbat ekitaldik %30eko beherapena izango dute. Bereziki ikasleei eskaintzen die arreta akordio-ak. Hain zuzen ere, hitzartutakoaren arabera, Bilbaina Jazz Clubeko bazkide izan nahi duten ikasleek deskontuak izango dituzte eta bizpahi-ru hilabetearen behin hauentzat doan izango diren kontzertuak antolatuko dira.

ARABAKO ARKEOLOGIAZ

ESPEJO, Oion, Kanpezu, Dulantzi, Ara-maio eta Laudion eskainiko dira Arabako patri-monioari eta arkeologiari buruzko hitzaldiak Arabako Arkeologia Institutuak eta Arabako Diputazioak sinatutako akordioaren ondorioz. Hainbat urtetako geldiunearen ondoren, hitzal-diekin eta beste hainbat ekitaldiekin osatutako egitaraua antolatu du Institutuak otsaila eta

■ Altzarien diseinua dago ikusgai Iruñean.

martxoa bitartean burutzeko. Aipatutakoez gain, patrimonioaren gestioari buruzko mahain-gurua eta arkeologia esperimentalaren inguruko jardunaldi batzuk antolatu dituzte. Azken hauek Biasteriko La Hoya Museoa burutuko dira.

ALTZARI ARTISTIKOAK

AULKIAK, mahaiak, apalak, lanparak eta beste objektu arruntak, egunero erabiltzen ditugu-nak alegia, daude ikusgai otsailaren 18a bitarte Iruñeko Ziuadelako Armen Aretoa. "Prototi-pos" erakusketak Nafarroako altzari diseinatzaile esanguratsuenen lanak biltzen ditu, besteak beste, Migel Angel Ziganda, Conrado Capilla, Jose Ramon Anda edo Patxi Mangadoren altzariak daude bertan. Eta horiekin batera, Corellako Arte Eskolako altzari diseinuko atalak izan duenez

H I T Z B I T A N

• Alfonso Sastrek eta Eva Forestek honela zioten "Deia"n: "Zentsurak itxura ezberdinak har-tzen ditu eta gaur egun diru-laguntzak eman edo ez erabakitzean dago gakoa, erakundeen esku jartzen da zer egin edo zer ez egin".

• Mikel Valverde irudigilearen iritzia jaso zuen "El País"ek: "Egun, irudigileen lana aintzat hartzen dute, bai argitaletxeek, bai komunikabideek eta baita kaleko jendeak ere. Duela urte batzuk, aldiz, liburu- eta azaletan ez zen marrazkilaria izena azaltzen".

L A K

DANI BLANCO

IRAKURTZEKO EZ EZIK

Liburuak, irakurtzeko ez ezik, berez, objektu moduan, dituzten irabazleak kontuan hartuta maite dituzte irakurleek. Azalek, enkuadernazio ezberdinek, edota maketazioak xarma berezia ezartzen diote ale bakoitzari. Hori agertzen da hain zuzen otsailaren 5ean Elgoibarko Kultur Etxean zabalduko den "Liburuak" izeneko erakusketaren xedea. Valentziako Railowsky foto-libreriaren eskutik izen handiko euskal argazkilariak, Espainiakoak eta nazioartekoak liburuaren alderdi hori jorratuz ateratako argazkiak izango dira ikusgai. Besteak beste, Chema Madoz, Alberto Adsuara, Ralph Gibson, Eduard Ibañez eta Emile Zolaren lanak biltzen dira bertan. Liburuak irakurtzeko ez ezik, erakusteko ere badela frogatuz.

erakusketa antolatzekeo ideia, bertako ikasleen hainbat lan ere ikusgai da.

EUSKAL KANTUAREN BERRI

QUEBECeko GID enpresak sortu zuen Baionako Comedia enpresaren laguntzarekin, eta Euskal Kultur Erakundeak kudeatuta inauguratuko da otsailaren 3an Baionako Bonnat museoan "Kantuketan" erakusketa. Euskal kantuari eta musikari buruzko erakusketak 200 metro koadroko eremua du eta hiru modulutan dago banatuta: "Historiaren kantatzea..." non hainbat kanta zaharren berri ematen den; ospakizunetako abestiak, artzain kantuak, sehaska kantuak eta beste aztertzen den "Kantuaren uneak"; eta "Memoria abian" atala, non 1970etik hona euskal musikan gertatutakoaz eta etorkizunean jazoko denaz

hausnartzen den. Erakusketa ibiltaria Baionan egon ondoren, Euskal Herrian barna lehenik, eta gero, Paris, Quebec eta Ameriketara abiatuko da.

■ Kantua errepasatuko du "Kantuketan"ek.

- Xabier Euzkitzeren hitzak dira honakoak "Zabalik"en adieraziak bertsolaritzaren joera politikoei buruz: "Arlo politikoa lotzen bagatzaizkio, dudarik ez dago ni erretiratu nintzen garaian -eta gaur ere- elitean dabilzan bertsolarien artean joera jakin baten nagusitasuna oso nabarmena dela. Eta nik norberaren askatasuna defendatzen dut".
- Mikel Urdangarin honela mintzo zen "Euskaldunon Egunkaria"n: "Euskal bakarlari berrietan, nork bere iturriak izango ditu, baina ez dut zalantzarik askorentzat Ruper, Benito eta enparauak erreferentzi puntu direla eta jarraituko dutela izaten aurrerantzean ere".

H. DENDATEGI/ E. MATEOS

■ Alex de la Iglesia.

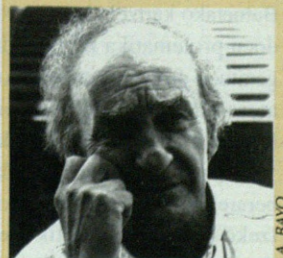
IZENAK

Alex de la Iglesia lehen aldiz ematen den Bilboko Titanioa saria jaso berri du. Euskal Herriko Arkitektoen Elkargoaren Bizkaiko ordezkariak ematen duen sariak arkitekturarekin lotura erakusten duten beste arloetako profesionalen lana goraiatzeko xedea du.

Xirula Mirulak musika lantzeko beste hiru bideo aurkeztu ditu. Klasizismoa, Erromantizismoa eta Euskal Klasikoei buruzkoak dira plazaratu berriak.

Pedro Alberdi eibartarrak "Satorrak baino lurperago" liburuak aurkeztu du aste honetan. Alberdaniak argitaratu duen liburu honetan 60-70eko urteen kronika egin du. Horretarako Ramon Saizarbitorien "Hamaika pauso" eleberraren bi pertsonaia nagusiak baliatu ditu.

Eduardo Txillidak Eusko Jaurlaritzaren "Turismo 2000" saria jaso du Txillida-Leku museoagatik.

A. BAYO

■ Eduardo Txillida.

Lumiere versus Melies?

Zinemaren sorreratik, hau da, Lumiere anaiek "Langileak Lumière lantegitik irteten" eta "Trena geltokira iristen" errodatu zituztenetik, zazpigarren artearen bidez errealtatea islatu nahi bide zuten, filmaketak "bestelako errealtate bat" sortzeko ematen zituen ahalmenak kontuan hartu gabe.

Hala ere, eta gezurra badirudi ere, Frantzian bertan, eta George Melièsen eskutik, zinemak abenturaren bidea hartu zuen. "Ilargira bidaia" (1902) filmaren egileak errealtatearen itxura aldatu nahi izan zuen, truku eta dekoratuetaz baliatuz, poesia eta irudimenaren munduan murgilduz.

Hau izan zen hasiera batetik zinemak hartu zuen bide bikotza: errealtatearen ispilu edo isla izatea alde batetik, eta geroztik munduan zehar nagusitu dena, fikzioarena alegia, bestetik.

PENTSA zitekeen dokumentala eta fikzioaren ibilbideak parekatuta joango zirela eta antzeko oihartzun eta eragina lortuko zutela, euskarri bera erabiltzen baitute, baina, jakina denez, ez da inoiz horrelakorik gertatu izan. Egun, esate baterako, oso gutxi dira pantaila handietan estreinatzen diren dokumentalak. Gehienak, gainera, musikarekin lotuta agertzen zaizkigu, hala nola, New Orleaneko jazza jotzen duen Woody Allenen taldeak Europan zehar eginitako bira jasotzen zuen Barbara Kopleren "Wild Man Blues", latin jazzean nabarmendu diren musikarien interpretazio batzuk jasotzen dituen Fernando Truebaren "Calle 54", Wim Wendersen "Buena Vista Social Club" aski ezaguna eta Neil Youngek berarekin daraman "Crazy Horse" izeneko rock taldeari buruzko "Year of the Horse" filma. Maila konprometituago batean bi baino ez ditugu aurkitu: Javier Corcuera burututako "La espalda del mundo", non bere familia laguntzeko lan egiten duen ume bat, Estatu Batuetako kartzela batean exekutatuko duten gizon bat, eta kurdoren prolematika islatzen duen espetxeraturako emakume bat genituen protagonistak eta Auschwitzeko sarraskigunetik bizirik atera ziren bost juduen gorabeherak jasotzen dituen James Mollek osatutako "The last days" delakoa.

Gezurra badirudi ere, dokumentalak madarikazio bat darama berarekin. Ikusleok oso gutxitan gaude prest 750 pezeta ordaintzeko gure errealtateetik ihes egiten laguntzen ez digun filma ikusteagatik. Merkatuaren arauari jarraituz, sailkapena guregana-

tuta dugu aspalditik: zine aretoen helburu nagusi eta bakarra fikzioa da, dokumentalak ikusteko aukera telebistak eskaintzen baititu.

Ikusleok pantaila handian bilatzen duguna gure errealtatea ahazten lagunduko digun ametsa da. Dokumentalek, berriz, errealtate hori gure begi aurrean jartzen dutenez, zokoratzeko tentaldian erortzen gara etengabe. Gainera, askotan, eta materiala nahikoa egon arren, gertatutakoaz lan egin beharrean, errealtatea fikzio bilakatzen da, ikusleak filmaren pertsonaiekin bat etor gaitzen, istorioaren tentsioan murgilduz. Zinema historikoa eta Ken Loachen lehen dokudramak esandakoaren argibide garbiak dira.

Egun, kontraesankorra badirudi ere, errealtatea ezagutzeko eta aztertzeko orduan ukaezina da fikzioak garrantzi handia duela. Film bakoitza bere garaikoa den neurrian, garai bakoitza ulertzeko ezinbestekoa gertatzen zaigu. Une bakoitzean gizarte bakoitzak defendatzen dituen balioak, sortzen dituen modak, sustatzen dituen helburuak edota erduztat hartzen dituen sexuen arteko harremanak ezagutu nahi baditugu, fikzioak aztertzea nahitaezkoa zaigu, baina horrek ez ditu film hauek dokumental bihurtzen, dokumentu baizik, irizpide kritiko batetik hartuz gero historiarentzako erabilgarriak direnak.

Xabier Portugal

Jazz musika eta zine kritikaria

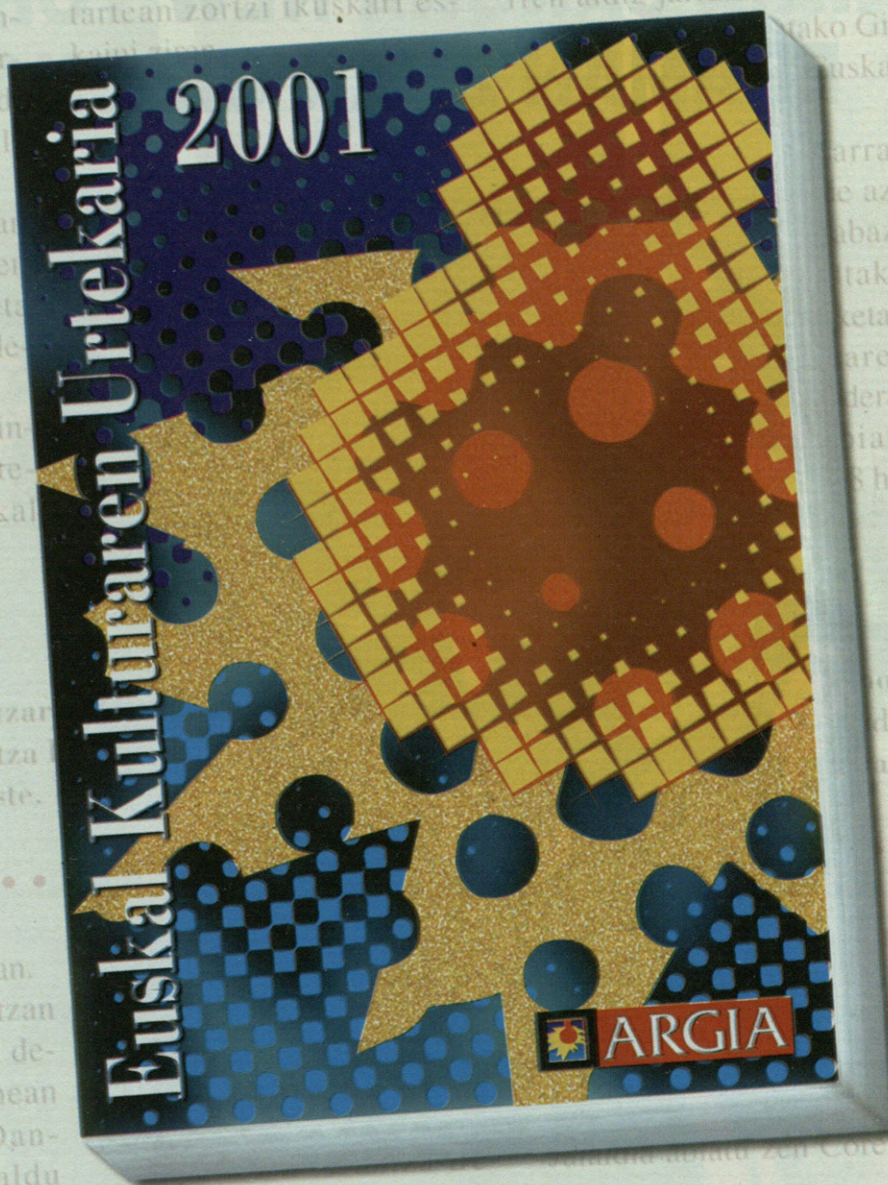
"Gezurra badirudi ere, dokumentalak madarikazio bat darama berarekin. Ikusleok oso gutxitan gaude prest 750 pezeta ordaintzeko gure errealtateetik ihes egiten laguntzen ez digun filma ikusteagatik (...) Zine aretoen helburu nagusi eta bakarra fikzioa da"

EZIN ditugu orrialde honetan euskal zinemaren arazoak aztertu eta gainera aski ezagunak ditugu. Horregatik, euskal luzemetrai bat pantaila handian ikustea amets bat iruditzen bazaigu, gure errealtatea (historia, artea, folklorea, eta abar) ezagutarazteko asmoz burututako dokumental bat ekoiztea amesgaizto bat bihurtu daiteke. Are gehiago, gaurko bereizketa politikoa kontuan hartzen badugu. Hala ere, "Ama Lur" eta "Ikus-

ka" sailak jorratutako bideari jarraituz, ETB izan zitekeen gure errealtateari buruzko interpretazioa landuko lukeen esparrurik aproposena. Dagoeneko zenbait lan eskaini badigu ere, ETBk garbi eduki behar du ez dela sortu Tamararen kanta buruz ikas dezagun, gure herriaren identitateari eusteko eta egunero garatzen dugun nortasunaren lekuko izateko baizik. Gurea bezalako herriek beren kultura sortzeko eta hedatzeko dituzten baliabideak lehenetsunez garatu behar dituzte, kultura lan-eremu estrategikoa bihurtzeko. Eta horretan, fikzioa eta dokumentala, pantaila handia nahiz txikia, beharrezkoak ditugu, besteek gure historia idatz ez dezaten ●

Otsailaren 4koa

365 EGUNETAN erabiliko duzu

**Euskal Kulturaren
Urtekaria**
*laster da kalean!**

*ARGIAko harpidedunek etxean jasotzen dute urtekaria

A. M. Huntington-ek pintura espainiarreko ale mordoa bildu zuen New Yorkeko Hispanic Society of America-n, XX. mendeko lehen erdian. Gezurra badirudi ere, obra horiek ez dira Espainiako Estatuan ikusgai egon orain arte. Egunotan Bilbon dira horietako batzuk.

ESPAINIA SAKONA NEW YORKERA ERAMAN ZUEN GIZONA

■ La familia del torero gitano edo "Gallito" y su familia, Ignacio Zuloaga, 1903.

■ *La Santera*, Ramon Casas, 1915-16 (?).

Pintura espainiarraren inguruko erakusketa bat Espainiako Estatuan zabaltzek ez dirudi, printzipioz, berrikuntza handirik dakarrenik. “Goyatik Zuloagara. XIX. eta XX. mendeetako Espainiako pintura Hispanic Society of American” erakusketak, ordea, badu berezitasunik. Hilaren amaiera bitartean Bilboko BBVA aretoan ikusgai diren 68 mihisetatik gutxi batzuk izan dira inoiz ikusgai Espainiako Estatuan. New Yorkeko Hispanic Society of Americako museoko lanak dira, Archer M. Huntingtonek XX. mendearen lehen erdian bilduak gehienak.

1904an Hispanic Society sortu zenetik eta hurrengo hiru hamarkadatan Huntingtonek helburu nagusi batekin bildu zituen artelanak: berak maite zuen Espainiaren erakusleak estatu-batuarek eramatea. Neka-zari zonalde lehorretan topa zitekeen Espainia autentikoa bere ustez -98ko belaunaldikoentzat bezalaxe- eta esentzia hori islatzen zuten margolariak zituen gogoko. Zuloaga eibartarrari zera idatzi zion behin: “Niretzat zu zara Espainia, hiltzen ari den Espainia zahar hori salbatuko duzulako”.

Kulturalki eta ekonomikoki familia probilegiatu batean hazia, 1882an Londresen, hamar urte besterik ez zituela, erosi zituen bere lehen piezak -txanpon hispaniko batzuk- eta bi urte beranduago, zurezko kaxekin eta aldizkarietatik moz-

■ *Archer M. Huntington*, Jose Maria Lopez Mezquita.

tutako koadroen erreproduzioekin bere lehen museoa osatu zuen. Hemeretzi urterekin erabaki zuen “museo espainiar” bat egitea. Hiru urte beranduago, 1892an bisitatu zuen lehen aldiz Espainia eta aurretik hartutako erabakiak indar gehia-

go hartu zuen orduan. “Nik Espainia den bezalakoa ezagutu nahi dut eta museo batean islatuta utzi” idatzi zion amari. Bizi guztian mantenduko zuen printzipio bat ere orduan ezarri zuen: artelan espainiarrak lortuko zituen, baina Espainiako mugetatik kanpoko iturrien bitartez. Ez zion Espainiari bere ondare artistikoa ukatu nahi.

ZULOAGA ETA SOROLLA. Hispanic Society sortu zenetik bere biltze lana areagotu egin zen eta 1909an lehen erakusketaren ateak zabaltu ziren bere bi

■ *La niña del cántaro*, Miguel Viladrich, 1920-22.

lagun handiren lanekin: Joaquin Sorolla valentziarra eta Ignacio Zuloaga eibartarra. Obra garaikideak ziren, mendeko lehen urte horietan eginiko lanak izaki, baina une horretan Pariseko abangoardiaren lehen lerroetan zeuden espainiarrei -Picasso, Rusñol...- muzin eginez, horrelakoek ez baitzuten bere interesik pizten. Horregatik atzera ere jo zuen eta XIX. mendeko lan ugari bildu zuen XX. mendeko lehen hamarkadatan. Goya, Domingo y Marqués, Raimundo de Madrazo edo Salaren lanak, Beruete, Viladrich, Graner, Ricardo de Madrazo, Casas, Alvarez de Sotomayor, Lopez Mezquita edo Zubiaurre bizkaitarraren

lan berriagoekin batera bildu zituen. Sorolla eta Zuloagarekin zuen harreman estuak ere emaitzak ematen jarraitu zuen.

Archer M. Huntington 1955ean hil zen, baina handik aurrera berak hasitako bildumak hazten jarraitu zuen, donazioei esker batez ere.

Modu honetan, eta BBVAko erakusketan ikus daitekeen moduan, Huntingtone bildumak Espainia tradizional eta sakonena zuen gai nagusitzat. Toreroak, mantilak, erlijioa, ohiturak... dira ikusgai mihisetan. Erretratuak ere ugariak eta bikainak dira Bilboko erakusketako aleen artean bederen, eta, nola ez, pertsonaia espainiar tipikoak -eta topikoak- dira erretratuak ●

◆ **NAGORE IRAZUSTABARRENA**

□ Hamar urte zituela erosi zituen lehen piezak eta hamabi zituela museo bat osatu zuen zurezko kaxekin

IÑAKI SALVADOR

Iñaki Salvador pianojole eta konpositoreak halako bizitasuna erakusten du galderak erantzutean. Hamaika gauzetaz hitz egin genezakeen 37 urteko musikari donostiarrarekin, baina oraingoa, "Iñaki Salvador piano solo" azken diskoa hizpide hartuta hurbildu gatzaizkio.

"JAZZAK EZ DU MUSIKA HERRIKOIAK DUEN PURUTASUNA"

DANI BLANCO

■ "Jazzak baduena eta musika tradizionalak faltan duena inprobisazioa da".

Kataluniako Satchmo Jazz Records zigiluak eskatuta, piano aurrean jarri, euskal kanta herrikoia hartu eta horien gainean inprobisatzeari ekin zion arratsalde batez Iñaki Salvadorrek. "Uxo zuria", "Goizian goizik", "Axuri beltza", edota Laboaren "Txoria txori" abestiak birrasmatu zituen jazzaren askatasuna baliatuz. Diskoa iazko abenduan argitaratu zen eta azken bolada honetan zuzeneko aurkezpenak egiten ari da. Ez da hau darabilen proiektu bakarra, makina bat istorio baititu eskuartearen, Tanttanka antzerki taldearekin egiten ari den bira kasu, edota Euskadiko Orkestra Sinfonikoa eta Golden Apple Quartet taldearekin gauzatzen ari den ikuskizuna. Hori gutxi balitz, Euskadiko Musikalari Elkar-

tuak elkarteko lehendakari da, hala nola Donostiako Musika eta Dantza Udal Eskolako irakasle. Iñaki Salvadorrek lorik egiten ote duen zalantzarik izan lezake batek baino gehiagok.

■ Bost disko kaleratu dituzu dagoeneko, baina "Piano solo" bakarka egiten duzun lehena da. Nola heldu diozu lan honi? Erronka berezirik suposatu dizu?

Seigarrena dut hau, nolabait esateko lider moduan egindakoa, baina piano baten aurrean bakarrik nagoela egiten dudana lehena da. Egiazki nahikoa desberdina izan da aurreko lanekin alderatuta, piano-soloak bi alderdi dituelako. Alde batetik sekulako askatasuna ematen dizu, esan nahi baita aurretik zehaztutako gauza askorik ez dudala estudiora eramane behar. Asko inprobisatzea ahalbide-

tzen dizu horrek, martxan gauzak aldatzen ahal dituzu, azken finean, bakarrik zaudelako. Bestetik, erronka ere bada, entzulearen arreta mantentzearen zailtasuna duelako. Intentsitate musikala zure esku dago bakarrik eta ezin zaitezke soberan erlaxatu, lagunduko zaituen musikaririk ez dagoelako. Gozamina handia da erabateko askatasuna dudana aldetik. Disko honetan %99 inprobisazioa da. Ia ez nuen ezer aurretik zehaztu estudiora joan nintzenean.

■ Grabazio prozesua nolakoa izan da? Zein da estudiora daramazun oinarria?

Ez zait umil faltsua izatea gustatzen. Egi osoa esan behar badizut, disko honetan kanta bakoitza behin jo nuen. Beste batzuetan aldiz, abesti bakoitzatik hiruzpalau "toma" egiten dira eta gero onena aukeratzen da. Azken diskoan ordea, denak lehendabiziko "tomak" dira. Kasik etenik gabe grabatu nuen, arratsalde batez. Kanta bat jo, atsedean labur bat hartu eta hurrengoarekin hasi. Arratsalde horretan atera zenaren ondorio da diskoa.

■ Dena dela, euskal musikaren gainean lan egitea ez da berria zuretzako.

Zilbor Hestea taldearekin egin nuen "Bi taupada" izenburuko lanaren sormen iturburua eta planteamendua berbera izan zen. Abiapuntua musika herrikoia izan zen eta gero inprobisazioarekin edo jazzaren munduarekin nahastu genuen. Azkeneko lana ordea, ildo beretik doa, baina oso disko ezberdinak dira. Batetik, Zilbor Hestea oso talde jendetsua zen, eta moldaketa lan handia eskatzen zuen. Disko hau guztiz alderantzizkoa da, hots, musikari bakar batek egina da. "Piano solo" diskoa oso inprobisatua egiteko apeta nuen, zer geratuko zen oso ongi jakin gabe. Filosofia musikalak baina, antzekotasunak ditu nire ibilbidearen bi

errealitate ezberdin uztartzen saiatu naizelako. Batetik, musika inprobisatuak pizten dizkidan interesa eta grina dago. Bestetik, euskal kulturaren inguruko familia batetik ez natorren arren, nire ibilbidean konstante bat izan da, betidanik euskal musika jorratzen duen jendearekin lan egin dut. Urterik gehienak Mikel Laboaren lanean eman ditut, baina asko miresten ditudan abeslari ugarirekin izan naiz baita ere, Imanolekin esaterako. Oskorrirekin ere grabatu dut adibidez. Euskal musika ezagutzea ahalbidetu dit horrek, baita maitatzea ere. Horrelako lan batean ateratzen dena oso organikoa da, zure bi "pasio" txikiak azaleratzen dituzu: jazza eta zure herriko musika tradizionala.

■ **Diskoaren liburuskari agertzen den testu batean zentzu metaforikoan diozu zuhaitzak erroak izan ezezik, adarrak ere badituela. Esan nahi duzu erotik abiatu eta musika unibertsalizatzeko asmoa duzula?**

Mezua aski konkretua izan zedila nahi nuen, nondik nora nindoan garbi uzteko, eta aldi berean, anbigua ere bai, poetikoa, hau da, iradokitzailea izan zedin, norberak nahi bezala interpretatu ahal izateko. Mezuak dio zuhaitza sentitzen zarela, ezinbestean leku jakin bateko sustraiak dituzula. Horrek pertsonalitate bat markatzen du, hala nola jite eta estimu batzuk. Dena dela ez naiz leku bakar batekoa sentitzen, ezta leku horri lotuta ere. Horregatik, adar garaietatik mundua ikustez gain, miretsi ere egiten duzu. Hori da azaldu nahi dudana. Errenkarnazioan sinestuko banu, bizitza bakoitzean lekuz aldatzea gustatuko litzaidake, ez bainago sobera harro naizen lekukoa izateagatik, ez eta lotsatuta ere. Musikalki hori da sentitzen dudana eta batek musikalki adierazten duenean, bitalki ere adierazten ari dela uste dut. Disko honetako musikak hori biltzen du. Sustrai handiko musika entzuten da, oso gureak baitira melodiak, baina planteamendu musikalak globalizatu egiten ditu modu batean. Beste gauza askorekin nahastu eta kutsatzen dira, musika amerikarrarekin eta kutsu erdi-karibearra edo erdi-flamenkoa duten musikekin esaterako.

DANI BLANCO

■ **Zer dauka jazzak musika herrikoia ez duena eta zer musika tradizionalak jazzak ez duena?**

Galdera zaila da. Lehenik, jazzak baduena eta musika tradizionalak faltan duena inprobisazioa da. Hau, dena den, ez da erabat zehatza, musika herrikoia

□ **“20, 30 eta 40ko hamarkadetako musikoek Broadwayko musikaletatik hartzen zituzten kantuak eta gero inprobisatu (...) Nik Laboaren abesti bat hartzen dut”**

ahozko transmisiotik datorrelako, hau da, eskuarki ez da garatu, hazi eta aldatu hezkuntza musikal indartsua duten pertsonen bidez, hots, partiturak idazten dakien jendearen bidez. Belaunaldiz belaunaldi transmititu egin da kantuen eta musika

tresna herrikoien bitartez. Jendek melodiak entzun eta erreproduzitu egiten ditu. Albisteekin gertatzen denaren antzekoa da: zuri era batean kontatzen dizute eta zuk gehien hunkitu zaituen horretan enfasia jartzen duzu eta ondorengoak berdina egiten du. Hartara, azkenean albisteak antz gutxi du zuri kontatu zizutenarekin, nahiz eta prozesua ez den intentzio txarrarekin gertatu. Orduan, ahozko tradizioa izaki, beti izan da inprobisaziorako tarterik. Adibiderako, aitak semeari kantatzen dio abestia eta honek beste bati... horrela heldu zaizkigu. Ondorioz, gertatzen diren inprobisazioen batuketa da. Ez dugu ahaztu behar dena den, hainbat pertsonen abesti hauek biltzeko egin duten lana, Aita Donostia edo Resurreccion Maria Azcue esaterako. Alderantziz, jazza Estatu Batuetan sortu zen, baina segituan kutsatu eta hainbat eraginekin uztartu zen: musika afrikarra, brasildarra, pop eta rocka... Beharbada horregatik jazzak ez du musika herrikoia daukan purutasuna. Purutasuna ongi ulertua ederra da baita

ere. Ni euskal musikak askotan hunkitzen nau, oso indartsua eta soila baita. Oparotasun falta horrek batzutan zirrara sortzen dizu. Jazz aldiz, batzuetan nota eta eraginen leherketa bat da. Hainbatetan jazz musikariak alderantzikoa den zerbaitekin hunkitzen gara, xumeagoa den zerbaitekin.

■ **Azken urteotako jazzaren tendentzia beste musika batzuekin uztartzea izan da, dela flamenkoa dela musika latindarra. Horrek esan nahi du jazzaren bide tradizionalak agortzen ari direla edo alderantziz, bilakaera naturalizat har dezakegu?**

Nire ustez eboluzio natural bat da, fenomeno berri bat badirudi ere. Musikari guztiak geure erroetara itzultzen ari gara, ni neureetara, euskaldunetara, eta Chano Dominguez flamenkora. Badirudi berria dela, baina nik ez dut horrela bizi. Gaur klasikotzat dugun jazz musikari -Charly Parker eta besteek egin zutena, hau da, gaur estandartzat duguna, 40ko hamarkadaz geroztik beti jo diren kantuak biltzen zituen- erreparatu besterik

ez dago. Azken buruan, 20, 30 eta 40ko hamarkadetako musikoei Broadwayko musikal amerikarretatik hartzen zituzten kantutak eta gero horien gainean inprobisatu egiten zuten. Gu gauza bera egiten ari gara neurri batean. Nik Broadwayko melodia bat hartu beharrean, Mikel Laboaren abesti bat hartzen dut.

■ Nola aukeratu zenuen diskoaren erreperitorioa?

Abesti bakoitzean arrazoi bat izan da. Batzuetan arrazoia erabat musikala da, kantuararen letrari erreparatu gabe, hau da, abestira hurbildu naiz oso ederra delako eta inprobisaziorako oinarria ematen duelako. Beste kasuetan aldiz, lilura testuetatik zetorkidan batik bat. Esate baterako, Mikel Laboaren "Txoria Txori" kantua. Dena den, abestiak aukeratzeko tenorean irizpide amankomun bat erabili

entzuteko, nahiz eta gero gustukoa izan edo ez. Izan ere, bi hitzen arteko ñabardura bat egitea gustatzen zait. Bata "gustatzea" da eta bestea "interesatzea". Adibidez, zinetik ateratzean, ikusi dudana pelikula asko interesatu zaidanaren sentsazioa izan dezaket, gustatu ez zaidan arren. Ez da gomendatuko nukeen pelikula, harekin ez dut topera gozatu, baina kontatzen zuena asko interesatu zait. Guztioi gertatzen zaigun gauza da: ikus-kizunak aukeratzeko tenorean -zinea, antzerkia edo futbol partida bat- aurrez identifikatzen garen gauzetara jotzeko joera daukagu. Askotan sobera zuzendua goaz eta batzuetan kuriositate pixka bat falta zaigu, gauza ezberdinak ikustearren kuriositate hori. Horixe nire aholkua.

■ Diskoa inprobisazioan oinarritzen da. Zuzeneko emanaldietan ere inpro-

■ Euskal Herrian goi mailako jazz jaialdi askotxo ditugu (Getxo, Gasteiz, Donostia...), baina badirudi handitasun horrek kalean isladarik ez duela.

Bai, hala da neurri batean. Zinearekin berdin gerta daiteke. Oso zine jaialdi inportantea daukagu eta Donostian badira zine areto asko, gero eta gehiago. Gakoa da zer programatzen den zine areto horietan. Nik uste dut jazzarekin antzeko zerbait gertatzen dela. Jazz jaialdira jende asko gerturatzen da, eta urtean zehar ere jendeak musika kontsumitzen jarraitzen du, baina ez uda aldean gertatzen den proportzio berdinean.

■ Antzerkigintzarako eta telebistarako musika ere konposatu duzu. Diskoaren aurkezpen kontzertuak kenduta, zertan zabilta sartua orain?

Eskuartearen dudana proiektuetako bat, Euskadiko Orkestra Sinfonikoak Golden Apple Quartet ahots taldearekin batera ekainean eman behar duen kontzertu sorta da. Nik nire hirukotearekin, Iñaki Salvador Tríoarekin alegia, kolaboratuko dut, eurekin eszenatokia partituko dugarik. Kontzertu hauen egitaraua prestatzen ari gara. Protagonista nagusia Golden Apple Quartet izango da noski, baina ni languntzen ari natsaie. Madrilen bizi den Carlos Puig orkestradore kubatarraren eta Golden Apple Quartet taldearen artean bitartekaritza lana egiten ari naiz. Bestetik, Gipuzkoako Abesbatzen Federazioak ipuin batentzako musika egiteko enkargua eman dit, zeinaren testua Andoni Aleman ari den idazten. Aldi berean, Tanttaka taldearekin antzerki bira bat egiten ari naiz "Novecento, ozeanoko pianista" ikuskizuna taularatzu.

■ Bukatzeko. Euskadiko Musikari Elkartuak elkartearen jarduera zertan dago une honetan?

Azken bi urteotan, esan genezake elkartearen lana kanpora begira baino, barrura begira izan dela. Bazkideei gero eta zerbitzu gehiago eskaintzean oinarritu da gure jardura: aholkularitza juridiko egoki bat, subentzioen gaineko informazioa... Baina, orain, 2001eko hasiera honetan jauzi txiki bat eman behar dugu, egoitza bat ireki behar dugulako Donostian, orain arte bata eta bestearen etxean biltzen baiken, gehiagorako baliabiderik ez zegoelako. Bestetik, kanpora begira ekin-tzak antolatzen hasiko gara, kontzertuak, akaso disko berri baten argitarapena... ●

◆ XABIER SAGARDIA

DANI BLANCO

■ "Euskal musikak askotan hunkitzen nau, oso indartsua eta soila baita".

dut: kanta oso ezagunak hartu ditut. Izan ere, nire ustez batzuetan publikoari bizkar emanda lan egiten dugu. Jazza zenbaitetan jendeak gustuko ez duen musika bihurtu da nere irudikoz, zertxobait arraroa, beharbada; musikariak, adibidez, soinu batzuk ikertzen gabiltzala, gure gozamen pertsonalean itxi garelako. Onartu behar dut batzuetan publiko zabalerrako zailak diren produktuak sortu ditugula. Hortaz, kantuen aukeraketan, publikoari eskua luzatu diot nolabait, hau da, gure inkonsziente kolektiboan dauden zenbait abesti oso ezagunak hartu ditut eta entzuleari ezezagun gerta dakioken leku batera eramaten saiatu behar dut, beti ere, goxoki horretatik abiatuta. Beharbada, nahi gabe izan arren, diskoak nolabaiteko izaera didaktikoa dauka.

■ Entzuleak nola egin behar dio aurre diskoari? Aholkurik emango zenioke?

Jendeak kezka izan dezala gauzak

bisatzen duzu?

Jende askok galdetzen dit hori. Diskoaren aurkezpenetan, kontzertua entzuterat joaten direnek gero diskoa erosiko

□ "Jazza zenbaitetan jendeak gustuko ez duen musika bihurtu da, musikariak gure gozamen pertsonalean itxi garelako"

badute, antzeko zerbait aurki dezatela saiatzen naiz. Noski, kontzertuetan ere inprobisatzen dut, ez dut egunero gauza bera egiten, baina grabazioko abesti bakoitzaren abiapuntua, erritmoa eta espiritua biltzen saiatzen naiz.

bertso eguna

10

otsailak 10
DONOSTIA

K U R S A L

GANBARA
ARETOA
18:30etan

ARAETAn
21:00etan

Antolatzaileak:

Euskal
Herriko
Bertsozale
Elkartea

Laguntzaileak:

Irakurleek astekariari buruz zuten iritzia nahi zuten jakin Z.ARGIAk. Eta behin haien aburua ezagututa, hausnarketa egin eta agerkaria hobetzeko asmoa zuten.

Azterketa garaia

**Il... il... il...
Eri... erio... eriotza**

LILIAN BOARD

KANBOJA

ERNEST UANDÍE

ZERUKO ARGIA AZTERKETAN

Argia astekaria azterketan...
Argia astekaria azterketan...
Argia astekaria azterketan...

ka ageri zen. Gaztetasuna eta osasunaren irudi ezinhobea ematen bazuen ere, zoritxarrez, Lilian Board korrikalari ospetsuaren argazkia heriotzarekin zeharo lotua zegoen, 22 urteko neskatxa panpoxa minbiziz jota hil berri zelako. Gazte, oso gazte ziren baita ere Lilianen alboan ikus zitezkeenak: bai harro-harro eta irribarre gozo bat ezpainetan zuela ageri zen gerrilari kanputxearra... eta baita lepoa moztu ondoren eskuetatik zintzilik zeuzkan bi "etsai" vietnamdarrak ere. Hirugarrena, berri, 46 urteko Ernest Uandíe gerrilari kamerundarra genuen, bere herriaren askatasunaren alde suttsuki borrokatzeagatik heriotza jasatera zigortu berri zuten gizona.

IRAKURLEEN LAQUNTZA ESKE Baina itzul gaitezen ZERUKO

Noizik eta behin azterketa sakona egitea komenigarri izan ohi dela-eta, epaile bila genuen Z. ARGIA 412. zenbakian. Izan ere, euskara batuaren alde hartutako jarrera zela eta ez zela, korapilotsu samarra suertatu zitzaion aurreko urtea, zenbait haserretu ere egin zitzaion, eta pentsatzekoa da, 1971. urtearen hasiera hartan, bere irakurleen oniritzien bila zebilela, ea gauzak bere onera ekartzea lortzen zuten-edo.

HERIOA EZIN AHAZTU, ORDEA

Garrantzi handia emango zion gure aldizkariak inkesta horri, jakina, baina aktualitateari lotua jarraitu nahi zenez, hiru argazki aipagarriari eskañtzen zien bere lehen orrialdea, "Il... il... il... Eri... erio... eriotza..." hitz bel-durgarrien azpian agertzen zituen haiei. Ezkerrean, neska polit bat korri-

■ "Hipplak ez dira ez ero eta ez munstro".

■ "It is total" (Marcuse)

Ibon Sodupe, 1971-I-24

Urik ez eta gainera txikitxa bai zen, hippiek St. Patrick-eko ugartearen erostea etsi zuten. Hala ere, Eire-ko ukatuaz, biziera berri bat, pentsaera Erresumarekin harremanetan jarrai ondoren, beste bat erosi eta han komunitate bat erai-kiaz, "gure gizartetik" kanpo bizi izan dira. Gure jaun andre agurgarriek zernahi pentsa bezate, hippiak ez dira ez ero eta ez munstro, eta gainera egia eta arrazoi guzia dute. Eta hau da kaka: GURE ZIBILIZAZIOAK EZ GAITU BETETZEN. Ez ahal zerate konbentzitu gure sozietate osoa dagoela helburuetatik bazterturik eta guztiz alienaturik? Ez ahal zaudete konbentziturik gure zibilizazio guzia huskerietan ari dela? Noiz konbentzitutuko gera ekonomikeria eta teknikeria guzien munstrokerietaz? Telebistan, automobilean, horiek guziengan bide datza zoriona! Hutsa, hutsa eta hutsa dira kontsumoko gizarte huna xedeak. Pikutara! Uste dugu, hippiek frogatzen dutela, posible dela gizarte huna balio guztiak sustraitik aldatzea. Hippiengan atzeman uste dugu egitako iraultzaaren saiara bat. Egitako iraultza hau sustraizkoa da, kalitatezkoa da, erabatekoa da. Marcuse-k dion bezela, it is total. (...)

Gure Herriarekiko, kalitatezko iraultza total hau proposatzen dugu gazteok. Ez duzuia sentitzen bizi-modu tentel hau ankaz gora jaurtiki eta hippiek erosteko diren ugarte horretara ihes egiteko gogo bizirik? ●

ARGIAren azterketara. "Joan dan urtean zer izan zen Z. ARGIA?" galderari erantzun behar zioten irakurleek, horretarako zazpigarren orrialdean agertzen zen datur betetako koadroaren laguntza izango zutelarik. Dena den, badaezpada ere, edo defentsarik onena norberak eraso egitea dela kontuan izanik, erantzun posibleetatik bat argitaratzera ausartzen zen gure aldizkaria, gogorrena, apika: "Batek baiño gehiagok laster esango du: 'H' arazoaren ankapean egon dan edo eztabaida guzien kutxa besterik ez dan astekari bat da Z. ARGIA".

Posible ote, hori? Hala zirudien, zeren, aldizkarikoek behintzat ez baitzuten ukatzen. "Ditekeana da ala izatea" zioten bigun, segidan zehaztapentxo hau gehituz ordea: "Guk oraingoz ez degu ez ezetzik ez baietarik esango".

Askatasun osoa irakurle iritziemaileentzat, beraz... mementoz! Izan ere, honako ohar adierazkorrekin bukatzen zen paragrafoa: "Azterketa bat egin ondoren gure iritzia emango degu".

ALDIZKARIA HOBETZEA HELBURU

Hala ere, Miren Jone Azurzaren zuzendaritzapean lan egiten ari zirenei borondate ona ukatuko zienik gutxi behar zuen munduan, zeuzkaten asmoen hasiera irakurri eta gero, behintzat: "Z. ARGIAz itzegiterakoan, datu orietaz ederki baliatu gindezke. Ortarakoxe dira, beste elbururik ez dute. Reflexiorako bide izan". Utikan mesfidantzak, bada. Gero, baina, gauza berotzen zihuan... "Ori dana zertarako? Egia argi eta garbi ikusteko. Guk elburu bat dauka: gure asteroko au obetzea. Obetzea, herriaren serbitzurako danez, bere eginkizuna ondo bete dezan. Orretarako plan bat eratu behar da. Baiña giroari begiratzeko lehenik ikusi egin behar, bere egungo egoera nolakoa dan. Intuizioa beharrezkoa bada ere, ez da nahikoa, ordea. Gure ustez intuizio utesko garaiak joan ziran pikotara. Zori txarrez mailla orretatik oraindik ez gera atera. Baiña ahalik eta gehien egingo degu ori gehiago gerta ez dedin".

Goiko zina egin ondoren, aldakuntzen berri emateari ekiten zioten... eta

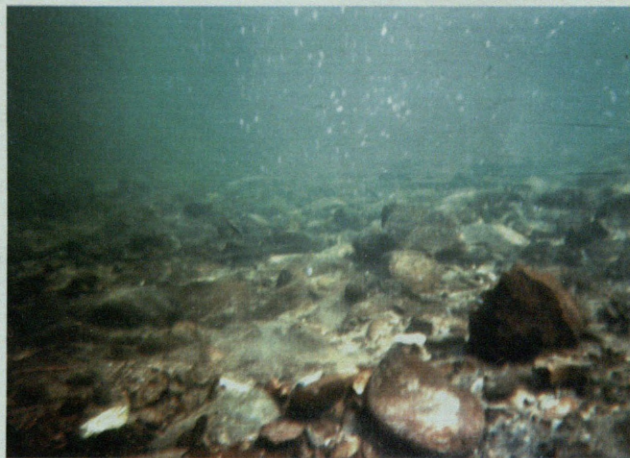
Beste ezbear ikaragarri baten berri eman bear dizutet, irakurle maiteok. Baserri bat gutxiago Gipuzkoan. Beste ainbat eta ainbat bezela, suak jo-erazi dio beia; suak ondatu ta desegin du. Aiako Altzola baillarako "Etxeberri" baserria duzute oraingoan. (...) Etzan nolanaiko familia "Etxeberri" baserrikoa. Hamalau seme-alaba, ta oraintxe amabosgarrenaren zai. Ezertxo gabe gelditu dira, soñean dituzten arropa zarrak izan ezik. (...) Ogeitalau urtean bi baserri erre zaizkio. "Nebera" izeneko baserrian jaio, azi ta bizi zan. Suak irentsi zuan "Nebera". Gero, "Etxeberri" baserrian jarri zan bizitzen. Esan

etsaiak ziurtatzeari, era berean. "Batez ere gaiari eldu behar diogu. Iritzi sakonez ondo ornitua egon behar du Z. ARGIAk. Ori lortzen badu, gaitzontzekoak berez etorriko dira. Gai aldetik, mami aldetik ondo jantzi! Onak aldakuntza bat baiño gehiago ekarrazaziko du. Eztabaidak sortu ere, sortuko

■ Nere bordatxotik

Basarri, 1971-I-24

dizutet zer gertatu zaion. Bolara bel-durgarria da oraintxe. Errezilgo "Muniain", lenengo. Donostiko Ibaeta baillaran "Amezket-Borda" baserria, urrea. Orain, Altxolako "Etxeberri". Ez daukagu besoak gurutzatuta egotetik. Altxolako famili hau ez dago orrela uzterik. Lenengo premiak osatzen alegindu gaitezen, besterik egingo ezpadugu ere. Suskizioak ideki dira. Aiako Aiumtamentuan bat; Aiako taberna guzietan ere bai. Zarautzen, Bar "Otzarretan" eta Bar "Azken-Portun". Azpeitian, Bar Patxon eta Bar Astigarragan. Getarin, Loidineko Bodegoian. Donostin, Egia baillarako Bar Jauregin ●

■ Txapeldun negargarria

Murok, 1971-I-24

Yugoslabiako Apajita irian izan dan Munduko Osasun-Billeran ikusi danez, gure Oria ibaia da munduko txapeldun... zikinkerian, kontaminazioan. Lotsagarria! ●

ditu. Mindutako jendea ere izango da. Izan ere, geure patxaran jarraitzea ain erreza da!". Ausartak, ez da hala? Euren bidean uste osoa jarria zeukaten, nonbait, horrela jarraitzen zutelako: "Ez degu lotan egon nahi. Gizartea aurrera dijoa eta guk ere berekin batera joan behar

degu, ahal degunean aurea artuaz, gaitzera. Zenbaitentzako, Z. ARGIAk gauza 'xiple' bat izan behar du. Erria, izan ere, oso behean aurkitzen da! Ume txikiari bezela aia eman behar! Etzeok toki txarrean! Ez degu demagojirik egin nahi, baiño ez gera iritzi ortakoak. Eta dagokigunez, astekari oneri 'folklorista' izaten ez diogu utziko. Ori nahi dutenak, jakin bezate aurka gogor egingo diegula. Sakontasun eta reflexio eza, nahiko garbi dagoen gauza da gure artean, gu emen txorakeritan galduta ibiltzeko. Gure erriaren etorkizunarekin ari gera jokatzen. Erria egunero egiten ari da. Ori egi bihurtzen Z. ARGIAk badu bere eginkizuna. Eginkizun ori betetzen ahaleginalak egingo ditugu" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

A S T E K O L I B U R U A

1999KO GIPUZKOAKO BERTSO TXAPELKETAREN ISLA

BAKOITZARI BERE

**Antton Kazabon/
Txema Garzia
SENDOA**
288 orrialde
4.800 pzta./192 lib.

Berezia izan zen 1999ko Gipuzkoako Bertso Txapelketa, bertsolariak taldeka lehiatu zirelako eta horrek ikaragarri zabaldu zuelako bertsolarien partaidetza, Joxerra Garziak "Bakoitzari berea"ren epilogo gisa agertzen duen "Bertsolaritza: irudiak du, behingoz, hitza" lanean gogorazten digun bezala. Eta Txapelketa berezi hari zegokion liburua kaleratzeko asmoa izan zuen Antton Kazabonek ere. Plazak nekez elkartuko dituen bertsolariak bildu zituen Txapelketak, denak arraza berekoak izatea baina beste loturarik ez zuten bertsolariak plazaratu baitziren han; alegia adin, sexu,

jazkera, kantaera eta bertsokera ezberdinetakoak bildu ziren eta nahaste eder hori betikotu nahi izan zuen Antton Kazabonek "Bakoitzari berea"n, Txema Garziak egindako argazkiaz baliaturik irudia mezuaren funtsa eginez. Horrela bada, bere idazlan hau ez da inolaz ere bertso txapelketa baten ohizko kronika. Eta kontuan izan beharreko beste oihartzo bat, Andoni Egaña bertsolariak liburuaren hitzaurrean egindakoa: "Irakurle ez omen garen euskaldunok 'estampak' behar izaten ditugu tarteka liburuari kolpeka segitze-ko. Kasu honetan irakurzaile ez denak ez dauka liburua uzteko inolako aitzakiarik".

▼ Egileari Galdezka

"Ohizko Txapelketako kronika bat ez dela, seguru"

Antton Kazabon

EUSKAL KULTURA GAUR/ATOR BAYO

■ Zein da "Bakoitzari berea"ren atzean dagoen asmoa?

Gipuzkoako ehun eta ez dakit zenbat bertsolari, gazte eta zahar, liburu polit batean plazaratzea. Izan ere, gure komunikabideetan beti ateratzen dira betikoak, eta herri mailako bertsolari horiek ez daukate tarte handirik. Baina, gainera, irakurriko zen liburu bat egin nahi nuen, txapelketa baten ezohiko kronika bat, argazki eta guzti, eta transkribapenaren gaiari ere erantzun bat eman nahi nion. Hau da, bertsoak nola transkribatu behar dira paperean? Eztabaida handia dago horretaz. Beno, ni ausartu naiz apustu bat egitera: ia bertso denak idatzizko arauetara pasa ditut.

■ Hori izan al da liburuaren zailtasunik handiena?

Ez, horrek eztabaida piztu baino ez du nahi, behingoz zer edo zer erabaki dadin. Buruhauste gehiago eman zidan liburuaren formatuak. Eskuartean neukan 82ko Txapelketaren inguruan Maite Gonzalez Esnalek eta Jesus Uriartek kaleratu zuten "Bertan ikusia", beti erakarri izan nauen liburua. Ez da nirea bezalakoa, baina harexek eman zidan ideia. Eta Sendoari proiektua aurkezterakoan, nirekin saioz saio ibiliko zen argazkilari bat eskatu nuen.

■ Erraza izan al da argazkien eta testuaren "ezkontza"?

Beno, txapelketan zehar gogoeta asko egin nituen. Bertsogintza-zen inguruan dago publikoa, epaimahaia, gaijartzaileak, gaiak, bertsoaren beraren egiturak, bertsolari tipoak, saioaren egitura, errimak... Txema Garziak milaka argazki atera zituen, erotzeko beste bai, behintzat. Nire fitxak hartu eta argazkiekin parekatuz, aukeraketa egin behar izan nuen. Baina behin "collage" a egin nuen, gogoetak eta argazkiak elkartzearena oso lan polita izan zen. Ohizko Txapelketako kronika bat ez dela, seguru.

LIBURUAK

HIZTEGI BATUA

Euskaltzaindia
EUSKALTZAINDIA

757 orrialde
2.000 pezeta
80 libera

EUSKALTZAINDIAREN HIZTEGI BATUA

Euskaltzaindiaren "Euskara" agerkari ofizialak oraingoan eskaintzen diguna, erakunde horrek gaurdaino onartu dituen euskal hitzen zerrenda da, hots, Euskaltzaindiak onestutako "Hiztegi Batua", euskaldunek aintzat hartzea nahi lukeena. Euskaltzaindia sortu zenetik gaur arte, hiztegi alorrean hartu dituen erabaki eta gomendio guztiak hartzen ditu bere mendean. Era berean, euskarari dagokionean erabakitzeke ahalmen erabatekoa duen erakundeak irakurleari ohartarazten dio, aurreko erabaki edo gomendioren bat ados ez badator Hiztegi honetan esaten denarekin, honi jarraitu behar zaiola, eta ez hari. Beraz, Hiztegi Batu hau da, eta ez besterik, Euskaltzaindiarentzat, euskal hitzen, aldaeren eta horien guztien zuzentasuna edo egokitasuna erabakitzeke irizpidea.

XX. MENDEKO
POESIA KAIERAK:
XABIER MONTIOA

Antologia egilea,
Koldo Izagirre
SUSA

61 orrialde
700 pezeta
28 libera

XABIER MONTIOAREN EZTEN ZORROTZAK

M-ak, Hertzainak, Zarama, Tapia eta Leturia Band, Negu Gorriak edo Morau bezalako taldeen jarraitzaileek aukera asko dituzte Xabier Montioaren lanetik zerbait ezagutzeko, kantaria izateaz gain, talde ezberdinen letragilea ere izan baita poeta hau. Baina nolakoa ote bere poesia? Berezia, Koldo Izagirreraren hitzetan. Izagirrek, Montioaren poesia berezi egiten duen zantzueta bat adierazterakoan, probokaziozko jarrera aipatzen du, "zenbaitetan desatsegina zaigun eta beti ere poxelu egiten digun tonuz gora edo behe-ragoko agertze" batean probokazio jarrera hori finkatuz. Izan ere, Montioaren inkonformismoa berdin jazartzen zaio etiketa kristauari zein zintzotasun komunistari, ortodoxia modu desberdinei egiten baitie eraso. Gaueko piztia da Montioa poeta, bere burua bakardadean kokatzen duena, otsoen anaia...

JOSEBIÑE

Joxan Ormazabal/
Arrastalu
ELKARLANEAN

22 orrialde
530 pezeta
21 libera

JOSEBIÑE AMESTONDO ISPILUAREN BESTE ALDEAN

Joxan Ormazabalek idatzia eta Arrastaluk marraztua da etxeko txikienei zuzendutako ipuin polit hau. Zazpi urte zituela suertatu zitzaion Josebiñe Amestondori bere bizitzako gauzarik harrigarriena, eta huraxe kontatzeko gogoz gelditu zen bizitza osorako. Horregatik, gertatutakoa idaztea pentsatu zuen, era horretan jende guztiak irakurri ahal izango zituelako etxeko sarreran zeukan ispiluaren beste aldera joandakoan bizi izan zituenak. Izan ere, ehundalako abenturak izan ziren haiek! Ispilu hari begira zegoen egun batean hasi zen guztia. Bat-batean, semaforo handi bat ikusi zuen islatutik, eta delako semaforo horri begi berdea piztu zitzaionean, zer egingo gure neskak eta, gauzarik arruntena, ispiluaren beste aldera pasa. Bidea zebrabidetik gurutzatu zuenean, mutiko beltz bat zeukan zain. Hark eskutik heldu zion eta...

Z E R B I T Z U A

Beti
hurbilago.

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

ANTZUOLAKO LARRU ONTZEA

Antxon Agirre
Sorondo
ANTZUOLAKO
UDALA
115 orrialde

LARRU LANGINTZA ANTZUOLAN, BI MENDETAN ZEHAR

Antzuola herriak industriarako erakutsi duen ahalmen eta kemena ez da gaurkoa, Antxon Aguirre Sorondok idatzitako liburu honek agerian uzten duen bezala. Izan ere, 1790. urterako martxan zegoen jada bertan Balbino Bareñok irekitako lehen zurrategia, batik bat XX. mendearen hasieran hedatuko zen industria izanik ere. Dena dela, 1931. urtean Euskal Herrian zeuden 47 larru langintzetatik lau Antzuolan zeuden kokatuak, eta sasoi horretan Iruñeak, Lizarrak eta Gasteizak bakarrik gaingintzen zuten kopuru hori. "Antzuolako larru ontzea" liburuak bai idatziz, bai argazkien bidez, herri horren historia ezagutzeko xehetasun ugari ematen ditu: larrugintzaren nondik norakoak, teknika ezberdinak, lantegietako lan baldintzak (ordutegia, soldatak...), larrugintzak eragindako kalte ekologikoak eta abar luzea.

LA IZQUIERDA DESDE LA CLASE, EL GENE- RO Y LA OPRE- SION NACIONAL

Alizia Stürtze
BASANDERE
358 orrialde
3.600 pezeta
144 libera

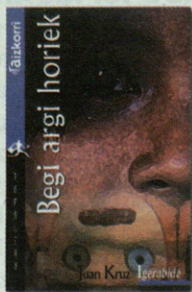

PENTSAERA EZKERTIARRA ARLO ASKOTATIK HARTUA

Alizia Stürtzek hamar urtetan zehar "Egin", "Euskadi Información", "Euskaldunon Egunkaria" eta "Gara"n argitaratu dituen artikuluen bilduma aurkeztzen digu oraingo honetan Basandere argitaletxeak. Momentu bakoitzean gertatzen ari zenari lotutako gaiak izan arren, edozein unetan irakur daitezke, Alizia Stürtze bezalako abertzale ezkertiar baten jakite luze eta sakonaren arrastoa agertzen baita guztietan. "Ideologia eta baloreak", "Heziketa, kultura eta alienazioa", "Ezker abertzalea eta erresistentzia", "Inperialismoa eta nazioarteko ekonomia", "Fasismoa eta demokrazia", "Kapitalismoa, marxismoa eta gizarte klaseak", "Sorkuntza eta bizi kalitatea", "Politika", "Feminismoa", "Euskal Herria, berezko baloreak eta euskara", "Zientzia eta teknologia berriak", eta "Erligioa eta mitoak" bezalako gaiak aztertzen ditu bertan.

BEGI ARG HORIEK

Juan Kruz Igerabide
AIZKORRI
154 orrialde
925 pezeta
37 libera

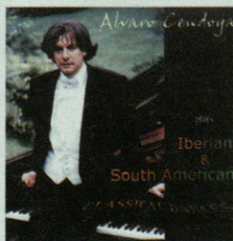
NESKATO GAZTE BAT, INKA BIDEAN BARN

Machu Picchura daraman Inka Bidean barna abiatzen da, bere aita eta beste lagun batzuekin batera, Juan Kruz Igerabidek idatzitako narrazio honen kontalaria. Oso gaztetxoa izanik ere, pertsona sakona dugu, ikusi eta bizitzea egokitzen zaion oro aztertzen dakiena: Peruko kultura, hango egoera politikoa, zein bizimodu gogorra daraman gehiengoak... Gure neska ez da turista soil bat, halere. Munduko erlijio guztien ordezkariak biltzekotan dira Machu Picchun, errito bat egiteko. Neskatoaren aita, haraino erlikia bat eramateko enkargua jaso du, eta kontalaria eta beste gazte batzuk hura babestera doaz, jende asko dabilelako delako erlikia hori eskura nahian. Gauzak horrela, egingo duten bidaia ez da batere lasaia izango. Hasiera-hasieratik, Barajaseko aireportuan, izango dute lehenengo abisua.

DISKOA

IBERIAN & SOUTH AMERICAN

Alvaro Cendoya
IZ
20 musika pieza
2.495 pezeta
99 libera

ERREPERTORIO ANITZA DUEN PIANOJOLEA

Aita euskalduna eta ama iraniarra aditu Alvaro Cendoya pianojoleak. Donostian jaio zen, eta hiri horretako kontserbatorioan zein Madrilen, Buenos Airesen eta Londresen burutu ditu bere musika ikasketak. 1989an "Jaén" nazioarteko interpretazio lehiaketako lehen saria jaso zuen. Geroztik, piano kontzertu asko eman ditu munduan zehar: Geneveko "Victoria Hall"en, Hego Amerike-

tan, Ekialde Ertainean, Europako herri desberdinetan... Errepertorio anitza duen pianojolea da Cendoya. Orain IZren eskutik datorkigun CD honetan, Isaac Albeniz, Ignacio Cervantes, Ernesto Lecuona, Pedro Saenz, Carlos Gustavino, Alberto Ginastera, Pedro Antonio Soler, Joaquín Rodrigo, Manuel de Falla, Manuel Infante eta Tomas Garbizuren piezak eskaintzen dizkigu.

GETXO, otsailak 2 eta 3
Antzerkia
Bertold Brecht idazlearen olerkiak eta Kurt Weillen kantak dira Nuria Espert aktore ezagunaren ikuskizunaren oinarri.
Getxo antzokia
20:00

ONDARROA, otsailak 6
"Mantxut?" bitz-aspertua
AEK eta Argiak antolatutako, eta Korrika Kulturaleko programazioaren baitan, Asisko Urmeneta komikigileak euskaldunok modu libretuak eta biziaz komunikatzeko espideak iradokiko dizkigu hitz-aspertu edo berriketaldi batean.
Kultur etxea
19:30

MUTRIKU, otsailak 1
Bertsolaritza
Mikel Aizpurua idazleak Jon Azpillaga bertsolariaren bizitza eta bertsoak biltzen dituen "Hasi, Azpillaga" liburua aurkeztuko du. Gonbidatuen artean Imanol Lazkano, Jon Lopategi, Xabier Amuriza eta Andoni Egaña daude.
Udaletxeko areto nagusia
19:30

MIARRITZE, otsailak 4
Txotxongiloak
Aia txotxongilo taldearen "Qu'y a-t-il dans la malle du Capitaine?" lanaren protagonista hamaika abentura biziko duen Nino izeneko pirata da.
Koliseoa
17:00

GASTEIZ, otsailak 2
Musika klasiko
Mario Venzagoren zuzendaritzapean, Bernaola, Stravinski eta Beethovenen lanak eskainiko ditu Euskadiko Orkestra Sinfonikoak.
Principal antzokia
20:00

ZUMARRAGA, otsailaren 4a arte
Erakusketa
Iñaki Mariñelarenak bere zeramika lanak bildu ditu erakusketa batean.
Itarte etxea

URNIETA, otsailaren 5etik 16ra
Zinema ikastaroa
Paulino Viota zine zuzendariak bere lanarekin harremana duten zenbait argibide eta aholku emango ditu.
Sarobe zentroa
16:00etatik 20:00etara

IRUÑEA, otsailaren 28a arte
Erakusketa
Giuseppe Verdi italiar konpositore handiaren bizitza eta lanak buruzko erakusketa paratu dute Irúnear.
Gayarre antzokia.

ZANGOZA, otsailaren 6tik 9ra
Hitzaldiak
Lau egunetan hainbat hitzaldi izango da Zangozan. Hitzaldi hauetan Nafarroa eta Zangoza herriko historiaren inguruan egingo dute berba zenbait adituk.
Kultur etxea
20:30

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

**gizarte-ekintza
obra social**

"Naturaren babesa" helburu duten elkarteek lana txalotzekoa da. Pulamentuz lana egin den tokietan, adibidez, naturaren aldeko lobby izugarri eraginkorrak eratu dituzte.

TARTEKA BERRITZEKO

Aspaldiko urtetan tarteka mar- teka, han eta hemen, gutxiena uste dudanean nere mugarren barruan entzun izan dudana ideia berritzera natorkizu. Herrialde garatuenetan "naturaren babesa" helburu- zat hartuta gauzatzen den auzolan berezi batetaz ari natzaizu. Lorategi berezi bat, hegazti bitxi bat, espezie jakin baten san- tuarioa, galzorian dauden biotopoak eta abar mantendu eta beraien etorkizuna tajuz bermatzeko makina bat elkarte badago munduan. Orokorrean gu baino iparralderagoko munduko kaletarrek sor- tuak. Elkarte hauek beraien lanak lotuz talde handiak eratu dituzte eta pulamen- tuz lana egin den tokietan naturaren alde-

ko lobby izugarri eraginkorrak dira. Nola edo hala naturaren aldeko grina erakutsi izan duten milaka eta milaka lagunei heziketa eta informazioa jasotzeko, argi- tarapenak eskuratzeko, baso baten eros- ketan edo sarraskien salaketetan parte

hartzeko, landare mintegiak antolatzeko, bolondres jarduteko eta abar luze batera- ko aukera luzatzen dute.

Ez zure eta nire herria garatua ikusten dudalako, baina bai garapen moderno bate- ra hurbiltzen garen neurrian honek itsatsi- rik ohi dituen jotzeko joera moralistik eta landareentzako ere larregi kontserbadore- ak diren kontserbazionisten ikuspegiak, porruaren gara antzera, garatu aurretik lurra garenak defenda gaitzen. Eta behin- goz, San Mamesgo belaze ziztrina baino zerbaite interesgarriagoak elkar gaitzan. Bada, animo! Baso bat erosiko al dugu?... hasten hasteko ●

◆ **JAKOBA ERREKONDO**
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Aditu askok 5-6 urtetik gorako gazte jakin batzuk birtxertatzea komenigarri izan daitekeela diote, adin hortatik aurrera ere posible baita kukutxeztulaz kutsatua izatea.

KUKUTXEZTULA

Mundu osoan agertzen dira, noizean behin, kukutxeztul- broteak gazteen nahiz per- tsona helduen artean. Eta horrek zenbait arrisku-talde gaixotasun horren aurka birtxertatzera eramán ditzake epidemiologiako adituak. Horixe izan zen, bederen, Bartzelonako Vall d'Hebron ospita- lean bildutako espezialistek, txertoen eguneratzeari buruzko ikastaro batean har- tutako konklusio edo ondorioetako bat.

Gaur egun kukutxeztularen kontrako txertoa arrunta eta ohizkoa da herrialde gehientsuenetan (gureak bezalako gizarte- tan behintzat): Euskal Herrian, adibidez, bi hilabete dituzten haurrei jartzen zaie txerto hori, ondoren lau, sei eta 18 hilabe- terekin errepikatzen, eta berriro ere sei

urte inguru dituztenean.

Txertoaren eraginkortasuna %80koa da, gutxi gorabehera, baina immunitate- maila jaitsiz doa umeek 5-6 urterekin har- tzen duten azkeneko dositik adoleszentzia- ren garairaino. Eta hain zuzen ere, etapa

horretan kontagiatzea edo kutsatzea posi- ble denez, zenbait adituren ustez ez litzate- ke ideia txarra arrisku-talde jakin batzuk birtxertatzea (esan beharra dago gisa horretako esperientziak egin izan direla Alemanian eta Kanadan, esate baterako, eta arrakasta handiarekin gainera).

Ikastaroan jorratutako beste gai bat txerto antipneumokozikoa egutegietan sartzeko aukera izan zen. Jatorri bakte- rianoa duten pneumoniak eta meningiti- sak borrokatzen dituen txerto hau (ik. ARGIA 1793. alea), adinean aurrera doazen edo arrisku berezian dauden per- tsonen kasuan jarriko litzateke, gripea- ren kontrako txertoarekin batera, jende- multzoak oso antzekoak baitira ●

◆ **JABIER AGIRRE**

Erronkari Harana. 115 km • 2-3 egun *Euskal Herriko gailurreraino*

Euskal Herria oinpean

Erronkari bailarak Nafarroako ipar-ekialdeko ertza betetzen du, eta horren ondorioz gure geografiako punturik menditsuen, garaien eta agian politena ere bada. Bestalde, lurra ere horrelakoa denez, biztanleek bere izaera propioa gorde dute. Burgi, Erronkari bera edota Izaba bezalako herri harritsuetako kale estuetatik paseatzen ikusiko ditugu lasaitasun osoz. Azkenik, ez dezagun ahaztu, Euskal Herriko mendirik garaiena ere, 2.444 metroko Hiru Erregeen Mahaia bertan dugula, eta hemen berau igotzeko aukera eskaintzea ezinbestekotzat jo dugu, edonork igotzeko modukoa baita.

■ *Hiru Erregeen Mahaitik ikus dezakeguna arnasa kentzeko moduko edertasuna da.*

ABIAPUNTU GISA KOROAk (Las Coronas) mendateko begiratokia aukeratu dugu, Nabaskoze eta Burgi herrien artean. Mendate hau bailararako sarrera da, eta begiratokiko norabide-mapatik geroago hurbilduko garen Pirinioko gailurretako ikuspegi ederra behatu daiteke.

7,5 kilometrotara Burgiko turismo-kartel horia dugu. Honen atzean dagoen malkorrera igoz gero, herriko eta inguruetako bista politak izango dituzue. Burgin bertan, merezi du karrika estu eta harritsuetan zehar paseatzea, Pirinioko egurrezko etxe galanten artean, Eska ibaiaren gaineko zubi erromatar ikusgarriaraino.

Erronkarirantz, landaretza urriagotzen doala konturatuko gara, eta honen ordez, haizpitarteak eta orokorrean paisaia harritsua nagusituko da. 11 kilometrorako Erronkarin sartzen gara, bailarako gunera; Julian Gayarre tenorearen eta izen bereko gazta ospetsuen sorterrira.

Iparrerantz goazela, hurrengo geldialdia Urzainki dugu, aurrekoak eta hurrengoak bezala, mendiko herri atsegina. Herriko etxe anitzez gain, San Martin Tours-en eliza nabarmenduko dugu, harrizko tenplu gotikoa, erretaula barrokoarekin.

Beste 4 km.ra Izaba herri ederra dugu, bailarako gune turistiko eta mendizalerik garrantzitsuena. Herria eta gasolindegia pasatuta, ezkererantz jo, Otsagira. Bi mendiren artean goazela, 2,5 kilometrorra eskuinera Mintxate Zintzurra ikusiko dugu. Bertan aparkatu eta arroila igaro ostean, atzeko bailaratxo atseginean pasea deza-kegu.

Pare bat kilometro gehiago eta Uztarrozen sartuko gara. Etxe- ez gain, Santa Grazi elizan Nafarroako organo eta zilargintza erli- jioso bildumarik garrantzitsuenetakoa gordetzen dute.

Heritik 3,5 kilometrorra arku bakarreko zubitxo polita ikusiko dugu, Eskaren ur hotz, bizkor eta gardenen gainean. Ibilbidearen 40. kilometroan Lazar mendatera iritsiko gara. Bertatik Pirinioeta- ko beste ikuspegi polit bat lortuko dugu. Gero, Izabara itzuliko gara.

HIRU ERREGEEN MAHAIA ETA PIRINIOAK

Izaban ezkerrean abiatu, Belagoarantz, eta hortik 3 kilometro- ra eskuinera, Zurizarantz. Hemendik 10 kilometrorra Zuriza men- dia igaroz Aragoi sartuko gara. 500 metrora ezkerrean egin behar dugu, Zuriza kanpinerantz (ikusten da). Hau inguratu oste- an errepidea bidetxo bihurtzen da, eta hemendik aurrera Linzako babeslekurako seinaleak jarraituko ditugu. Hau kanpinetik 5,5 kilo- metrora harrapatuko dugu.

Linzatik Hiru Erregeen Mahaira (edo inguruko beste mendi batera) igo gaitzeko oinez. Igoera luzea da, baina ez gogorregia, adin askotako jendea ikusi baitugu berau igotzen. Are gehiago, eguraldi oneko asteburua izanez gero, bidea jakitea ere ez da derrigorrezkoa; bertara doan jende-errosario luzea jarraitu eta kito. Horrela lagunak ere egingo dituzue.

Atsedean hartu ostean, Erronkariko errepide nagusira itzuli eta eskuinera joko dugu, Belagoara. Bidea hartu eta 4 kilometrorra Belagoako aterpetxe ospetsua eta atzeko mendi altuak ikusiko ditugu urrunean eskuinera, paisaia ikusgarria osatuz. Dagoeneko Belagoan sartu garen honetan, zeharkatu eta izen bereko menda- tea igotzen hasi baino lehenago, hasieran bertan eskuinean apar- katu eta Belagoako txoko zoragarria bisitatuko dugu.

Belagoa mendate honek biha zoragarriak ditu, gehiago igo ahala are ederragoak: mendiak, askotan elurrarekin, bailara, Larra- ko labirinto karstikoa... horretara laguntzen duten begiratoki morda- ere badira. Tartean Belagoako babeslekua igaroko dugu.

Larra munduko karst-ik handienetakoa da, eta bere lurpeko galeriak 1.300 metroko sakonerara iristen dira San Martingo amil- degian. Ondorioz, espedizio espeleologiko morda era kartzen du. Gaur egun, inguru hau Natur Erreserba da.

Azkenik, ibilbide zoragarri hau mendatearen gainean amaituko dugu, San Martinen 262 mugarri mitikoaren ondoan. Hemen 1375etik uztailaren 13ko egunean Hiru Behien Zergaren Zere- monia ospatzen da. Erronkariko alkateek Baretois frantziar baila- rako bizilagunengandik hiru behi jasotzen dituzte. Zerga honek larreak zirela-eta antzinako borroken bukaera gogoratzen du.

■ Ibilbide honetan Pirinioetako gailurrak ukituko ditugu.

ERRONKARI

Herrialdea: Nafarroa
Iruñeara: 88 km.
Altitudea: 727 m.
Biztanleak: 364
Euskaldunak: %4

Azalera: 39 km²
Dentsitatea: 9 bizt./km²
Jaiak:
 Andra Mari (abuztuak 15)

■ Pirinioar estiloko balkoi tradizionala Erronkarin.

Erronkari izen bereko haraneko zentro geografikoan dago, eta harrizko nekazal etxeekin pirinioar estiloko oso herri polita osatzen du. XVII.-XVIII. mendeko jauretxeen artean Gamba, Lopez eta Sanz aipatuko ditugu. Monumentuei dagokienez, XVI. mendeko San Esteban eliza nabarmentzen zaigu, gurutze latinoko planta eta XVII.eko tailuzko erretaularekin.

JULIAN GAYARRE (1844-1890)

Erronkariar hau mundu osoan ospetsu bihurtutako tenorea izan zen. Txikitan artzaina, Madrilera ikastera joan eta musika-zaletasuna piztu zitzaion; Iruñeko Orfeoian hasi eta Italian ikasteko beka bat lortu zuen. Bertan debutatu, eta handik aurrera munduko tenorerik onena izatera heldu zen.

Gaur egun Erronkarin bere omenezko museo bat dago eta hilerrian (frontoia ezkerrean utziz kilometro batera) mausoleo artistiko ederra ere. Benlliuraren brontzezko lan hau, 1900. urteko Pariseko Erakusketan ikusgai izan ostean, Maria Cristina Erreginak Madrilera eraman nahi izan zuen.

IZABA

Herrialdea: Nafarroa
Iruñeara: 95 km.
Altitudea: 813 m.
Biztanleak: 562
Euskaldunak: %5

Azalera: 147 km²
Dentsitatea: 4 bizt./km²
Jaiak:
 Santiagoak (uztailak 25)

Izaba, Pirinioetako lehen bi mila metroak igotzeko "oinarrizko Ikanpamendua" kalifika genezake. Izan ere, mendizale askok eta askok berau aukeratzen dute inguruko gailurretara iristeko edota eskian aritzeko abiapuntu edo atsedenleku gisa. Ondorioz,

urte osoan zehar mendi-giro nabarmena somatuko duzue herri polit honetan.

IKUSTEKOAK

Belagoa, Belabartze eta Uztarroze ibaiek bat egiten duten tokian (Eska ibaia sortzeko) menditxo batean kokatua, euskal-aragoar pirinioar estiloko herri ederra da. Horrenbestez, harrizko etxeek elurte gogorrek jasateko moduko teilatu maldatsuak dituzte (tximiniak biribilak dira), leihoak harlanduzkoak dira eta harrizko kaleekin batera osotasun ederra eratzen dute.

Herria 1429an sute batek erabat suntsitu eta 1813an frantziarrek ia zeharo txikitu bazuten ere, etxe nahikotxok beren armarrria gordetzen dute. San Zipriano elizaren barnean, XVI. mendean harlanduz eginikoa, erretaula nagusia nabarmen dezakegu, platereskoa eta polikromatua, XVIII. mende erdialdeko organo barroko ederrarekin batera.

HIRU ERREGEEN MAHAIA

Gailur hau, 2.444 metrorekin, Euskal Herri osoko punturik altuena da. Biarno frantziarra, Nafarroa eta Aragoi espainiarra elkartzen diren puntu honetatik imajinatu dezakezue (baita igoerdian ere), ikuspegiak harrigarriak eta izugarriak dira.

Euskal Herriko talaia denez, inguru zabalaren gaineko ikuspegiak txundituta utziko gaitu. Dozenaka tontor ikusteko aukera paregabea eskaintzen digu: Iparraldean Añamendi, mendebaldean Lakora, Lakartxela, Ori, Lapakiza; hego-mendebaldean Ezkaurre; hegoaldean Ansabere; hego-ekialdean Ossau; ekialdean Lhurs-Sesques; ipar-ekialdean Peneblanque...

Azkenik, tontorraren gainean nafar mendizaleen zaindari den Xabierko San Frantziskoren brontzezko estatuatxo bat, bere jaiotetxe-gazteluko maketa bat, ohiko mendi-gutunontzia eta plaka bat aurkituko ditugu.

IGOERA LINZAKO BABESLEKUTIK

Gailurrera iristeko ibilbiderik errazen eta motzena Aragoi

dagoen Linzako babeslekuan hasten da (bertaratzeko ikus ibilbidea). Desnibela 1.300 metrokoa da, eta joan-etorria 5-8 ordu-tan egin daiteke, norbere prestaketaren arabera; baina ez zaitezte larritu, edozeinek egiteko modukoa da.

Hemengo aparkaleku handiaren atzean hasten den eta seinala-turik dagoen (GR12) bidezidorra hartuz, Sobrante mendiko zelaie-tan gora hasiko gara, eki-ipar-ekialderantz.

Sobrante mendix-ka eskuinetik ingura-tu ondoren, Sobrante de Linza sakonunean sartzen da. Hemen, etxolaren atzean xenda bat hartu, Lapakizako hegoal-deko isurialdera sigi-sagean igotzen dena.

Eskuinaldetik, diagonaliki, gailurre-riaren azpian dagoen eskegitako bailaratxo batera iritsiko gara, ekialdean eta pixka bat beherago dagoen Linzako lepoa gain-dituz.

Hemendik aurrera, La Solana sakonune handia ezkerretik inguratu eta ekialdetik igoko gara; honako haran honek mendiaren hego-mendebaldean dagoen Eskuesteko Lepora eramango gaitu.

Azkenik, gailurreria jarraitu ondoren, harrizko bidezidor aldapatsu batetik (izotza baldin badago oso kontuz ibili behar da) gailur bietara iritsiko gara.

Dena den, ez ahaztu eguraldi oneko asteburuetan bertara benetako "prozesioak" izaten direla, eta bideagatik galdetzeko zein lagunak egiteko nahikoa jende eta gehiago izango duzuela.

BELAGOA

Belagoako bailara Nafarroako ekialdeko ertza betetzen du, eta pirinioar kutsu handiena izateagatik klima heze eta hotza du.

■ Igoeran inguratzen gaituen ikuskizunak jarraitzeko indarra emango digu.

Mendi altuez ingu-ratutako lautada honetan oso jende gutxi bizi da, eta teiltatu maldatsuko borda bakan batzuk besterik ez ditugu ikusiko. Bertako zati bat betetzen duen Larra eremu karsti-koa, iraupen eskia praktikatu edota besterik gabe ukitu gabeko eta bista ederreko leku eder honetan zehar paseatzeko oso bailara polita da.

BELAGOAKO TXOKOA

Belagoako mendatearen hasieran, basotxo eder bat zeharka-tzen duen bidezidorra hartuz, minutu gutxitan zuhaitzez ingura-tutako eta sekulako paisaia erakusten duen leku idilikora ailega-tuko gara, Belagoako txokora, alegia.

Informazio Praktikoa

BURGI

Jatorduan:

Aranea eta Petroch jatetxeak- K/ Berria.

Jan eta lo egiteko:

Hostal El Almadiero- Plaza Nagusia ☎ 948- 47 70 86. Logela 5.000-6.400 pzt.

UZTARROZE

Jatorduan:

Bar Restaurante Allurkos- Zabalea z/g.

Lo egiteko:

Mª Luisa Nekazal Etxea- ☎ 948- 89 31 72. Logela bikoitza 3.300-3.400 pzt.

ERRONKARI

Turismo Bulegoa (Naturaren Interpre-tazio Zentrua): ☎ 948- 47 52 56.

Jan eta lo egiteko:

*Hostal Zaltua- Castillo 23. ☎ 948- 47 50 08. Logela 4.000-5.000 pzt.

Txarpa Nekazal Etxea- K/ Iriondoa. ☎ 948- 47 50 68. Logela 3.400 pzt.

Villa Pepita Nekazal Etxea- Erdigunean. ☎ 948- 47 51 33. Logela bikoitza 3.400-4.500 pzt.

Lo egiteko:

Indiano Nekazal Etxea- Casillo auzoa. ☎ 948- 47 51 22. Logela 3.400 pzt.

Pili Nekazal Etxea- Erdigunean. ☎ 948- 47 51 35. Logela 3.400 pzt.

IZABA

Turismo Bulegoa: K/ Bormapea. ☎ 948- 89 32 56.

Udaletxea: ☎ 948- 89 30 05.

Osasun zentrua: ☎ 948- 89 32 52.

Jatorduan:

Pekoetxea Jatetxea- K/ Bormapea.

Kartutxo Jatetxea- Barrikata 4.

Tapia Jatetxea- Bormapea 23.

Jan eta lo egiteko:

***Hotel Isaba- Bormapea 51. ☎ 948- 89 30 00. Logela 7.500-9.600 pzt.

*Hostal Lola- Mendigatxa 17. ☎ 948- 89 30 12.

*Pensión Txiki- Mendigatxa 17. ☎ 948- 89 31 18. Logela 4.700-5.500 pzt.

Asolaze Kanpin-Aterpetxea- Frantziara errepidea, 6 km. ☎ 948- 89 30 34.

Lo egiteko:

*Hotel Ezkaurre- Garagardoia 14. ☎ 948- 89 32

81. Logela bikoitza 5.500-6.000 pzt.

Idoya Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 32 49 / 30 59. Logela bikoitza 3.500 pzt.

Inés Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 31 55. Logela bikoitza 3.400 pzt.

Lakora Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 31 42. Logela bikoitza 3.500 pzt.

Catalingarde Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 31 54. Logela bikoitza 3.500-4.800 pzt.

Fco. Mayo Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 31 66. Logela bikoitza 3.500 pzt.

Garatxandi Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 32 61. Logela 3.500 pzt.

Paletas Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 32 47. Logela bikoitza 3.200-3.400 pzt.

Luceno Nekazal Etxea- Zentruan. ☎ 948- 89 32 84. Logela bikoitza 3.300-3.400 pzt.

BELAGOA

Jatorduan:

Txamantxoia Jatetxea- Haranean.

Venta de Juan Pito Jatetxea- Mendatean.

Jan eta lo egiteko:

Belagoako Angel Oloron Aterpetxea- Belagoa Mendatea. ☎ 948- 39 40 02.

Denborapasak

Asteko Lokuzioa

MANIXTA?

ZIUNI! ZIUNTAN, ZIZTUAN,
TXIMISTA DEMONIOAN

Oso agudo ibili, ...

Patata-zakua eraman behar zuela esan ...

... laster batean

... eta ziztuan alde egin zuen

ANDAR A TODA HOSTIA / A FOND LA CAISSE / FASTER THAN THE SPEED OF LIGHT

**ZAZPIAK
BATMAN**

Kike Amonarrizen Umorea

ESKE ETA ESKE

Bi gazte, autobusaren zain, Tolosako autobus geltokian. Busa iristear dagoela amona xahar bat inguratu zaie presaka:

- Barkatu gazteok, baina diru-zorroa etxean ahaztu dut eta ordainduko al didazue Donostiako txartela?

Bi gazteak amonaz errukitu eta lasai egoteko esan diote, txartela erosiko diotela eta. Amonak eskerrak eman eta autobusa iristerakoan, berriro gazteei:

- Aizue, lagunduko al didazue autobusera igotzen. Nire adinarekin baldar samar nabil eta beldur naiz eskailera horiek nik bakarrik

igotzeko.

Bi gazteek lagundu diote eta amona autobusera sartu da. Txartela ordaindu diote eta:

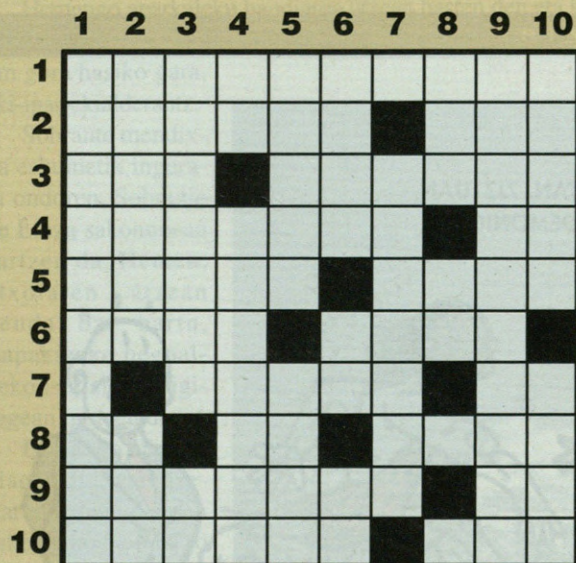
- Aizue gazteok, hau nahikoa beteta dago eta lagunduko al didazue eserleku libreraren bat topatzen, ni ez bainago ibilbide luzeak zutik egiteko moduan.

Gazteek atzealdean eserleku libre bat ikusi dute, gizon edadetu baten aldamenean. Amonari esan eta berau esertzera doanean, gizona jauzi batean altxa eta:

- Utz iezadazue hemendik ateratzen, amona hau kapaza da eta zuei senar eske hasteko!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

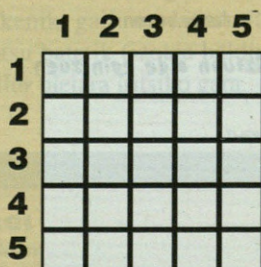
- 1.- Erdipurdiko. 2.- Babazorro. Gehiegi.
3.- Galdetzaille bat. Dantza-mota. 4.- Ergela. Kanpo, landa.
5.- Neba. Fruta-mota. 6.- Toka, naiz. Lur.
7.- Tona. Suitzako aintzira. Masurioa. 8.- Omen. Istu.
Batrazio-mota. 9.- Ilunabarra. Urrea.
10.- Esnea jasotzeko zurezko ontzia. Alderdi karlista.

GOITIK BEHERA

- 1.- Nazkagarriak. 2.- Animalia adarduna. Garoa.
3.- Gipuzkoako herria. Oriaren erdian. 4.- Lehen biak.
Txartelak. 5.- Habeartea. Isilik. 6.- Fruta-mota. Zamorako
ibilgailuetan. Atzizkia. 7.- Hidrogenoa. Europako lurralde
iparraldekoena. 8.- Bilo. Iridioa. Kontsonantea. Bokala.
9.- Katuaren umeak. 10.- Heldu. Sexu emea.

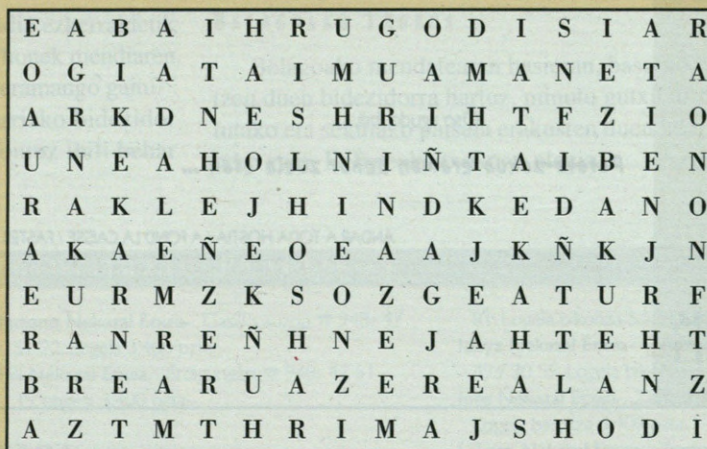
Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

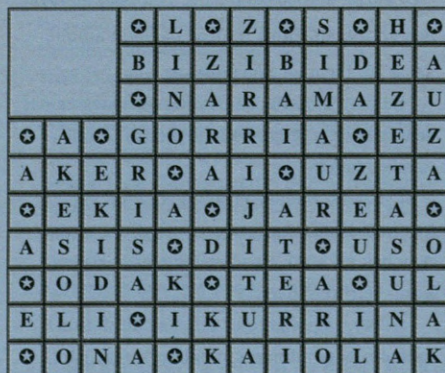
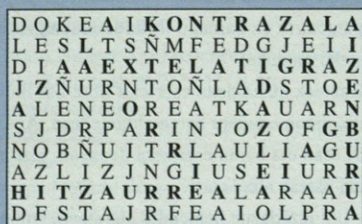
1. Emea gurasoekiko.
2. Zuhaitz-mota. 3. Merkatua.
4. Bakar. 5. Fruta-mota.

Letra Zopa

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
gosaltzeko
jan-edan ohi
ditugun
8 gairen
izenak.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-
behera
edo
diagonalan
azalduko
zaizkizu

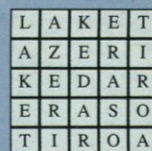
Aurreko asteko soluzioak

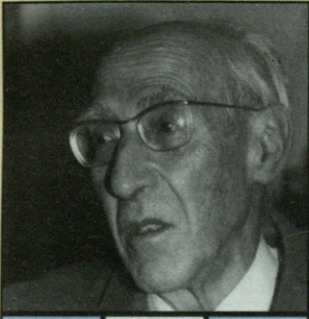
Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Mendebalde. 2. Usaina. Oin. 3. Gero. Larre. 4. IKA. Idi. Ur. 5. Mimika. Sai. 6. E. Agurtu. T. 7. Na. Orro. Zz. 8. Dun. Ratio. 9. Uz. Sakelak. 10. Aizak! Lezo.

Goitik-behera: 1. Migimendua. 2. Eseki, Auzi. 3. Narama. N. Z. 4. Dio. Igo. Sa. 5. En. Ikurrak. 6. Baldarrak. 7. A. Ai! Tel. 8. Lor. Su. Ile. 9. Dirua. Zoaz! 10. Eneritz. Ko.

Hitz Gezidunak

	Kubako hiriburua	▼	Izena	▼	Txinako hiriburua	▼	Arabako ibaia	▼	Pl., adorea
	Batzearen ekintzak		Jatorri atzizkia		Errep., gorotza		Kolpea		
		▶		▼		▼		▼	
	Basapizti-mota	▶							
	Tema								
Deitura	▼	Arrantza-tresna	▶	▼	Barazki-mota	▶			
Atera		Zoru-mota			Non atzizkia				
▶				Banketxea	▶				
				Alderdi troskista					
Emakume izena	▶					Infin., akitu	▶		
Daude						Gaueko argi			
▶				Errep., fruta tropikala	▶	Iodoa	▶	Alderdi espainiarra	
				Bibliako pertsonaia		Hitz		Jardun	
Kanpo	▶	Naizen hau	▶	▼	Gabezia	▶	▼	Potasioa	▶
Iragan		Arkuaren erdian			... egin, goitik ari			Kasik	
▶				Olagizon	▶	▼			
				Röntgen					Kontso-nantea
Krudel-keriak	▶								▼

Pertsonaia: Idazle bizkaitarra (1912-1993)

Denborapasak: LUMA • Txisteak: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO HARMSPACH

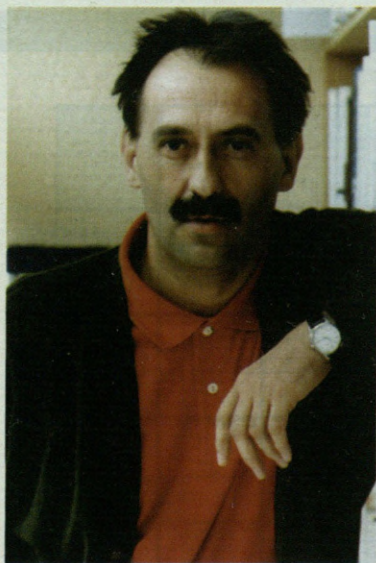

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

JOXEMARI ITURRALDE

"Okerrena zera da ordea: bitartean gu euskaldunok hementxe gabiltzala elkar ezin ikusiaz eta ezer tajuzkorik egin edota asmatu gabe eta horixe da, hain zuzen, Madrileko gobernuak daukan babesa, hots, euskaldunon inkompetentzia. Hemengo egoeraz baliatzen da botoak biltzen jarraitzeko eta burua harro (?) mantentzeko. Oraintxe litzateke guk euskaldunok, bat eginez, aurrera jotzeko une aproposa"

ITALIA VA BENE

Literaturan aurten Nobel saria irabazi duen idazleak, Gao Xingjian txinarrak, dio politikariak manipulazailerik direla eta politika ez dela manipulazioa baino. Politikariak jendea erakarri egin behar du bere botoa erdiestearren eta horretarako, askotan, edozein gauza esango dizu baita baldarrena baldin bada ere. PP-ko buru den Aznarrek behin eta berriro errepikatu izan du "España va bien" delako lelo hori nahiz eta guk badakigun Espainia ez doala ondo. Ezta Euskal Herria ere; Euskal Herria ez dabil ongi. Ez dakit, agian kanpoaldean gauzak hobeto bide doaz (eta esate baterako Italian esan dezakete "Italia va bene") baina hemen inguruan ez. Azken hilabeteotan garbi aski ari baikara ikusten zentru baino gehiago eskumako partidua den PP gaizki baino gaizkiago ari dela gauzak egiten eta hainbeste arazotan hankasartze itzelak ari dela burutzen. Eta iadanik Aznar ez da ari "España va bien" lelo hori gehiago errepikatzen.

BEHI eroak, atzeritarren aurkako legea, Tireless urpekuntzia, ETArek terrorismoa eta hemen daukagun arazo politikoa, funtzionarioei zor zaien milaka milioiko zorra, inflazio tasa eta ekonomiaren beherakada, paterak eta bertan datozen eguneroko hildakoak... hauek dira, beste gehiagoren artean, Aznarren eskubiko gobernuak dauzkan konpondu gabeko arazoak gaur egun. Okerrena zera da ordea: bitartean gu euskaldunok hementxe gabiltzala elkar ezin ikusiaz eta ezer tajuzkorik egin edota asmatu gabe eta horixe da, hain zuzen, Madrileko gobernuak daukan babesa, hots, euskaldunon inkompetentzia. Hemengo egoeraz baliatzen da botoak biltzen jarraitzeko eta burua harro (?) mantentzeko. Oraintxe litzateke guk euskaldunok, bat eginez, aurrera jotzeko une aproposa. Egia da ia Espainia guztiko prentsa eta mass-media gure aurka ditugula baina egia da baita ere, PP ez doala ondo eta bere politikoak inkompetente hutsak direla. PSOEko buruzagia den Zapaterok esan berri du Espainia gaur egun ia gobernurik gabe dagoela eta Azna-

rrek ez dakiela aldapan beheara joatearren pedalei eragiten baino. Eta azken egunotako pedalkada deigarriena zera izan da Manzanasko torturazailerik anker hari domina bat ematea perla bitxi hau erantsiz justifikazio gisa: "legea aplikatu besterik ez da egin". (Demokrazia estatistikaren akats bat baizik ez da, zioen Borgesek). Lehengoan Arzalluzek esaten zuen, arrazoi guztiz, PP eta Aznar, gero eta lotsagabekeria handiagoz, frankismoaren bidera ari direla itzultzen. Eta begi bistakoa da hori.

ESKERRAK kanpoan ere ohartzen diren zenbait gauzatzat, Italian esate baterako. Errepublikako presidente izandako Francesco Cossigak egunkarietan adierazi du Aznar frankista bat izan zela demokratik diktadorearen aurka ari ziren garaian eta Iturgaitz mentekatoa dela esan du zalantzarik gabe, ergela dela alegia. Izan ere, Iturgaitzek bertako hezkuntzari buruz botatzen dituenak, adibide soil bat jartzearren, farregarriak dira... ez balira negargarriak. Arazo hau dela-eta (hezkuntza ere arazo baita) PP-rekin itun famatua sinatu duten beste bazkideak, PSOE-koak isilago daude, eta ez da harritzekoa; izan ere, hezkuntzan gaur egun indarrean dauden hainbat lege eta erabaki beraiek garai batean ezarritakoak baitira! (Hurrengo batean hitz egingo dut gaur egun, hezkuntza dela-eta, hemen ditugun arazoetaz).

GAUZA da Madrilen aldarrikatu dutela "¡A por ellos!" famatu hori eta egungo nahaste-borrasteaz aprobetxatuz pakete berean sartzen dutela terrorismoa, ETA, euskera eta ikastolak, euskal kultura, hezkuntza, elkarriketa hitza aipatzen dutenak, elkarriketa nahi dutenak, beraiek bezala pentsatzen ez dutenak... eta denak balio duela botoak biltzen jarraitzeko eta jendea manipulatzeko. Niretzat politika beti izan da kinielak egitearen moduko zer-bait, alegia, ez dela inoiz nik nahi dudana gertatzen horregatik -batzuek lehendakariaren dimisioa eskatzen duten bezalaxe- neuk Aznarren dimisioa eskatzen dut, eta gaur bertan! ●

ARGIAren Eskaintzak

Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe etxean jasoko duzu

EV 014

Godaletak

18700 pta

Alfa Arte

EV 012

Klip-ontziak

11350 pta

EV 005

5840 pta

Gutunazal-irekitzekoak

EV 009

6335 pta

Papergainekoak

Brontzezko arte-lanak

Papergainekoak

EV 010

6335 pta

EV 007

10785 pta

Txartel euskarriak

EV 013

7250 pta

Post it azpikoak

Gutun euskarriak

EV 017

17250 pta

Jon Ander Egaña

Informazio Edo Argibide Gehiago Nahi Baduzu, Deitu Gure Telfonora
Edo Ondoko Laukia Bete Ondoan, Bidali Gure Helbidera.

ESKAERA: ERREFERENTZIA _____

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

HERRIA _____

TFNOA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03 • e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria